

**ΓΡΑΠΤΟΙ ΚΑΙ ΑΓΡΑΦΟΙ ΝΟΜΟΙ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ**

της Μελανίας Αθ. Κοτινοπούλου

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία που υποβάλλεται
στο καθηγητικό σώμα για τη μερική εκπλήρωση των υποχρεώσεων
απόκτησης του μεταπτυχιακού τίτλου του Μεταπτυχιακού Προγράμματος
«Οργάνωση και Διοίκηση Αθλητικών Οργανισμών και Επιχειρήσεων» του Τμήματος
Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού του Παν/μίου Πελοποννήσου στην
κατεύθυνση
«Οργάνωση & Διοίκηση
Αθλητικών Οργανισμών & Επιχειρήσεων».

Σπάρτη

2015

Εγκεκριμένο από το Καθηγητικό σώμα:

1ος Επιβλέπων: Αντώνιος Τραυλός, Αναπληρωτής Καθηγητής

2ος Επιβλέπων: Αθανάσιος Κριεμάδης, Καθηγητής

3ος Επιβλέπων: Κωνσταντίνος Μουντάκης, Καθηγητής

Copyright © Μελανία Κοτινοπούλου, 2015

Με επιφύλαξη κάθε δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τη συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τη συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μελανία Αθ. Κοτινοπούλου: Γραπτοί και Άγραφοι νόμοι στη λειτουργία των Συλλόγων Διδασκόντων Δημοτικής Εκπαίδευσης της Πρωτοβάθμιας (Με την επίβλεψη του κ. Αντώνιου Τραυλού, Αναπληρωτή Καθηγητή)

Ο σκοπός της εργασίας αυτής ήταν να καθορίσει σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν τι ορίζει ο νόμος σχετικά με σημαντικά ζητήματα των αρμοδιοτήτων τους, να εντοπίσει τα θέματα που αντιμετωπίζονται από τους συλλόγους διδασκόντων (ΣΔ) κατά συνήθεια, λόγω ασάφειας του νόμου, και να προσδιορίσει τα ζητήματα που προβληματίζουν συχνότερα τους εκπαιδευτικούς. Έγινε καταγραφή των αρμοδιοτήτων των ΣΔ και των κανόνων που διέπουν τη λειτουργία τους, βάσει της κείμενης νομοθεσίας, και βιβλιογραφική ανασκόπηση, για έρευνες στην Ελλάδα και το εξωτερικό σχετικά με την εργασιακή ικανοποίηση των εκπαιδευτικών, την οργανωσιακή αποτελεσματικότητα, τον ρόλο της Διεύθυνσης στη διαμόρφωση του κλίματος της σχολικής μονάδας και τα αίτια των συγκρούσεων ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς. Κατόπιν διεξήχθη έρευνα μέσω ερωτηματολογίου, στην οποία πήραν μέρος 280 εκπαιδευτικοί από σχολικές μονάδες όλης της χώρας, για τη διερεύνηση των απόψεών τους σε σημαντικά ζητήματα καθημερινής λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των ΣΔ. Οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών στις προτάσεις του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν ως εξαρτημένες μεταβλητές και τα δημογραφικά τους στοιχεία ως ανεξάρτητες. Για τη διερεύνηση των διαφορών στις ανεξάρτητες μεταβλητές, χρησιμοποιήθηκε ο παραμετρικός στατιστικός έλεγχος t- test για ανεξάρτητα δείγματα για όλες τις εξαρτημένες μεταβλητές. Για τη διερεύνηση των διαφορών στα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών έγινε απλή ανάλυση διασποράς (One Way ANOVA) για όλες τις εξαρτημένες μεταβλητές. Για τον εντοπισμό των στατιστικά σημαντικών διαφορών, εφαρμόστηκε η μέθοδος Bonferroni. Το επίπεδο της στατιστικής σημαντικότητας τοποθετήθηκε στο $p < .05$ για όλες τις στατιστικές αναλύσεις. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν την ανάδειξη του ΣΔ σε κυρίαρχο όργανο στη διοίκηση του σχολείου, όμως, σε πολλές περιπτώσεις, αγνοούν ή ερμηνεύουν τους νόμους βάσει εθιμικού δικαίου, γεγονός που λειτουργεί ανασταλτικά στην αποτελεσματικότητα των ΣΔ.

Λέξεις κλειδιά: Σύλλογος Διδασκόντων, αρμοδιότητες και λειτουργία ΣΔ

ABSTRACT

Melania Kotinopoulou: Written and unwritten laws in the operation of the Teachers' Committee Meetings of Elementary Education in Primary Schools
(With the supervision of Dr. Antonios Travlos, Associate Professor)

The purpose of this study was to determine to what extent teachers know what is required by law concerning important matters of their competence, to identify the issues faced by Teachers' Committee Meetings (TCM) routinely because of ambiguity of the law and to identify issues that concern often teachers. The responsibilities of TCMs were recorded, as well as the rules governing their operation, as required by relevant legislation and literature review of research in Greece and abroad. The review examined the job satisfaction of teachers, the organizational effectiveness, the role of the Director in the school's climate, and the causes of conflicts between teachers. Then a questionnaire survey was conducted. Two-hundred eighty teachers participated in the study in order to investigate their views on important issues of daily operations and responsibilities of the TCMs. The teachers' answers to the questionnaire items were used as dependent variables and the descriptive (demographic) data as independent variables. To investigate the differences in the independent variables, t- tests for independent samples were used for all dependent variables. To investigate the differences among the years of teachers' service in education, One-Way ANOVAs were computed for all dependent variables. Bonferroni post hoc analyses were used to locate statistically significant differences. The level of statistical significance was set at $p < .05$ for all statistical analyses. The results showed that teachers want the TCMs more involved in school administration, but in many cases, they ignore or interpret laws based on customary law, which acts as a constraint to the effectiveness of the TCMs.

Keywords: Teachers' Councils, responsibilities and function of the TCMs.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Καταρχήν, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Αντώνιο Τραυλό, για την άψογη συνεργασία μας, την άμεση ανταπόκριση στους προβληματισμούς μου και τη συστηματική του καθοδήγηση σε όλα τα στάδια εκπόνησης της εργασίας μου.

Θερμές ευχαριστίες οφείλω, επίσης, στους φίλους και συναδέλφους μου, οι οποίοι βοήθησαν καθοριστικά στη διεξαγωγή της έρευνας, με τη διανομή και συλλογή των ερωτηματολογίων και τους οποίους θα ήθελα να αναφέρω ονομαστικά. Ευχαριστώ θερμά, λοιπόν, τις κ. Βαν Χάουντ Μαργαρίτα, Τζιαμουράνη Παναγιώτα και Χωριανοπούλου Κατερίνα και τον συνάδελφο και συμφοιτητή μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα, κ. Δημόπουλο Γιώργο.

Επιπλέον, ευχαριστώ πολύ τους συναδέλφους που δέχτηκαν να πάρουν μέρος στην έρευνά μου, αφιερώνοντας λίγο από τον πολύτιμο χρόνο τους για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Ιδιαίτερος ευχαριστώ τους συναδέλφους μου στο 5^ο Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο Σπάρτης για τη συμμετοχή τους και τη συμπαράστασή τους και ειδικά τη διευθύντριά μου κ. Αλέξη Αδαμαντία για την ηθική της στήριξη.

Επίσης, ιδιαίτερα σημαντική ήταν για μένα η ενθάρρυνση και η υποστήριξη της αδελφικής μου φίλης, κ. Βασιλικής Σκάγκου, την οποία ευχαριστώ θερμά.

Τέλος, το μεγαλύτερο ευχαριστώ οφείλω στον σύζυγό μου, Βενιζέλο Καπετανέα και στις κόρες μου, Μάρθα, Βέρα και Χριστίνα για την υπομονή τους και τη συμπαράστασή τους, χωρίς την οποία η παρούσα διατριβή δε θα είχε ολοκληρωθεί.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iii
ABSTRACT	iv
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	v
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	vii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	ix
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ	xiii
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
1.1 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού	1
1.2 Διατύπωση του προβλήματος	4
1.3 Σκοπός της έρευνας	4
1.4 Σημαντικότητα της έρευνας	4
1.5 Ερευνητικές υποθέσεις	5
1.6 Λειτουργικοί ορισμοί	5
II. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	
2.1 Σύλλογος Διδασκόντων	7
2.2 Αρμοδιότητες και καθήκοντα ΣΔ	8
2.3 Ανασκόπηση βιβλιογραφίας	14
2.3.1 Έρευνες στην Ελλάδα	14
2.3.2 Διεθνείς Έρευνες	17
2.4 Περίληψη & Συμπεράσματα	20
III. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	
3.1 Δείγμα	23
3.2 Μέσο Συλλογής Δεδομένων	25
3.2.1 <i>Σύννομες</i> Ερωτήσεις	26
3.2.2 Ερωτήσεις <i>Αντίθετες με τον Νόμο</i>	20
3.2.3 <i>Αδιευκρίνιστες</i> από τον Νόμο ερωτήσεις	32
3.3 Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων	37
3.4 Στατιστική Ανάλυση	37
IV - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ	
4.1 <i>Σύννομες</i> Ερωτήσεις	39
4.2 Ερωτήσεις <i>Αντίθετες με τον Νόμο</i>	46
4.3 <i>Αδιευκρίνιστες</i> από τον Νόμο ερωτήσεις	54
V – ΣΥΖΗΤΗΣΗ/ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	
5.1 Συζήτηση αποτελεσμάτων	65
5.1.1 <i>Σύννομες</i> Ερωτήσεις	65
5.1.2 Ερωτήσεις <i>Αντίθετες με τον Νόμο</i>	67
5.1.3 <i>Αδιευκρίνιστες</i> από τον Νόμο ερωτήσεις	69
5.2 Συμπεράσματα	71
5.3 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες	75

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	77
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ερωτηματολόγιο Έρευνας	85

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας	Τίτλος	Σελ.
1	Περιγραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος της έρευνας	23
2	Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις <i>Σύννομες</i> Ερωτήσεις (N= 280)	37
3	Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα (p – 2 tailed) των απαντήσεων στις <i>Σύννομες</i> ερωτήσεις για τους άνδρες ($n_1 = 69$) και γυναίκες ($n_2 = 211$) εκπαιδευτικούς.	39
4	Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές F, βαθμοί ελευθερίας (df), στατιστική σημαντικότητα (p) και Bonferroni συγκρίσεις των απαντήσεων στις <i>Σύννομες</i> ερωτήσεις για τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών.	40
5	Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα (p – 2 tailed) των απαντήσεων στις <i>Σύννομες</i> ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες ($n_1 = 193$) και για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε περιφερειακές σχολικές μονάδες ($n_2 = 87$).	42
6	Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα (p – 2 tailed) των απαντήσεων στις <i>Σύννομες</i> ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ($n_1 = 72$) και για τους εκπαιδευτικούς που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό ($n_2 = 208$).	44
7	Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα (p – 2 tailed) των απαντήσεων στις <i>Αντίθετες με τον Νόμο</i> ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 ($n_1 = 203$) και άλλων ειδικοτήτων ($n_2 = 77$).	45
8	Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις <i>Αντίθετες με τον Νόμο</i> ερωτήσεις (N = 280).	47
9	Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα (p – 2 tailed) των απαντήσεων στις <i>Αντίθετες με τον Νόμο</i> ερωτήσεις για τους άνδρες ($n_1 = 69$) και γυναίκες ($n_2 = 211$) εκπαιδευτικούς.	48
10	Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές F, βαθμοί ελευθερίας (df), στατιστική σημαντικότητα (p) και Bonferroni συγκρίσεις των	49

απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών.

- 11 Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα ($p - 2$ tailed) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες ($n_1 = 193$) και για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε περιφερειακές σχολικές μονάδες ($n_2 = 87$). 51
- 12 Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα ($p - 2$ tailed) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ($n_1 = 72$) και δεν κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ($n_2 = 208$). 52
- 13 Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα ($p - 2$ tailed) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 ($n_1 = 203$) και άλλων ειδικοτήτων ($n_2 = 77$) . 53
- 14 Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* Ερωτήσεις (N= 280). 55
- 15 Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα ($p - 2$ tailed) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις για τους άνδρες ($n_1 = 69$) και γυναίκες ($n_2 = 211$) εκπαιδευτικούς. 56
- 16 Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές F, βαθμοί ελευθερίας (df), στατιστική σημαντικότητα (p) και Bonferroni συγκρίσεις των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις για τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών. 58
- 17 Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα ($p - 2$ tailed) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες ($n_1 = 193$) και για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε περιφερειακές σχολικές μονάδες ($n_2 = 87$). 60
- 18 Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα ($p - 2$ tailed) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ($n_1 = 72$) και για τους εκπαιδευτικούς που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό ($n_2 = 208$). 62

19 Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα (p – 2 tailed) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 ($n_1 = 203$) και άλλων ειδικοτήτων ($n_2 = 77$). 64

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα	Τίτλος	Σελ.
1	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις <i>Σύννομες</i> Ερωτήσεις (N= 280)	38
2	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις <i>Σύννομες</i> ερωτήσεις για τους άνδρες και γυναίκες εκπαιδευτικούς.	39
3	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις <i>Σύννομες</i> ερωτήσεις ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών.	41
4	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις <i>Σύννομες</i> ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες και για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε περιφερειακές.	43
5	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις <i>Σύννομες</i> ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που κατέχουν και για τους εκπαιδευτικούς που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών.	44
6	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις <i>Σύννομες</i> ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 και για τους εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων.	46
7	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις <i>Αντίθετες με τον Νόμο</i> ερωτήσεις (N = 280).	47
8	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις <i>Αντίθετες με τον Νόμο</i> ερωτήσεις για τους άνδρες και γυναίκες εκπαιδευτικούς.	48
9	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις <i>Αντίθετες με τον Νόμο</i> ερωτήσεις ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών.	50
10	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις <i>Αντίθετες με τον Νόμο</i> ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες και για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε περιφερειακές.	51
11	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις <i>Αντίθετες με τον Νόμο</i> ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που κατέχουν και για τους εκπαιδευτικούς που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών.	52
12	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις <i>Αντίθετες με τον Νόμο</i> ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 και για τους εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων.	54
13	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις <i>Αδιευκρίνιστες</i> ερωτήσεις (N= 280).	55
14	Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις	57

	<i>Αδιευκρίνιστες</i> ερωτήσεις για τους άνδρες και γυναίκες εκπαιδευτικούς.	
15	Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις <i>Αδιευκρίνιστες</i> ερωτήσεις ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών.	59
16	Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις <i>Αδιευκρίνιστες</i> ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες και για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε περιφερειακές.	61
17	Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις <i>Αδιευκρίνιστες</i> ερωτήσεις ανάλογα με το αν κατέχουν ή όχι μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών.	62
18	Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις <i>Αδιευκρίνιστες</i> ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 και για τους εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων.	64

στον σύζυγό μου Μπένο

και στις κόρες μου Μάρθα, Βέρα και Χριστίνα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι – ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Ο εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης οφείλει να είναι άξιος δάσκαλος και ικανός λειτουργός της Σχολικής του Μονάδας. Ως προς την πρώτη του ιδιότητα εκπαιδευτή και καταρτίστηκε, σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο, στις Παιδαγωγικές Σχολές του Πανεπιστημίου, από τις οποίες απέκτησε το πτυχίο του. Για την επάρκειά του ως προς τα διοικητικά και υπηρεσιακά ζητήματα διοργανώνονται επιμορφωτικά σεμινάρια και ημερίδες από τους οικείους Διευθυντές Εκπαίδευσης. Έτσι, οι εκπαιδευτικοί καταρτίζονται και ως προς τις υπηρεσιακές τους υποχρεώσεις (Τσαγκαρέλη & Σαββάκη, 2007).

Όπως αναφέρουν οι Γεωργιάδης, Παπαδόπουλος, και Τρίκος (2005), ειδικά επιμορφωτικά προγράμματα διοργανώνονται από φορείς, όπως η Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης. Τα προγράμματα αυτά δίνουν ευκαιρίες επιμόρφωσης σε εκπαιδευτικούς ως προς τη δημοσιούπαλληλική τους ιδιότητα, αν και η παρακολούθησή τους είναι δύσκολη, λόγω του χρόνου διεξαγωγής της επιμόρφωσης, που συνήθως συμπίπτει με τις ώρες λειτουργίας των σχολείων.

Σημαντικός είναι ο ρόλος του διευθυντή στην καθοδήγηση και ενσωμάτωση των εκπαιδευτικών στο κλίμα του σχολείου. Ο/Η Διευθυντής/ρια της σχολικής μονάδας οφείλει να μεταδώσει στους συναδέλφους του εκπαιδευτικούς όσες γνώσεις και ικανότητες είναι απαραίτητες για την πληρέστερη εκτέλεση του παιδαγωγικού και διοικητικού τους έργου, καθώς ο εκπαιδευτικός ξεκινά, βέβαια, να ασκεί το επάγγελμά του με ένα σύνολο γνώσεων και ικανοτήτων, είναι, όμως, βέβαιο ότι θα χρειαστεί και την υποστήριξη του προϊσταμένου του, προκειμένου να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στα πολύπλοκα και συνεχώς μεταβαλλόμενα διδακτικά και εξωδιδακτικά του καθήκοντα (Saiti & Saitis, 2006).

Εξάλλου, και η νομοθεσία αναγνωρίζει την καθοριστική σημασία της ηγεσίας στη διοίκηση των σχολείων, καθώς στην παράγραφο 4 του άρθρου 11 του Ν.1566/85, αναφέρεται ότι *ο Διευθυντής βρίσκεται στην κορυφή της σχολικής κοινότητας και είναι διοικητικός αλλά και επιστημονικός – παιδαγωγικός υπεύθυνος στον χώρο αυτό. Πιο συγκεκριμένα:*

1. *Καθοδηγεί τη σχολική κοινότητα να θέσει υψηλούς στόχους και να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για την επίτευξή τους για ένα σχολείο δημοκρατικό και ανοικτό στην κοινωνία.*
2. *Καθοδηγεί και βοηθάει τους εκπαιδευτικούς στο έργο τους, αναλαμβάνει πρωτοβουλίες εκπαιδευτικού και παιδαγωγικού χαρακτήρα και οφείλει να αποτελεί παράδειγμα.*

3. Φροντίζει ώστε το σχολείο να γίνει στοιχειώδης μονάδα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε θέματα διοικητικά, παιδαγωγικά και επιστημονικά.
4. Διευθύνει τους εκπαιδευτικούς και συντονίζει το έργο τους.
5. Ελέγχει την πορεία των εργασιών και κατευθύνει τους εκπαιδευτικούς ώστε να ανταποκρίνονται έγκαιρα στις υποχρεώσεις που ανέλαβαν.

Οι Σαΐτη και Μιχόπουλος (2005) αναφέρουν ότι οι εκπαιδευτικοί αποτελούν ένα από τα επιμέρους υποσυστήματα που αλληλεπιδρούν μέσα σε έναν εκπαιδευτικό οργανισμό, για την επίτευξη των στόχων του. Η προσέγγιση της συστημικής θεώρησης στην οργάνωση των δημοτικών σχολείων εκλαμβάνει κάθε κοινωνικό οργανισμό ως ανοικτό σύστημα που αποτελείται από έναν αριθμό αλληλοεξαρτημένων στοιχείων. Όταν ένα υποσύστημα δε λειτουργεί καλά, τότε και τα υπόλοιπα συστήματα υπολειτουργούν. Στην παρούσα εργασία, οι εκπαιδευτικοί που απαρτίζουν τον Σύλλογο Διδασκόντων (ΣΔ) αποτελούν ένα υποσύστημα που επηρεάζει τη λειτουργία του σχολείου.

Ο εκπαιδευτικός είναι κομμάτι ενός ζωντανού οργανισμού που είναι το σχολείο. Οφείλει να εγκλιματιστεί στο περιβάλλον της σχολικής μονάδας που υπηρετεί, υιοθετώντας την κουλτούρα της. Σύμφωνα με τις Τσαγκαρέλη και Σαββάκη (2007), ο όρος κουλτούρα περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν το κλίμα, την εικόνα, τις στάσεις, τις απόψεις και τις συμπεριφορές των εργαζομένων σε κάθε οργανισμό. Ο βαθμός στον οποίο ο εκπαιδευτικός θα υιοθετήσει αυτά τα χαρακτηριστικά καθορίζει τη συμπεριφορά του και επηρεάζει την επίδοση της μονάδας συνολικά.

Όπως αναφέρουν οι Μπουραντάς, Βάθης, Παπακωνσταντίνου, και Ρεκλείτης (1999), στο σύγχρονο εκπαιδευτικό περιβάλλον όπου το ζητούμενο είναι η βέλτιστη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, αρχίζουν να εφαρμόζονται νέες λογικές και πρακτικές οργάνωσης και διοίκησης. Η παρακίνηση και η ομαδική εργασία αποκαλύπτουν ηγετικές ικανότητες και προβάλλουν στελέχη που είναι ικανά να προωθήσουν τη συνεχή μάθηση και τη σωστή διαχείριση της γνώσης, αναπτύσσοντας τη στρατηγική τους σκέψη και τη δημιουργικότητά τους.

Σε έρευνα που εκπόνησε η Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κουλουμπαρίτση (2008) καταγράφεται ότι στα ελληνικά σχολεία επικρατεί αδράνεια και εσωστρέφεια. Απουσιάζει η αισιοδοξία και η τάση για εξέλιξη. Είναι γεγονός ότι η έλλειψη κινήτρων και ο οικονομικός υποβιβασμός των δασκάλων ευθύνονται σε σημαντικό βαθμό για το κλίμα που επικρατεί στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

Σύμφωνα με έκθεση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πληροφόρησης για την Εκπαίδευση «Ευρυδίκη» (2008) όπου επιχειρείται συγκριτική ανάλυση των Επιπέδων

Αυτονομίας και των Ευθυνών των Εκπαιδευτικών στην Ευρώπη, τα τελευταία είκοσι χρόνια έχουν πραγματοποιηθεί αλλαγές καθοριστικής σημασίας στον τομέα ευθύνης των εκπαιδευτικών. Αυτές οι αλλαγές έχουν μεταβάλει εμφανώς το επάγγελμα των εκπαιδευτικών. Πτυχές αυτών των μεταρρυθμίσεων, όπως η αντικατάσταση απόντων εκπαιδευτικών, η ομαδική εργασία, η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στον σχολικό σχεδιασμό και γενικά η επαρκής απόδοσή τους απαιτεί την πλήρη και σαφή γνώση των αρμοδιοτήτων τους.

Η σαφής και εμπειριστατωμένη γνώση των αρμοδιοτήτων των εκπαιδευτικών αποτελεί μοχλό κινητοποίησης των εκπαιδευτικών. Σύμφωνα με τους Fullan και Hangreaves (1992), η σπουδαιότητα που αποδίδεται στο εκπαιδευτικό έργο αναδεικνύει τη συζήτηση για τις γνώσεις και τις ικανότητες των εκπαιδευτικών λειτουργών. Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών παρέχεται μέσα από μια συνεχή διαδικασία απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων για την αναβάθμιση της εκπαιδευτικής επάρκειας (Γρηγορίου, Τραυλός, & Γιαννόπουλος, 2012), τη βελτίωση της εργασιακής ικανοποίησης (Γρηγορίου, Τραυλός, Κουστέλιος, Κριεμάδης, & Γιαννόπουλος, 2011) και την εφαρμογή της διοίκησης ολικής ποιότητας (Καραγεώργος, Κριεμάδης, Τραυλός, & Δουβής, 2011). Επίσης, ο Day (2003) αναφέρει ότι η επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού είναι μια διαδικασία που έχει σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του επαγγελματισμού του εκπαιδευτικού.

Στην ελληνική και ξένη βιβλιογραφία εντοπίζονται άρθρα και έρευνες σχετικά με τη σπουδαιότητα του εκπαιδευτικού έργου των λειτουργών της δημοτικής εκπαίδευσης. Οι Κουτσιβίτου και συνεργάτες (2007) στην έκδοση Γνώμης Πρωτοβουλίας που συνέταξαν με τίτλο «Προσχολική Αγωγή και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση» υπογραμμίζουν ότι είναι ανάγκη να αναγνωριστεί έμπρακτα η σημασία του ρόλου των εκπαιδευτικών στην εφαρμογή των δομών του σύγχρονου σχολείου και τονίζει ότι αποτελεί πρόκληση για το εκπαιδευτικό σύστημα η ποιοτική αναβάθμισή τους.

Επίσης, αναγνωρίζεται το γεγονός ότι οι ΣΔ ασκούν διοικητικό έργο, αφού αποτελούν, μαζί με τη Διεύθυνση του σχολείου, τους δυο βασικούς φορείς λήψης αποφάσεων. Ταυτόχρονα, η διοίκηση της σχολικής εκπαίδευσης παρουσιάζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, ως απόρροια της εκπαιδευτικής και παιδαγωγικής διαδικασίας (Λαΐνας, 2000). Αξίζει, λοιπόν, να διερευνηθεί το κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί λειτουργούν βάσει των νόμων ή βάσει πρακτικών που εΐθισται να εφαρμόζονται στη λήψη αποφάσεων στους ΣΔ.

1.2 Διατύπωση του προβλήματος

Σήμερα στη χώρα μας, οι εκπαιδευτικοί επιμορφώνονται σε υπηρεσιακό και εκπαιδευτικό επίπεδο σε τρεις φάσεις: στην εισαγωγική επιμόρφωση, στην επιμόρφωση νεοδιόριστων και στις επιμορφώσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της θητείας του (Μαυρογιώργος, 1999α). Η αποσπασματικότητα και η ανορθολογική οργάνωση των προγραμμάτων επιμόρφωσης έχουν ως αποτέλεσμα εκπαιδευτικοί με υψηλά τυπικά και ουσιαστικά προσόντα να επιμορφώνονται συνεχώς στα ίδια πεδία, χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα αντιμετώπισης των ανεπαρειών που παρουσιάζουν στην εκπλήρωση των εκπαιδευτικών καθηκόντων τους (Κουτσιβίτου και συνεργάτες, 2007). Παράλληλα με τις αδυναμίες της επιμορφωτικής πολιτικής των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα συντρέχουν και αλλαγές στη λειτουργία των σχολείων που δημιούργησαν «νομικό κενό» κυρίως σε ό,τι αφορά στη λήψη αποφάσεων και στις αρμοδιότητες του ΣΔ, καθώς πολλά ζητήματα διευθετούνται σε επίπεδο σχολικής μονάδας «κατά το δοκούν» και οι αποφάσεις βασίζονται στην εμπειρία (Γεωργιάδης & Παπαδόπουλος, 2001). Η προβληματική της παρούσας εργασίας περιστρέφεται γύρω από τις γνώσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την νομοθεσία για τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα.

1.3 Σκοπός της έρευνας

Το ερευνητικό ενδιαφέρον της εργασίας βασίζεται στο να καθορίσει σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν τι ορίζει ο νόμος σχετικά με σημαντικά ζητήματα των δικαιωμάτων και των καθηκόντων τους, να εντοπίσει τα θέματα τα οποία αντιμετωπίζονται από τους ΣΔ κατά συνήθεια, λόγω ασάφειας του νόμου, να προσδιορίσει τα ζητήματα που προβληματίζουν συχνότερα τους εκπαιδευτικούς, σε διοικητικό και υπηρεσιακό επίπεδο, και να συνοψίσει τις διαδικασίες που ορίζονται από τον νόμο για αυτά.

1.4 Σημαντικότητα της έρευνας

Η παρούσα ερευνητική μελέτη έχει ενδιαφέρον, καθώς δεν υπάρχει προηγούμενη έρευνα που να έχει καταγράψει τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σε επίπεδο του ΣΔ, σχετικά με διοικητικά και υπηρεσιακά θέματα. Επίσης, θα εντοπίσει τα λειτουργικά ζητήματα που αντιμετωπίζονται με εθιμικό τρόπο από τους ΣΔ, καθώς το έθιμο αμφισβητείται στο Διοικητικό Δίκαιο ως πηγή του, διότι κάθε δράση της διοίκησης πρέπει να στηρίζεται και να είναι σύμφωνη με τον νόμο (Σαΐτης, 2008β). Ταυτόχρονα θα αποτελέσει ένα εργαλείο αναφοράς, χρήσιμο για τη λειτουργία των Συλλόγων Διδασκόντων.

1.5 Ερευνητικές υποθέσεις

Οι απόψεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τις υπηρεσιακές τους αρμοδιότητες (Σύννομες, Αντίθετες με τον Νόμο, Αδιευκρίνιστες), όπως αυτές αξιολογήθηκαν με το ερωτηματολόγιο της έρευνας, διαφοροποιούνται ανάλογα με (α) το φύλο, (β) τα έτη προϋπηρεσίας τους, (γ) το αν υπηρετούν σε αστική ή περιφερειακή σχολική μονάδα, (δ) το αν κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, και (ε) την ειδικότητά τους.

1.6 Λειτουργικοί ορισμοί

Η βασική ορολογία που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα μελέτη είναι:

- *Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*: Είναι η πρώτη βαθμίδα δημόσιας εκπαίδευσης, στην οποία φοιτούν μαθητές από τεσσάρων έως δώδεκα ετών και περιλαμβάνει το Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό Σχολείο.
- *Δημοτική Εκπαίδευση*: Είναι η βαθμίδα δημόσιας εκπαίδευσης που αναφέρεται μόνο στο δημοτικό σχολείο.
- *Σύλλογος Διδασκόντων (ΣΔ)*: Ο ΣΔ είναι συλλογικό όργανο του σχολείου και αποτελείται από τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν σ' αυτό με οποιαδήποτε σχέση εργασίας. Έργο του είναι η χάραξη κατευθύνσεων για την καλύτερη λειτουργία του σχολείου, για την οποία είναι υπεύθυνος. Οι αποφάσεις του ΣΔ κινούνται πάντοτε στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής νομοθεσίας (Άρθρο 36 της Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002 Υπουργικής Απόφασης).
- *Καθήκοντα και Αρμοδιότητες ΣΔ*: Οι εκπαιδευτικοί επιτελούν έργο υψηλής κοινωνικής ευθύνης. Στο έργο τους περιλαμβάνεται η διδασκαλία, η εκπαίδευση και η διαπαιδαγώγηση των μαθητών. Η πρόοδος, η οικονομική ανάπτυξη, ο πολιτισμός και η συνοχή της κοινωνίας εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα της εκπαίδευσης και, κατ' επέκταση, από τη συμβολή και την προσπάθεια των εκπαιδευτικών. Τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες των εκπαιδευτικών οφείλουν να εναρμονίζονται με τους στόχους αυτούς. Επίσης, ενημερώνονται από τον/την Διευθυντή/ρια του σχολείου και τηρούν τους νόμους, τα διατάγματα, τις αποφάσεις, τις οδηγίες, τις εγκυκλίους και τα βιβλία. Αναλαμβάνουν τις εξωδιδασκτικές εργασίες του σχολείου, συμβάλλοντας έτσι έμπρακτα στη συλλογική λειτουργία του (Άρθρο 36 της Φ353/ 1/324/105657/Δ1/08-10-2002 Υπουργικής Απόφασης).
- *Αστική σχολική μονάδα*: Σχολική μονάδα σε πόλη ή κωμόπολη, με οργανικότητα άνω των 6 δασκάλων.
- *Περιφερειακή σχολική μονάδα*: Σχολική μονάδα σε κωμόπολη ή χωριό, με

οργανικότητα έως 6 δασκάλους.

- *Εκπαιδευτικός ειδικότητας*: Εκπαιδευτικός ξένης γλώσσας, φυσικής αγωγής, μουσικής, εικαστικών, θεατρικής αγωγής, και πληροφορικής.
- *Εκπαιδευτικός γενικής αγωγής*: Εκπαιδευτικός δάσκαλος των τάξεων, που αναλαμβάνουν το τμήμα για όλα τα μαθήματα, εκτός αυτών των ειδικοτήτων.
- *Εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής*: Εκπαιδευτικός δάσκαλος με ειδίκευση σε παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες και ιδιαιτερότητες ανάπτυξης. Αναλαμβάνει την ειδική τάξη του σχολείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ - ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση επιχειρείται να προσδιοριστούν οι αρμοδιότητες των ΣΔ, καθώς και οι αρμοδιότητες των εκπαιδευτικών ως μελών αυτών και να καταγραφεί η νομοθεσία που ορίζει τα παραπάνω, σύμφωνα με το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Επίσης, σκοπός του παρόντος κεφαλαίου είναι να διερευνήσει τις απόψεις και κριτικές, όπως αυτές εντοπίζονται στην επιστημονική βιβλιογραφία, σχετικά με θέματα που προκαλούν τριβές στη λειτουργία των ΣΔ.

2.1 Σύλλογος Διδασκόντων

Στο ελληνικό δημοτικό σχολείο το κυρίαρχο όργανο λήψης των αποφάσεων είναι ο ΣΔ. Αποτελείται από όλο το διδακτικό προσωπικό, γενικής και ειδικής αγωγής, καθώς και από τους εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων που διδάσκουν στη σχολική μονάδα με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, και έχει ως πρόεδρο τον/την Διευθυντή/ρια του σχολείου. Σύμφωνα με τους Κριεμάδη και Θωμοπούλου (2012), οι αρμοδιότητες του συλλόγου διδασκόντων μπορούν να συνοψιστούν στα παρακάτω:

- Ο ΣΔ είναι υπεύθυνος για την τήρηση του ωρολογίου προγράμματος, την ασφάλεια των μαθητών, την καθαριότητα και την υγιεινή των σχολικών χώρων και την οργάνωση της σχολικής ζωής.
- Ο ΣΔ επιλέγει και προτείνει εκπαιδευτικά προγράμματα και καινοτόμες δράσεις που εμπλουτίζουν το πρόγραμμα σπουδών και αφορούν την τοπική ιστορία, τον πολιτισμό, το περιβάλλον και τις παραγωγικές δυνατότητες της τοπικής κοινωνίας.
- Ο ΣΔ επιλέγει και προτείνει εκπαιδευτικά, διδακτικά και εποπτικά υλικά, για τη συστηματικότερη εφαρμογή των διδακτικών μεθόδων που ακολουθεί και υποβάλλει προτάσεις για τα θέματα και τη μέθοδο της ενδοϋπηρεσιακής επιμόρφωσης.
- Ο ΣΔ συμπληρώνει και προσαρμόζει στις ιδιαίτερες ανάγκες και συνθήκες της σχολικής μονάδας το πλαίσιο Κανονισμού και λειτουργίας σχολικής μονάδας.

Αναφορικά με τη σύγκλιση των ΣΔ η νομοθεσία, σύμφωνα με το Άρθρο 37 της Υπουργικής Απόφασης Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002 ορίζει ότι *τακτικές συνεδριάσεις του Συλλόγου των Διδασκόντων γίνονται ύστερα από πρόσκληση του προέδρου:*

α) Πριν από την έναρξη των μαθημάτων του διδακτικού έτους.

β) Στο τέλος κάθε τριμήνου ή τετραμήνου.

γ) Κατά την ημέρα έκδοσης των αποτελεσμάτων των προαγωγικών, απολυτηρίων, ή πτυχιακών εξετάσεων και

δ) Στο τελευταίο δεκαήμερο του διδακτικού έτους.

Έκτακτες συνεδριάσεις του ΣΔ συγκαλούνται για συγκεκριμένα θέματα:

α) Ύστερα από πρόσκληση του προέδρου και β) Ύστερα από γραπτή αίτηση προς τον Διευθυντή τουλάχιστον από το ένα τρίτο των μελών του συλλόγου, στην οποία αναγράφονται το θέμα ή τα θέματα και ο εισηγητής.

Δε συγκαλείται συνεδρίαση του συλλόγου, αν το θέμα ή τα θέματα που προτείνονται για συζήτηση ανήκουν, σύμφωνα με τον νόμο, στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Διευθυντή ή άλλου σχολικού φορέα ή όταν δεν είναι σύννομα.

Ο Σύλλογος Διδασκόντων συνεδριάζει πάντοτε εκτός ωρών διδασκαλίας των μαθημάτων.

2.2 Αρμοδιότητες και καθήκοντα ΣΔ

Ξεκινώντας την ανασκόπηση των αρμοδιοτήτων και των καθηκόντων των εκπαιδευτικών στη διάρκεια του διδακτικού έτους, πρέπει να επισημανθεί ότι ο εκπαιδευτικός είναι παράλληλα και δημόσιος υπάλληλος. Καταρχήν, λοιπόν, σύμφωνα με τον Ν. 3528/2007 (ΦΕΚ 26Α΄/9-2-07) που καθορίζει τη νομιμότητα των υπηρεσιακών ενεργειών :

1. Ο υπάλληλος είναι υπεύθυνος για την εκτέλεση των καθηκόντων του και τη νομιμότητα των υπηρεσιακών του ενεργειών.

2. Ο υπάλληλος οφείλει να υπακούει στις διαταγές των προϊσταμένων του. Όταν όμως εκτελεί διαταγή, την οποία θεωρεί παράνομη, οφείλει, πριν την εκτέλεση, να αναφέρει εγγράφως την αντίθετη γνώμη του και να εκτελέσει τη διαταγή χωρίς υπαίτια καθυστέρηση. Η διαταγή δεν προσκτάται νομιμότητα εκ του ότι ο υπάλληλος οφείλει να υπακούσει σε αυτήν.

3. Αν η διαταγή είναι προδήλως αντισυνταγματική ή παράνομη, ο υπάλληλος οφείλει να μην την εκτελέσει και να το αναφέρει χωρίς αναβολή. Όταν σε διαταγή, η οποία προδήλως αντίκειται σε διατάξεις νόμων ή κανονιστικών πράξεων, διατυπώνονται επείγοντες και εξαιρετικοί λόγοι γενικότερου συμφέροντος ή όταν, ύστερα από άρνηση υπακοής σε πρώτη διαταγή που προδήλως αντίκειται σε τέτοιες διατάξεις, ακολουθήσει δεύτερη διαταγή που εκθέτει επείγοντες και εξαιρετικούς λόγους γενικότερου συμφέροντος, ο υπάλληλος οφείλει να εκτελέσει τη διαταγή και να αναφέρει συγχρόνως στην προϊσταμένη αρχή εκείνου που τον διέταξε. Επί νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, εφόσον εκείνος που διέταξε είναι το διοικητικό συμβούλιο ή το ανώτατο μονομελές όργανο διοίκησης, η αναφορά

υποβάλλεται στον εποπτεύοντα Υπουργό. Εάν εκείνος που διέταξε είναι ο Υπουργός, η αναφορά υποβάλλεται στον Πρωθυπουργό.

*Ο ΣΔ είναι καταρχήν υπεύθυνος για τον προγραμματισμό και την κατανομή των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Κορυφαίο ζήτημα σ' αυτήν τη διαδικασία αποτελεί η κατανομή των τμημάτων, στην οποία αναφέρονται το άρθρο 39, της παραγράφου 4 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002: *Ο Σύλλογος Διδασκόντων αποφασίζει, ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή του σχολείου, την ανάθεση στο διδακτικό προσωπικό της διδασκαλίας των μαθημάτων στις τάξεις και τα τμήματα.* Επίσης, το άρθρο 39, της παραγράφου 15 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002: *Όταν ο Σύλλογος, για οποιονδήποτε λόγο, αδυνατεί να αναθέσει στους εκπαιδευτικούς τη διδασκαλία μαθημάτων ή την κατανομή τάξεων και τμημάτων, την απόφαση παίρνει ο Διευθυντής του σχολείου σε συνεργασία με τον αρμόδιο Σχολικό Σύμβουλο· τέλος, η παράγραφος 5 της Φ12/427/79844/Γ1/11-06-2013 της Εγκυκλίου ΥΠΑΙΘΠΑ όπου αναφέρεται ότι: *Προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να έχουν τον απαραίτητο χρόνο για την οργάνωση των μεθοδολογικών-παιδαγωγικών ενεργειών τους, η κατανομή των τμημάτων των τάξεων για το επόμενο διδακτικό έτος γίνεται κατά κύριο λόγο, όπου είναι δυνατόν και εφόσον δεν υπάρχουν μεταβολές ή ελλείψεις διδακτικού προσωπικού, το δεύτερο δεκαήμερο του Ιουνίου μετά από εισήγηση του Διευθυντή του σχολείου και απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων.***

Είναι παιδαγωγικά ορθό, ο χρόνος ανάληψης τάξης ή τμήματος από εκπαιδευτικό να μην υπερβαίνει τη συνεχόμενη διετία, καθώς επίσης οι εκπαιδευτικοί να μην αναλαμβάνουν τμήματα στα οποία φοιτούν τα τέκνα τους. Η ανάληψη του ίδιου τμήματος από εκπαιδευτικό για τρίτη συνεχόμενη χρονιά γίνεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μετά από απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων, ειδικά αιτιολογημένη και παιδαγωγικά τεκμηριωμένη και με σύμφωνη γνώμη του Σχολικού Συμβούλου. Επισημαίνεται ότι δεν επιτρέπεται η ανάληψη τάξης από τον ίδιο εκπαιδευτικό πέραν της τριετίας συνεχόμενης ή μη.

Λαμβάνοντας υπόψη την Φ. 12/390/92065/Γ1/13-6-2014 Εγκύκλιο για τον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου, η κατανομή των τάξεων γίνεται ανάλογα με τον αριθμό των δασκάλων που υπηρετούν στο Σχολείο και τον αριθμό των μαθητών κατά τάξη. Καλό είναι να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες προτιμήσεις των δασκάλων, πάντοτε όμως με γνώμονα την εύρυθμη λειτουργία του Σχολείου. Επίσης καλό είναι να τοποθετούνται στην Πρώτη τάξη εκπαιδευτικοί παρόντες από την πρώτη ημέρα των μαθημάτων.

Σύμφωνα με τον Μπάκα (2011), το ζήτημα της κατανομής των τμημάτων στους

εκπαιδευτικούς είναι μια σύνθετη διαδικασία και δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως καθαρά παιδαγωγικό θέμα, αλλά ούτε και ως καθαρά διοικητικό. Η δυσκολία που παρουσιάζει, καθώς και η ασάφεια από την πλευρά του νόμου, αφήνουν το περιθώριο να δημιουργούνται συχνά εντάσεις και προστριβές μεταξύ των δασκάλων, φθείροντας από τις πρώτες κιόλας σχολικές μέρες το κλίμα συνεργασίας και αλληλοκατανόησης που είναι αναγκαίο να επικρατεί, για να ανταποκριθεί αποτελεσματικά μια σχολική μονάδα στο έργο της.

Οι ΣΔ έχουν, σύμφωνα με τον Μπάκα (2011), υιοθετήσει κάποιες πρακτικές, ερμηνεύοντας το άρθρο 39, της παραγράφου 4 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002. Σε αρκετές περιπτώσεις η κατανομή των τμημάτων γίνεται με βάση το κριτήριο της αρχαιότητας, δηλαδή των συνολικών ετών υπηρεσίας των εκπαιδευτικών. Επίσης, συχνά προηγούνται οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στη σχολική μονάδα και έπονται οι αποσπασμένοι και οι αναπληρωτές. Άλλοτε τίθεται το κριτήριο των ετών της οργανικής τοποθέτησης στο συγκεκριμένο σχολείο, ενώ καταγράφονται και περιπτώσεις ΣΔ που κατανέμουν τα τμήματα ακόμη και με κλήρωση. Οι παραπάνω πρακτικές είναι όλες σύμφωνες με τον νόμο, καθώς ορίζεται ο ΣΔ ως υπεύθυνος για την κατανομή των τμημάτων, χωρίς απόλυτη σαφήνεια (Ρεσ, 2013). Προβληματίζει, λοιπόν, ο τρόπος που ερμηνεύεται ο νόμος, σε αυτήν την περίπτωση, από τους ΣΔ και οι συνέπειες που έχουν οι επιλεγμένες, κάθε φορά, πρακτικές στο σχολικό κλίμα και τις σχέσεις των εκπαιδευτικών.

Γενικά το ζήτημα της κατανομής των τάξεων προκαλεί προστριβές στους ΣΔ και όποια λύση και αν υιοθετηθεί τελικά, δύσκολα θα ικανοποιήσει με πληρότητα το τρίπτυχο: δημοκρατία, δικαιοσύνη και αποτελεσματικότητα. Δε λείπουν, βέβαια, και οι περιπτώσεις σχολικών μονάδων που αποφασίζουν την κατανομή των τμημάτων μετά από συζήτηση, χωρίς να τεθούν *a priori* κριτήρια (Μπάκας, 2011).

Ο ΣΔ με την έναρξη του έτους ξεκινά τις εργασίες του με την πρώτη τακτική συνεδρίαση, την πρώτη ημέρα λειτουργίας του σχολείου, ή μία από τις πρώτες και πάντα πριν από την έναρξη των μαθημάτων. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 39 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, *ο Σύλλογος των Διδασκόντων σε τακτική συνεδρίαση πριν από την έναρξη των μαθημάτων προγραμματίζει τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες για όλο το σχολικό έτος και της παραγράφου 5, οργανώνει τον καταμερισμό των εργασιών στα μέλη του, ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή, έτσι ώστε να αξιοποιούνται οι δυνατότητες όλων των μελών του και να εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και η ομαλή λειτουργία της σχολικής μονάδας.* Όπως φαίνεται και από την νομοθεσία, ο ΣΔ κατανέμει τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες σε όλο το

διδασκτικό προσωπικό, συντάσσει ή επικαιροποιεί το σχέδιο αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων (σεισμού, πυρκαγιάς, σοβαρού τραυματισμού μαθητών) και ορίζει προσωρινές εφημερίες, οι οποίες ισχύουν μέχρι την οριστικοποίηση του προγράμματος.

Για τη σύνταξη του ωρολογίου προγράμματος μαθημάτων ο/η Διευθυντή/ρια λαμβάνει υπόψη του τις ανάλογες διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας. Συγκεκριμένα, το άρθρο 14 του Ν. 1566/1985, όπου στην παράγραφο 16 ορίζει ότι: *Σε περίπτωση που οι προβλεπόμενες ώρες διδασκαλίας για κάθε μάθημα δεν καλύπτονται με το υποχρεωτικό ωράριο των διδασκόντων και οι απομένουσες δε δικαιολογούν θέση εκπαιδευτικού η αν δικαιολογούν, μέχρι να προσληφθεί προσωρινός αναπληρωτής και εφόσον δεν υπάρχει προσφορά προαιρετικής υπερωριακής διδασκαλίας, ο σύλλογος των διδασκόντων αναθέτει την κάλυψη των ωρών αυτών σε εκπαιδευτικούς του ίδιου σχολείου. Για την κάλυψη των ωρών του προγράμματος μπορεί να ανατεθεί προαιρετική υπερωριακή διδασκαλία μέχρι πέντε (5) ώρες την εβδομάδα σε εκπαιδευτικούς του ίδιου σχολείου με απόφαση του συλλόγου των διδασκόντων και σε εκπαιδευτικούς άλλου σχολείου με απόφαση του περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου. Η ανάθεση γίνεται με απόφαση του συλλόγου των διδασκόντων, αν πρόκειται για το ίδιο σχολείο, ή με απόφαση του περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου, αν πρόκειται για άλλο σχολείο και εφόσον και στις δύο περιπτώσεις δεν υπάρχει προσφορά για προαιρετική υπερωριακή διδασκαλία. Επίσης, το δεύτερο εδάφιο της ίδιας παραγράφου όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 17, άρθρο 6 του Ν. 3027/2002 ορίζει ότι αν ο σύλλογος διδασκόντων παραλείπει να αναθέσει την κάλυψη των ωρών αυτών, η ανάθεση γίνεται με απόφαση του διευθυντή εκπαίδευσης, ύστερα από πρόταση του οικείου περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου. Τέλος, την παράγραφο 18 που ορίζει ότι ανάθεση υπερωριακής διδασκαλίας, προαιρετικής ή υποχρεωτικής, καθώς και ανάθεση διδασκαλίας με ωριαία αντιμισθία, επιτρέπεται μόνο αν οι καθηγητές της ίδιας ειδικότητας έχουν καλύψει το υποχρεωτικό ωράριο διδασκαλίας τους.*

Με τη σύνταξη του ωρολογίου προγράμματος, έστω και του προσωρινού, ο ΣΔ ορίζει τους εφημερεύοντες εκπαιδευτικούς και ενημερώνει τους καινούριους στη σχολική μονάδα εκπαιδευτικούς για τις ιδιαιτερότητες της εφημερίας στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα. Τα καθήκοντα των εφημερευόντων εκπαιδευτικών ορίζονται σαφώς από την κείμενη νομοθεσία στο άρθρο Άρθρο 36, παράγραφοι 18 - 19 της Υπουργικής Απόφασης Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, σύμφωνα με το οποίο: *οι εκπαιδευτικοί αναλαμβάνουν καθήκοντα εφημερευόντων, έχουν την ευθύνη της επιτήρησης και της προστασίας των μαθητών στον προαύλιο χώρο και επιμελούνται την καθαριότητα των σχολικών χώρων και ό,τι άλλο σχετίζεται με την υγιεινή και την ασφάλεια τους.*

Σε συνεδρίαση που πραγματοποιείται κατά τις πρώτες μέρες του σχολικού έτους, οι εκπαιδευτικοί προγραμματίζουν το εκπαιδευτικό τους έργο για όλο το διδακτικό έτος. Πιο συγκεκριμένα, όπως ορίζει το Άρθρο 39, στις παραγράφους 2, 8 και 11 της Υπουργικής Απόφασης Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002: *Ο Σύλλογος Διδασκόντων παρακολουθεί και εφαρμόζει τον αρχικό προγραμματισμό και, εφόσον, χρειασθεί παρεμβαίνει διορθωτικά, αποφασίζει, ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή του σχολείου, την ανάληψη δράσεων, πρωτοβουλιών, προγραμμάτων, την οργάνωση επισκέψεων και εκδηλώσεων που ανοίγουν το σχολείο στην κοινωνία. Με τον τρόπο αυτό ευαισθητοποιούνται και προβληματίζονται οι μαθητές και διαμορφώνουν θετικές στάσεις και συμπεριφορές, αποφασίζει για την πραγματοποίηση εκδρομών, περιπάτων ή επισκέψεων, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.*

Σημαντικό ζήτημα που άπτεται των αρμοδιοτήτων του ΣΔ είναι αυτό της αναπλήρωσης εκπαιδευτικού, ο οποίος πρόκειται να απουσιάσει για μικρό χρονικό διάστημα. Σύμφωνα με το άρθρο 39, εδάφιο Δ', της παραγράφου 4 της Υπουργικής Απόφασης Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002 ο ΣΔ αποφασίζει από την αρχή της σχολικής χρονιάς τον τρόπο με τον οποίο θα γίνει η αναπλήρωση εκπαιδευτικών που ενδέχεται να λείψουν για μικρό χρονικό διάστημα. Και για αυτό το θέμα υιοθετούνται από τους συλλόγους διάφορες πρακτικές, ανάλογα με το διαθέσιμο εκπαιδευτικό προσωπικό και τις ιδιαιτερότητες κάθε σχολικής μονάδας, πάντα όμως με στόχο την εύρυθμη λειτουργία του σχολείου. Στην περίπτωση που είναι δυνατό, απασχολεί τους μαθητές διαθέσιμος εκπαιδευτικός· σε διαφορετική περίπτωση μπορούν να μοιραστούν σε μικρές ομάδες των τριών ή τεσσάρων μαθητών, στα υπόλοιπα τμήματα, με τρόπο προγραμματισμένο και συστηματικό, ώστε να εξασφαλίζεται η ομαλή λειτουργία του σχολείου και, κυρίως, η ασφάλεια των μαθητών (ΔΟΕ, 2014).

Υπάρχουν περιπτώσεις που ο/η Διευθυντής/ρια κρίνει ότι ο εκπαιδευτικός που απουσιάζει πρέπει, για την εύρυθμη λειτουργία του σχολείου να αντικατασταθεί από εκπαιδευτικό που έχει κενό. Αν, για παράδειγμα, απουσιάζουν αρκετοί εκπαιδευτικοί, ώστε η λύση του διαμοιρασμού των μαθητών δεν προσφέρεται, ο/η Διευθυντής/ρια είναι υποχρεωμένος, να εφαρμόσει τις διατάξεις του άρθρου 29 της Υπουργικής Απόφασης Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, δηλαδή να φροντίσει να καλυφθούν οι διδακτικές ώρες σε περίπτωση απουσίας εκπαιδευτικών, τροποποιώντας το ημερήσιο πρόγραμμα διδασκαλίας ή αναθέτοντας την κάλυψη του κενού σε διαθέσιμο εκπαιδευτικό. Αντίστοιχα οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να εφαρμόσουν το άρθρο 36 της παραγράφου 25 της Υπουργικής Απόφασης Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, όπου αναφέρεται ότι: (Οι εκπαιδευτικοί) αντικαθιστούν εκπαιδευτικό ο οποίος λείπει και, ανάλογα με την

περίπτωση, ή καλύπτουν το κενό ή απασχολούν τους μαθητές, σύμφωνα με τις υποδείξεις του Διευθυντή.

Σε περίπτωση που, παρά τη ρητή αναφορά του άρθρου 25 του Νόμου 3528/09-02-2007 ότι *ο υπάλληλος οφείλει να πειθαρχεί στις εντολές των προϊσταμένων του, χωρίς να διαχωρίζονται οι προφορικές από τις γραπτές εντολές, υπάρξει άρνηση εκπαιδευτικού να αναπληρώσει συνάδελφό του, αυτό συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα, σύμφωνα με το άρθρο 107, του Υπαλληλικού Κώδικα, όπου στις παραγράφους ε' και στ' αναφέρει ότι: *πειθαρχικά παραπτώματα αποτελούν, μεταξύ άλλων, η άρνηση ή παρέκκλιση εκτέλεσης υπηρεσίας και η αμέλεια, καθώς και η ατελής ή μη έγκαιρη εκπλήρωση του καθήκοντος.* Επιπλέον, σε περίπτωση ατυχήματος σε μαθητή της συγκεκριμένης τάξης, εκτός των πειθαρχικών θα υπάρξουν και ποινικές ευθύνες (Σαΐτης, 2008α).*

Στη διάρκεια του σχολικού έτους, ο ΣΔ πραγματοποιεί από μια τακτική συνεδρίαση στη λήξη του πρώτου και του δεύτερου τριμήνου, σύμφωνα με την παράγραφο 4β του άρθρου 37 της Υπουργικής Απόφασης Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002: *Τακτικές συνεδριάσεις του Συλλόγου των Διδασκόντων γίνονται ύστερα από πρόσκληση του προέδρου στο τέλος κάθε τριμήνου ή τετραμήνου. Σε αυτές, οι εκπαιδευτικοί κάνουν έναν απολογισμό της διδακτικής περιόδου που ολοκληρώθηκε και προγραμματίζουν τις διδακτικές τους ενέργειες για το τρίμηνο που ακολουθεί, καθώς σύμφωνα με την παράγραφο 2α του άρθρου 38 της Υπουργικής Απόφασης Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, ο ΣΔ οφείλει να προγραμματίζει και να οργανώνει το έργο του, να το παρακολουθεί και, τέλος, να το αξιολογεί.*

Στη λήξη κάθε τριμήνου ενημερώνονται οι γονείς και κηδεμόνες όλων των μαθητών για την πρόοδό τους και δίδεται γραπτή βαθμολογία στις τάξεις τρίτη ως και έκτη, σε ώρες εκτός διδακτικού ωραρίου, όπως ορίζεται στο άρθρο 39 της παραγράφου 12 της Υπουργικής Απόφασης Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, *ο ΣΔ ενημερώνει, σε συνεργασία με τον Διευθυντή, τους γονείς και κηδεμόνες, τουλάχιστον κάθε τρίμηνο ή τετράμηνο, σχετικά με τη φοίτηση, την πρόοδο και τη συμπεριφορά των μαθητών. Η ενημέρωση γίνεται εκτός των ωρών εργασίας του σχολείου.*

Στη λήξη της χρονιάς, ο ΣΔ συγκαλείται για την απολογιστική συνεδρίαση, σύμφωνα με το άρθρο 39, της παραγράφου 3 της Υπουργικής Απόφασης Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002: *Στο τέλος της σχολικής χρονιάς γίνεται η αυτοαξιολόγηση, κατά την οποία αξιολογείται ο βαθμός επίτευξης των στόχων που τέθηκαν κατά τον προγραμματισμό και η αποτελεσματικότητα των προγραμματισμένων ενεργειών. Η έκθεση αυτοαξιολόγησης, στην οποία περιλαμβάνονται και οι προτάσεις για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που έχουν διαπιστωθεί, υποβάλλεται μέσω του*

Διευθυντή του σχολείου στον αρμόδιο Σχολικό Σύμβουλο και στον Προϊστάμενο Γραφείου. Όταν δεν υπάρχει Προϊστάμενος Γραφείου ή έκθεση υποβάλλεται στον Διευθυντή Εκπαίδευσης.

Σε αυτήν τη συνεδρίαση, που πραγματοποιείται την τελευταία εργάσιμη μέρα του σχολικού έτους, κάθε εκπαιδευτικός κάνει μια συνολική αποτίμηση του έργου του και δίνει μια γενική εικόνα του τμήματός του, προετοιμάζοντας και τους εκπαιδευτικούς που θα αναλάβουν το τμήμα την επόμενη χρονιά. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται η κατανομή των τάξεων στους δασκάλους, με την επιφύλαξη ότι δεν υπάρχουν μεταβολές, όπως αποσπάσεις, μεταθέσεις ή ελλείψεις προσωπικού, λόγω των οποίων απουσιάζουν μέλη του ΣΔ (ΠΔ 201/98, άρθρο 12β-3).

2.3 Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας

2.3.1 Έρευνες στην Ελλάδα

Στην επιστημονική βιβλιογραφία εντοπίζονται έρευνες που καταγράφουν τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας σχετικά με θέματα που αφορούν τον ρόλο τους στο σχολείο. Εστιάζονται, κυρίως: (α) στην εργασιακή ικανοποίηση τους, την οργανωσιακή αποτελεσματικότητα, και τον ρόλο της Διεύθυνσης στη διαμόρφωση του κλίματος που επικρατεί στη σχολική μονάδα, και (β) στον τρόπο λειτουργίας και το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τον ΣΔ και στα αίτια των συγκρούσεων ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς.

Σε άρθρο του Ινστιτούτου Εργασίας των Γεωργιάδη και Παπαδόπουλου (2001) αναφέρονται αποτελέσματα έρευνας του 1999 όπου καταγράφηκε ότι οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν, στην πλειοψηφία τους, να διευθετεί ο ΣΔ τα θέματα των εφημεριών και της κατανομής των τάξεων. Το ζήτημα της κατανομής των τάξεων εντοπίστηκε στην ίδια έρευνα και ως ένας από τους παράγοντες που προκάλεσαν συγκρούσεις του ΣΔ με τον διευθυντή της σχολικής μονάδας. Η έρευνα κατέληξε στη διαπίστωση ότι για θέματα κατανομής αρμοδιοτήτων, που αποτελούν συχνά αιτίες διενέξεων, οι ερωτηθέντες εκπαιδευτικοί επιθυμούν να λαμβάνονται αποφάσεις με συλλογική ευθύνη.

Οι αποφάσεις αυτές σαφώς πρέπει να κινούνται στα πλαίσια των κρατικών πολιτικών και οδηγιών. Όπως αναφέρει ο Μαυρογιώργος (1999β), αυτές οι οδηγίες έχουν γενικό χαρακτήρα και είναι αρμοδιότητα της εκπαιδευτικής μονάδας να διαχειριστεί αποτελεσματικά θέματα, όπως το ανθρώπινο δυναμικό, τον σχολικό χρόνο, τους οικονομικούς πόρους και την κατανομή εξουσιών και αρμοδιοτήτων. Έρευνες σχετικά με τα χαρακτηριστικά των αποτελεσματικών σχολείων έδειξαν ότι οι στόχοι τους εξαρτώνται καθοριστικά, ανάμεσα σε άλλα, και από την εκπαιδευτική ηγεσία και

το οργανωτικό της πλάνο, καθώς επίσης από το σχολικό κλίμα και τη συμμετοχική διαδικασία λήψης αποφάσεων (Ακριτίδης, Ανθόπουλος, & Παπαδόπουλος, 2005).

Η ηγεσία του σχολείου επηρεάζει σημαντικά τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών. Οι Παναγιωτίδου και Κόλλιας (2008) σε έρευνά τους τονίζουν τον ρόλο του/της διευθυντή/ντριας που αντιμετωπίζει τον ΣΔ ως μια οντότητα που πρέπει να πειστεί και να καθοδηγηθεί, για να μνηθεί στο όραμα της ηγεσίας του σχολείου. Με αυτόν τον τρόπο ο Σύλλογος ενδυναμώνεται και λειτουργεί αποτελεσματικότερα.

Στο ίδιο πνεύμα και ο Μπούνιας (2010) αναφέρει ότι η εύρυθμη λειτουργία του σχολείου επηρεάζεται σημαντικά από τη δυνατότητα του/της διευθυντή/ντριας να εμπνέει και να εμπυχώνει το εκπαιδευτικό προσωπικό. Παράλληλα, οι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας μετέχουν σε μεγάλο μέρος στις συνεδριάσεις του ΣΔ και αυτό βελτιώνει την επικοινωνία ανάμεσα στο διδακτικό προσωπικό και συμβάλλει στην πραγματοποίηση των αντικειμενικών στόχων του οργανισμού.

Στην έρευνα του Γιασεμή στην Κύπρο (2001), οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι αναμένουν από τον/τη διευθυντή/ντρια να ενημερώνεται και να επιμορφώνεται συνεχώς σε θέματα Διοίκησης, γεγονός που δημιουργεί κλίμα ασφάλειας στο σχολείο. Επιθυμούν να ασκεί τα καθήκοντά του/της ως ηγέτης και να αποτελεί παράδειγμα εργατικότητας. Περιμένουν από τον/τη διευθυντή/ντρια να παίρνει πρωτοβουλίες και να διοργανώνει ημερίδες και επιμορφώσεις στο σχολείο του (Στιβακτάκης, 2006).

Η Στραβάκου (2001, όπως αναφέρεται στη Στραβάκου, 2003β) κατέγραψε το γεγονός ότι ενώ οι εκπαιδευτικοί του δείγματος της έρευνας γνωρίζουν τη νομοθεσία που αναφέρεται στη σχολική μονάδα που υπηρετούν, δεν γνωρίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό τη γενικότερη εκπαιδευτική νομοθεσία. Σχετικά με τον ρόλο της ηγεσίας, οι εκπαιδευτικοί του δείγματος αυτής της έρευνας δε φαίνονται ικανοποιημένοι από τους/τις διευθυντές/ντριες ως προς τις πρωτοβουλίες για επιμόρφωση που αναλαμβάνουν. Θεωρούν ότι οι διευθυντές/ντριες λειτουργούν περισσότερο με τη συμβουλή και λιγότερο με το παράδειγμα και ότι εποπτεύουν περισσότερο την τήρηση του ωρολογίου προγράμματος και λιγότερο του αναλυτικού.

Σε επισκοπική έρευνα που διεξήγαγαν οι Κουσουλός, Μπούνιας, και Καμπουρίδης (2004) όπου ερευνήθηκε ο βαθμός που επηρεάζουν τα ατομικά και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών τη λειτουργία του ΣΔ, διαφάνηκε η αδυναμία των Συλλόγων για ανάληψη πρωτοβουλιών για συνεργασία του σχολείου με την τοπική κοινωνία. Παράλληλα, ο/η Διευθυντής/ντρια δεν παρουσιάζεται σε ρόλο ηγετικό και καθοδηγητικό, παρά συμμετέχει στις διαδικασίες ως απλό μέλος.

Εκτός όμως από τον/την διευθυντή/ντρια, ευθύνη για την καλή λειτουργία του

σχολείου έχει και ο ΣΔ. Ο Σαΐτης (2001) μελέτησε τις απόψεις των εκπαιδευτικών για να διαπιστώσει αν και πόσο ο ΣΔ συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα του σχολείου. Από τα ερευνητικά ευρήματα προέκυψε ότι ο ΣΔ λειτουργεί ικανοποιητικά ως προς την κάλυψη καθημερινών λειτουργικών ζητημάτων, αλλά δεν υπάρχει ενδιαφέρον για ανάληψη εξωδιδασκτικών δραστηριοτήτων και συνεργασίας με εμπλεκόμενους στην εκπαίδευση φορείς. Ανάμεσα στις παραμέτρους που επηρεάζουν τις επιλογές των ΣΔ αναφέρθηκαν ο μικρός αριθμός και ο περιορισμένος χρόνος των συνεδριάσεων και η έλλειψη κινήτρων.

Σε αντίστοιχες έρευνες (Μαλακούδης, 2005; Έλληνας, 2005; Τσώνος, 2006) σχετικά με τον προγραμματισμό και την υλοποίηση εξωδιδασκτικών δράσεων από τους ΣΔ που απαιτούν και συνεργασία με εμπλεκόμενους φορείς, οι εκπαιδευτικοί εμφανίστηκαν τυπικοί στην εκπλήρωση συμβατικών και υποχρεωτικών αρμοδιοτήτων, ενώ παρουσιάστηκαν απρόθυμοι να στηρίξουν πρωτοβουλίες του διευθυντή, για τον οποίο συχνά πιστεύουν ότι δεν ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στον ρόλο του και δεν τους εμπυχώνει.

Σε πολλές όμως έρευνες, όπως και στου Φωτεινού (2006), υπογραμμίζεται η σημασία της συνεργασίας του σχολείου με τους γονείς και την τοπική κοινωνία, με στόχο την εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων. Σε αυτήν την έρευνα εξετάστηκε ο ρόλος των προσωπικών χαρακτηριστικών των εκπαιδευτικών, όπως το φύλο, η ειδικότητα και ο χρόνος υπηρεσίας στην αποτελεσματικότητα της σχολικής μονάδας. Από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών, φάνηκε η πολυπλοκότητα του ρόλου του/της διευθυντή/ντριας, που πρέπει να ανταποκριθεί και στις προσδοκίες των συναδέλφων του, αλλά και να ενεργεί ως διοικητικό όργανο της κεντρικής εξουσίας.

Σε ανάλογη έρευνα του Πιπίλη (2006) στον Νομό Πιερίας, καταγράφηκαν οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τη συνεισφορά των τοπικών φορέων στη βελτίωση της λειτουργίας του σχολείου και η διάθεση των εκπαιδευτικών στη λήψη αποφάσεων. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι δεν υπάρχει συλλογικό πνεύμα εργασίας στο σχολείο, γιατί οι εκπαιδευτικοί, παρόλο που επιθυμούν να λαμβάνουν μέρος στη λήψη αποφάσεων, δεν είναι διατεθειμένοι να ασκήσουν ουσιαστικά και με επάρκεια τον ρόλο τους, αναλαμβάνοντας την ευθύνη να συνδιοικήσουν τη σχολική τους μονάδα.

Σχετικά με τη λειτουργία του ΣΔ, ενδιαφέρον παρουσιάζει η έρευνα του Παπαστεργίου (2007) που ασχολήθηκε με τον χρόνο διεξαγωγής των συνεδριάσεων των ΣΔ. Διαπιστώθηκε ότι, παρά την αντίθετη νομοθεσία, οι ΣΔ γίνονται εντός του διδακτικού ωραρίου στη διάρκεια του μεγάλου διαλείμματος, που διαρκεί είκοσι λεπτά. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων κατέδειξε ότι ο μη ποιοτικός και περιορισμένος χρόνος

των συνεδριάσεων δεν μπορεί να οδηγήσει σε αποτελεσματικές αποφάσεις. Η ίδια έρευνα επισήμανε επίσης ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών του δείγματος της έρευνας (73%) δε γνωρίζει την νομοθεσία που διέπει τη λειτουργία του ΣΔ. Αναφορικά με τη γνώση της νομοθεσίας για τους ΣΔ, ο Καλαβρός (2007) στην έρευνά του εντόπισε ότι η νομοθετική ασάφεια σε ζητήματα αρμοδιοτήτων ευθύνεται πολύ συχνά (88,7%) για τη δυσλειτουργία των ΣΔ.

Γενικά, τα αποτελέσματα των ερευνητικών μελετών κατέγραψαν υψηλά ποσοστά ικανοποίησης για τις μεταβλητές που σχετίζονταν με τη διοικητική οργάνωση (Γραμματικού, 2010) και επιβεβαίωσαν ότι η ύπαρξη υψηλής οργανωσιακής επικοινωνίας μεταξύ προϊσταμένων και υφισταμένων μπορεί να βελτιώσει την ικανοποίηση των εκπαιδευτικών και, κατά συνέπεια, και την αποτελεσματικότητα της σχολικής μονάδας στην οποία υπηρετούν (Αντωνιάδη, 2013).

2.3.2 Διεθνείς έρευνες

Οι έρευνες που εντοπίστηκαν στη διεθνή βιβλιογραφία και αφορούν τους εκπαιδευτικούς άλλων χωρών, αναφέρονται κυρίως σε θέματα που αφορούν τα διδακτικά καθήκοντα των εκπαιδευτικών. Οι περισσότερες έρευνες περιστρέφονται, γύρω από τα θέματα του εργασιακού άγχους των εκπαιδευτικών, της εργασιακής ικανοποίησης και της δέσμευσης των δασκάλων στο επάγγελμά τους, του ρόλου και της λειτουργίας των ΣΔ, της επικοινωνίας των μελών τους και της αποτελεσματικότητάς τους.

Σε έρευνα του Κοç (2015) για το τουρκικό Πανεπιστήμιο Kastamonu καταγράφεται η εκπαιδευτική νομοθεσία και επισημαίνεται ότι ο ΣΔ αποτελεί ένα σημαντικό μηχανισμό λήψης αποφάσεων, που σχετίζονται με τον προγραμματισμό, την πρακτική εφαρμογή και την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Περίπου οι μισοί εκπαιδευτικοί που πήραν μέρος στην έρευνα πιστεύουν ότι τα θέματα ημερήσιας διάταξης δεν συζητούνται ενεργά κι οι συνεδριάσεις δεν ολοκληρώνονται με τρόπο αποτελεσματικό. Στην ίδια, όμως, έρευνα οι εκπαιδευτικοί επισημαίνουν ότι οι συνεδριάσεις των ΣΔ διασφαλίζουν την ακεραιότητα στην εκπαίδευση και τη βελτίωση της ποιότητας, ενώ πιστεύουν ότι δε χρειάζεται να αυξηθεί ο χρόνος που αφιερώνεται σε αυτές τις συνεδριάσεις.

Σε άρθρο των Albez, Sezer, Akan, και Ada (2014), υπογραμμίζεται ότι ο ΣΔ είναι το πιο σημαντικό δυναμικό υποσύστημα στο σχολείο και εξασφαλίζει τη δυνατότητα συνεργασίας των δασκάλων και την εκτέλεση των κοινών προγραμμάτων που σχεδιάζονται στις συνεδριάσεις και έχουν χαρακτήρα κοινών αποφάσεων. Στην έρευνα τους πήραν μέρος 272 δάσκαλοι της πόλης Ερζερούμ και βρέθηκε ότι η άποψή τους

σχετικά με την αποτελεσματικότητα του σχολείου διαφοροποιείται ανάλογα με το φύλο και τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών.

Στα χαρακτηριστικά συνεργασίας μέσα στον ΣΔ αναφέρεται και η έρευνα των Iordanidis, Tsakiridou, και Sagiadinou (2014), σύμφωνα με τους οποίους η επικοινωνία εμπεριέχει την ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα στα μέλη του Συλλόγου με τον προβλεπόμενο τρόπο, χρησιμοποιώντας την κατάλληλη ορολογία. Η επικοινωνία είναι ο συνεκτικός μηχανισμός ανάμεσα στα άτομα της ίδιας ομάδας. Ο συντονισμός αναφέρεται στην εκτέλεση των δραστηριοτήτων της ομάδας στον προβλεπόμενο χρόνο και με τον προβλεπόμενο τρόπο και δείχνει ότι η απόδοση κάποιων μελών επηρεάζει τις επιδόσεις άλλων μελών της ομάδας. Η εμπιστοσύνη έχει αναγνωρισθεί ως ένα ουσιαστικό στοιχείο στην κοινωνική αλληλεπίδραση. Η επικοινωνία, ο συντονισμός και η εμπιστοσύνη είναι τα χαρακτηριστικά που εξασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα του ΣΔ. Στην έρευνά τους ανάμεσα σε 245 εκπαιδευτικούς των Ιονίων Νήσων τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο ΣΔ λειτουργεί αποτελεσματικά όταν οι εκπαιδευτικοί συζητούν για τη διδασκαλία, παρακολουθούν ο ένας τον άλλον να διδάσκει, σχεδιάζουν, μελετούν και αξιολογούν αμοιβαία το εκπαιδευτικό υλικό και υποστηρίζουν ο ένας τον άλλον, ώστε να βελτιώσουν τις εκπαιδευτικές τους ικανότητες, μέσα σε κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης, επικοινωνίας και συνεργασίας. Ο Iordanidis και οι συνεργάτες του (2014) κατέληξαν βάσει των ερευνητικών τους ευρημάτων ότι η έλλειψη επικοινωνίας μέσα στον ΣΔ συνεπάγεται πτώση της αποτελεσματικότητας του σχολείου, ενώ κατέγραψαν τη σημασία της καθοδηγητικής ηγεσίας, που θέτει τους στόχους και προσφέρει υποστήριξη στο εκπαιδευτικό προσωπικό. Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σε αυτήν την έρευνα επηρεάστηκαν από τα έτη υπηρεσίας τους, υπογραμμίζοντας ότι η εμπιστοσύνη και η δέσμευση στους στόχους αυξάνεται σταδιακά συν τω χρόνω.

Έρευνα του Felini (2014) σχετικά με την ποιότητα στα Ιταλικά σχολεία παρουσιάζει μια συστηματική πρόταση των κριτηρίων που ορίζουν την ποιότητα στα δημοτικά σχολεία. Τα κριτήρια μπορούν να είναι διαφορετικών ειδών, όμως, αναφέρονται η οργάνωση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και η αλληλεπίδραση μεταξύ όμορων σχολείων και τοπικών φορέων. Πάνω από όλα, η ποιότητα εξαρτάται από τους ανθρώπους. Όσον αφορά στους εκπαιδευτικούς, η εκπαίδευσή τους και η ομαδικότητά τους θεωρούνται κρίσιμοι παράγοντες για την κατάκτηση της ποιότητας.

Σε έρευνα των Leithwood, Louis, Anderson, και Wahlstrom (2004) καταγράφηκε ότι η ικανοποίηση των εκπαιδευτικών από την εργασία τους και τη δέσμευση στο σχολείο τους ήταν θετικές, αλλά σχετίζονται συχνά με το άγχος για αναγνώριση. Ο

χρόνος των εκπαιδευτικών αναλώνεται ανάμεσα σε ανταγωνιστικές απαιτήσεις και αντικρουόμενες απαιτήσεις. Η αναδιάρθρωση των σχολείων έχει εκχωρήσει περισσότερες ευθύνες στους εκπαιδευτικούς και έχει αυξήσει τον χρόνο εργασίας τους. Οι αυξήσεις αυτές είναι εντονότερες σε μικρότερα σχολεία, όπου οι εκπαιδευτικοί αναλαμβάνουν εθελοντικά ή τους ανατίθενται ρόλοι προγραμματιστή, καθοδηγητή και συμβούλου προσωπικού.

Οι Leithwood και McAdie (2007) σε έρευνά τους που αναφέρεται στο εκπαιδευτικό σύστημα του Καναδά υποστήριξαν ότι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η πολυπλοκότητα του επαγγέλματός τους και ο αυξανόμενος όγκος εργασίας είναι αρνητικοί παράγοντες, που δυσχεραίνουν το έργο τους. Η αποτελεσματική ηγεσία επηρεάζει σημαντικά το άγχος των εκπαιδευτικών με την αποτελεσματικότητά της και την οργανωτική της δέσμευση. Πρακτικές, όπως η υποστήριξη, η αναγνώριση, η ανταμοιβή και η παροχή ανατροφοδότησης στους εκπαιδευτικούς, συμβάλλουν στις θετικές συνθήκες εργασίας. Ταυτόχρονα, η ευέλικτη εφαρμογή των κανόνων και οι πρακτικές παροχής εκπαιδευτικού προσανατολισμού ενδυναμώνουν το προσωπικό και ελαττώνουν το εργασιακό στρες των εκπαιδευτικών.

Πολύ χαμηλή φαίνεται ότι είναι η ικανοποίηση που αντλούν οι εκπαιδευτικοί από το επάγγελμά τους στην Αφρική. Τα αποτελέσματα της έρευνας του Kassa (2014) έδειξαν ότι η εργασιακή ικανοποίηση των εκπαιδευτικών στην Αιθιοπία είναι πολύ χαμηλή και οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί του δείγματος θα προτιμούσαν να ειδικευτούν σε άλλο επάγγελμα. Όμως ένας από τους σημαντικούς παράγοντες που ωθούν τους δασκάλους να παραμείνουν στο επάγγελμα είναι, μεταξύ άλλων, η ηγεσία του σχολείου, όταν λειτουργεί ενισχυτικά και υποστηρικτικά για τον εκπαιδευτικό.

Στο ίδιο πνεύμα, οι Klecker και Loadmam (1996) επεσήμαναν τη σημασία της ενδυνάμωσης και της αυτονομίας των εκπαιδευτικών ως παράγοντες που οδηγούν στην προσωπική ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης. Με τον ίδιο τρόπο ενισχύουν την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού η συμμετοχή του στη σχολική διοίκηση, στη λήψη αποφάσεων και στη χάραξη της πολιτικής του εκπαιδευτικού οργανισμού.

Εξάλλου, παραδοσιακά οι εκπαιδευτικοί, μέσω των συνδικαλιστικών τους φορέων, συμμετέχουν στη διαμόρφωση των πολιτικών αλλαγών. Η συμμετοχή τους αυτή συντελεί στη δικαιότερη λήψη αποφάσεων, χωρίς την άνωθεν επιβολή πολιτικών και μεταρρυθμίσεων, ενώ ταυτόχρονα επιτυγχάνεται η κάμψη των αντιδράσεων των εκπαιδευτικών ως προς την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων (Ingersoll & Alsalam, 1997).

2.4 Περίληψη

Ο εκπαιδευτικός στο δημόσιο σχολείο είναι ένας λειτουργός, αλλά και ένας υπάλληλος. Ως αποτελεσματικός δάσκαλος οφείλει να ακολουθεί τις παιδαγωγικές αρχές και τις εκπαιδευτικές μεθόδους, τις οποίες διδάχθηκε στις Παιδαγωγικές Σχολές του Πανεπιστημίου, από το οποίο αποφοίτησε. Ως αποτελεσματικός υπάλληλος οφείλει να γνωρίζει τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές του, καθώς και τα δικαιώματά του και να τα διεκδικεί με τον ενδεδειγμένο από τον νόμο τρόπο (Τσαγκαρέλη & Σαββάκη, 2007).

Ως επαγγελματίας, ο εκπαιδευτικός βρίσκεται μπροστά σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, αντιμέτωπος με καινούριες προκλήσεις. Για να είναι αποτελεσματικός χρειάζεται μια διαρκής διαδικασία ανάπτυξης των δεξιοτήτων και των γνώσεών του. Η έλλειψη ενημέρωσης των εκπαιδευτικών σχετικά με τα θέματα που άπτονται της υπαλληλικής τους ιδιότητας συχνά προκαλεί αμηχανία στους συλλόγους διδασκόντων και εμποδίζει την ομαλή λειτουργία τους. Η άμεση και έγκυρη λήψη αποφάσεων σε θέματα λειτουργίας των σχολικών μονάδων αποτελεί βασικό στοιχείο της αποτελεσματικότητας ενός συλλόγου. Από την άλλη, η άγνοια νόμων που ρυθμίζουν βασικά θέματα στη λειτουργία των σχολείων εκθέτει τους εκπαιδευτικούς, που, θεωρητικά τουλάχιστον, οφείλουν να γνωρίζουν επαρκώς όλα τα θέματα που τους αφορούν (Σαΐτης, 2008β). Η ηγεσία φαίνεται ότι ασκεί καθοριστική επίδραση στην αποτελεσματικότητα του σχολείου, όταν λειτουργεί καθοδηγητικά, έχει ένα όραμα και το διαχέει στον εκπαιδευτικό οργανισμό.

Στην επιστημονική βιβλιογραφία εντοπίστηκαν έρευνες που εξέτασαν θέματα λειτουργίας και αποτελεσματικότητας των ΣΔ της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο. Στα τελευταία χρόνια, έχουν γίνει διεθνώς συνεχείς προσπάθειες για μεταρρύθμιση στην εκπαίδευση, επιφέροντας αλλαγές με σημαντικές επιπτώσεις στις μεθόδους διδασκαλίας, στις συνθήκες εργασίας, στο περιεχόμενο της εκπαίδευσης, στις σχέσεις των εκπαιδευτικών με τους μαθητές, αλλά και αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο βλέπουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί το επάγγελμά τους.

Στο παραπάνω πλαίσιο στηρίχτηκε η παρούσα μελέτη που θα διερευνήσει τον βαθμό που οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών επηρεάζονται από το φύλο, τα έτη υπηρεσίας, το είδος της σχολικής μονάδας, την ειδικότητα και την κατοχή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών. Επίσης, θα αναζητήσει τις πρακτικές που εφαρμόζονται στα βασικότερα ζητήματα στη διάρκεια του διδακτικού έτους από τον σύλλογο διδασκόντων, αλλά και τους εκπαιδευτικούς ατομικά. Επίσης, θα εντοπιστούν οι

περιπτώσεις όπου οι σύλλογοι συνήθως αποφασίζουν κατά συνήθεια και όχι βάσει νόμου, λόγω νομοθετικού κενού ή ασάφειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Με γνώμονα τον σκοπό της παρούσας έρευνας, καταρτίστηκε το ερωτηματολόγιο, καθώς αυτό επιλέχθηκε ως το καταλληλότερο εργαλείο για τη συλλογή των πληροφοριών, σχετικά με τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών. Τα ερωτηματολόγια συνιστούν ένα αποτελεσματικό εργαλείο, με τη χρήση του οποίου μπορούν να συλλεχθούν εύκολα στοιχεία από ένα σχετικά μεγάλο αριθμό ατόμων, σύντομα και με μικρό οικονομικό κόστος, ενώ ταυτόχρονα διευκολύνει την οργάνωση και ανάλυση των δεδομένων (Gillham, 2000). Εξάλλου, τα ερωτηματολόγια επιτρέπουν την ανωνυμία, η οποία συμβάλλει στην αύξηση του βαθμού ανταπόκρισης για συμμετοχή. Επίσης, η ανωνυμία θεωρείται αναγκαία συνθήκη για την εξασφάλιση της ειλικρίνειας, η οποία απαιτείται στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου (Oppenheim, 2000).

3.1 Δείγμα

Σε κάθε ερευνητική προσπάθεια επιδιώκεται η συλλογή πληροφοριών για όλα τα στοιχεία που ερευνώνται. Το σύνολο των στοιχείων αποτελεί τον πληθυσμό της εκάστοτε έρευνας. Όμως, όπως αναφέρουν οι Cohen και Manion (1994), στις περισσότερες περιπτώσεις είναι αδύνατη η συλλογή στοιχείων από ολόκληρο τον πληθυσμό. Στις περιπτώσεις αυτές, οι ερευνητές συγκεντρώνουν πληροφορίες από μία μικρότερη ομάδα ή από ένα υποσύνολο του πληθυσμού, ώστε το δείγμα να είναι αντιπροσωπευτικό του συνολικού πληθυσμού. Η δειγματοληπτική έρευνα είναι ένα είδος έρευνας που χρησιμοποιείται συχνά στον χώρο των κοινωνικών επιστημών, καθώς επιτυγχάνεται η τυποποίηση των στοιχείων και η δυνατότητα προσέγγισης μεγάλου μέρους του πληθυσμού.

Στην παρούσα εργασία χρησιμοποιήθηκε δειγματοληψία ευκολίας (convenience sampling), η οποία αποτελεί έναν ειδικό τύπο δειγματοληψίας που βασίζεται στη συλλογή δεδομένων από τα μέλη του πληθυσμού που είναι εύκολα διαθέσιμα για να συμμετάσχουν σε μία μελέτη (Cozby & Bates, 2012). Εκατόν είκοσι ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν στην περιοχή της Λακωνίας και συμπληρώθηκαν 77. Αν και ο βαθμός ανταπόκρισης (64,2%) κρίνεται ικανοποιητικός (βλ. Cohen, Manion, & Morrison, 2000), για τη διασφάλιση της αντιπροσωπευτικότητας των αποτελεσμάτων, επιδιώχθηκε, μέσω του διαδικτύου, η αναζήτηση μεγαλύτερου δείγματος (> 240 εκπαιδευτικοί). Όπως επισημαίνεται από τους Baltar και Brunet (2012), το διαδίκτυο ανοίγει νέους δρόμους για τη έρευνα στις κοινωνικές και συμπεριφορικές επιστήμες, επειδή υπάρχουν πολλά επιστημονικά ερωτήματα, σχετικά με πληθυσμούς-στόχους, που δεν αναζητούν τη γενίκευση, αλλά την αντιπροσωπευτικότητα των αποτελεσμάτων.

Βασιζόμενοι στις επισημάνσεις των Baltar και Brunet (2012), Bhutta (2012), και Marpsat και Razafindratsima (2010), το ερωτηματολόγιο μετατράπηκε σε έγγραφο google και διανεμήθηκε μέσω του facebook και της πλατφόρμας google Drive σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ο τελικός αριθμός του δείγματος ανήλθε στα 280 άτομα, από διάφορες εκπαιδευτικές περιφέρειες της επικράτειας. Για τη διασφάλιση της ύπαρξης μη-στατιστικά σημαντικών διαφορών μεταξύ του δείγματος της Λακωνίας (n = 77) και του δείγματος του facebook (n =203), πραγματοποιήθηκε έλεγχος t για ανεξάρτητα δείγματα και στις 24 ερωτήσεις του ερωτηματολογίου. Τα αποτελέσματα δεν παρουσίασαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε καμία από τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ($p > .05$) και το δείγμα των 280 ατόμων χρησιμοποιήθηκε για την περαιτέρω επεξεργασία των δεδομένων.

Αναλυτικότερα, το 75% των συμμετεχόντων είναι γυναίκες και το 25% είναι άντρες. Το 9% έχει προϋπηρεσία ως 5 έτη, το 55% έχει από 6 ως 15 έτη και το 36% έχει πάνω από 16 χρόνια υπηρεσίας. Από τους συμμετέχοντες το 69% υπηρετεί σε αστικές σχολικές μονάδες και το 31% σε περιφερειακές, το 26% κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών και το 74% δεν κατέχει μεταπτυχιακό, και τέλος, 72.5% των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών είναι δάσκαλοι, ενώ το 27.5% είναι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τα περιγραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος, που αποτέλεσαν και τις ανεξάρτητες μεταβλητές της έρευνας.

Πίνακας 1. Περιγραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος της έρευνας

Περιγραφικά Χαρακτηριστικά	Συχνότητα	Ποσοστά %
<i>Φύλο</i>		
Άντρας	211	75
Γυναίκα	69	25
<i>Έτη υπηρεσίας</i>		
<5	25	9
6-15	155	55
>16	100	36
<i>Είδος σχολικής μονάδας</i>		
Αστική	193	69
Περιφερειακή	87	31
<i>Κατοχή μεταπτυχιακού</i>		
Ναι	72	26
Όχι	208	74
<i>Ειδικότητα</i>		
ΠΕ 70	203	72.5
Άλλη	77	27.5

3.2 Μέσο συλλογής δεδομένων

Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων είναι το ερωτηματολόγιο, καθώς αποτελεί «ένα σύνολο γραπτών ερωτήσεων σχετικών με ένα πρόβλημα, τις οποίες ο ερευνητής απευθύνει ομοιόμορφα στα υποκείμενα του δείγματος με σκοπό να συγκεντρώσει τις αναγκαίες ερευνητικές πληροφορίες» (Βάμβουκας, 2007). Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε με σκοπό να καλύψει συγκεκριμένα ζητήματα, που διέπουν τη λειτουργία των ΣΔ στην Πρωτοβάθμια, όπως αυτά αναπτύχθηκαν στο θεωρητικό υπόβαθρο της παρούσας εργασίας και ακολουθώντας πιστά τις ερευνητικές υποθέσεις που είχαν ήδη διατυπωθεί. Έμφαση δόθηκε στην εμφάνιση του ερωτηματολογίου προκειμένου να φαίνεται εύκολο και ελκυστικό, καθώς ήταν σημαντικό να διαμορφωθεί ένα εργαλείο τέτοιο, ώστε να απαιτείται ελάχιστος χρόνος για τη συμπλήρωσή του.

Το ερωτηματολόγιο που διαμορφώθηκε ήταν κλειστού τύπου με ερωτήσεις οργανωμένες σε τρεις ενότητες. Ο διαχωρισμός των ερωτήσεων σε ενότητες δεν ήταν εμφανής από τους συμμετέχοντες, ώστε να μην επηρεαστούν οι εκπαιδευτικοί που έλαβαν μέρος στην έρευνα. Η δόμηση του ερωτηματολογίου στόχευσε στην εκμαίευση αυθόρμητων και ειλικρινών απαντήσεων, στην ενθάρρυνση της συμμετοχής και στην πρόκληση του ενδιαφέροντος των συμμετεχόντων.

Στην πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου καταχωρίστηκαν τα περιγραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, δηλαδή η ηλικία, το φύλο, τα έτη συνολικής υπηρεσίας, τα έτη υπηρεσίας στην ίδια σχολική μονάδα, το είδος της σχολικής μονάδας που υπηρετούν οι εκπαιδευτικοί, η ειδικότητά τους, το αν κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών και θέση ευθύνης, και τέλος, αν σπούδασαν αυτό που επιθυμούσαν. Από τα περιγραφικά στοιχεία του ερωτηματολογίου επιλέχθηκαν οι ανεξάρτητες μεταβλητές σύμφωνα με τις οποίες έγιναν οι αναλύσεις των δεδομένων, δηλαδή σύμφωνα με το φύλο, τα έτη υπηρεσίας, το είδος της σχολικής μονάδας, την ειδικότητα και την κατοχή ή όχι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών.

Σύμφωνα με τον Σαΐτη (2008β), τέτοια προσωπικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού προσωπικού, όπως το φύλο, τα χρόνια προϋπηρεσίας, η ειδικότητα, το είδος της σχολικής μονάδας στην οποία υπηρετούν και το αν είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού επηρεάζουν τη συμπεριφορά τους και διαφοροποιούν τις αποφάσεις τους. Οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων, για παράδειγμα, λειτουργούν με τέτοιο τρόπο στους ΣΔ της Πρωτοβάθμιας, ώστε επηρεάζουν σημαντικά τις αποφάσεις καταμερισμού του εξωδιδασκτικού έργου των εκπαιδευτικών (Σαΐτης, 2008β).

Οι ερωτήσεις που δημιουργήθηκαν ήταν 24 και χωρίστηκαν σε τρεις κατηγορίες:

σ' αυτές που είναι (α) *Σύννομες*, δηλαδή η πρόταση που διατυπώνεται σε αυτές συμφωνεί με τον νόμο, (β) στις *Αντίθετες* προς τον νόμο, και (γ) σε όσες δεν είναι ούτε σύννομες, ούτε αντίθετες προς τον νόμο (*Αδιευκρίνιστες*). Το ερωτηματολόγιο παρουσιάζεται στο Παράρτημα Α. Συνοπτικά, οι προτάσεις του ερωτηματολογίου χωρίζονται σε 8 *Σύννομες*, σε 5 *Αντίθετες*, και σε 11 προτάσεις που είναι *Αδιευκρίνιστες* από την εκπαιδευτική νομοθεσία.

Στο ερωτηματολόγιο διατυπώθηκαν προτάσεις – ερωτήσεις πάνω σε θέματα που αφορούν την καθημερινή λειτουργία και τις αρμοδιότητες του ΣΔ. Συγκεκριμένα, οι ερωτήσεις αφορούν τα θέματα της αναπλήρωσης απόντος εκπαιδευτικού, την ανάθεση υπερωριών, την κατανομή των τμημάτων στους εκπαιδευτικούς, την αποχώρηση του εκπαιδευτικού από το σχολείο, τον χρόνο πραγματοποίησης των ΣΔ, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, τη σύγκλιση των ΣΔ και την επιλογή ημέρας εφημερίας.

Οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να αποτυπώσουν τον βαθμό που συμφωνούσαν ή διαφωνούσαν με τις προτάσεις των ερωτήσεων σε μία πενταβάθμια κλίμακα Likert (1- Διαφωνώ Απόλυτα, 2- Διαφωνώ, 3- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ, 4- Συμφωνώ, 5 – Συμφωνώ Απόλυτα).

3.2.1. *Σύννομες ερωτήσεις (8 προτάσεις)*

Η πρώτη ενότητα των ερωτήσεων περιελάμβανε τις οκτώ προτάσεις του ερωτηματολογίου που συμφωνούν με την νομοθεσία. Εδώ οι εκπαιδευτικοί αναμενόταν, σύμφωνα με την κλίμακα Likert, να επιλέξουν προς το θετικό άκρο. Ο νοητός, και όχι ο εμφανής, διαχωρισμός των ερωτήσεων είχε στόχο την αυθόρμητη απάντηση των εκπαιδευτικών. Παρακάτω παρατίθενται οι *Σύννομες* προτάσεις και καταγράφονται τα ακριβή εδάφια της νομοθεσίας που τις υποστηρίζουν.

Ερώτηση 4: «Σε περίπτωση έκτακτης απουσίας εκπαιδευτικού, ο/η διευθυντής/ντρια αναθέτει την αναπλήρωσή του σε εκπαιδευτικό που έχει κενό».

- Άρθρο 36 παρ.25 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, όπου αναφέρεται ότι:

25. Αντικαθιστούν εκπαιδευτικό ο οποίος λείπει και, ανάλογα με την περίπτωση, ή καλύπτουν το κενό ή απασχολούν τους μαθητές, σύμφωνα με τις υποδείξεις του Διευθυντή.

Ερώτηση 6: «Η ανάθεση των υπερωριών είναι αρμοδιότητα του Συλλόγου Διδασκόντων»

- Στις παρ. 16,18 και 19 του άρθρου 14 του Ν. 1566/1985, αναφέρεται ότι:

Για την κάλυψη των ωρών του προγράμματος μπορεί να ανατεθεί προαιρετική υπερωριακή διδασκαλία μέχρι πέντε (5) ώρες την εβδομάδα σε εκπαιδευτικούς του ίδιου σχολείου με απόφαση του συλλόγου των διδασκόντων και σε εκπαιδευτικούς άλλου σχολείου με απόφαση του περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου. Η ανάθεση γίνεται με απόφαση του συλλόγου των διδασκόντων, αν πρόκειται για το ίδιο σχολείο, ή με απόφαση του περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου, αν πρόκειται για άλλο σχολείο και εφόσον και στις δύο περιπτώσεις δεν υπάρχει προσφορά για προαιρετική υπερωριακή διδασκαλία.

Ερώτηση 11: «Οι τάξεις κατανέμονται με κριτήρια που ορίζει ο Σύλλογος Διδασκόντων».

- Άρθρο 39, παρ. 4 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002 όπου αναφέρεται ότι:

4. Ο Σύλλογος Διδασκόντων αποφασίζει, ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή του σχολείου, την ανάθεση στο διδακτικό προσωπικό της διδασκαλίας των μαθημάτων στις τάξεις και τα τμήματα.

- Άρθρο 39, παρ. 15 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002 όπου αναφέρεται ότι:

15. Όταν ο Σύλλογος, για οποιονδήποτε λόγο, αδυνατεί να αναθέσει στους εκπαιδευτικούς τη διδασκαλία μαθημάτων ή την κατανομή τάξεων και τμημάτων, την απόφαση παίρνει ο Διευθυντής του σχολείου σε συνεργασία με τον αρμόδιο Σχολικό Σύμβουλο.

- Παρ 5. της Φ12/427/79844/Γ1/11-06-2013 Εγκύκλιος ΥΠΑΙΘΠΑ όπου αναφέρεται ότι:

Προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να έχουν τον απαραίτητο χρόνο για την οργάνωση των μεθοδολογικών-παιδαγωγικών ενεργειών τους, η κατανομή των τμημάτων των τάξεων για το επόμενο διδακτικό έτος γίνεται κατά κύριο λόγο, όπου είναι δυνατόν και εφόσον δεν υπάρχουν μεταβολές ή ελλείψεις διδακτικού προσωπικού, το δεύτερο δεκαήμερο του Ιουνίου μετά από εισήγηση του Διευθυντή του σχολείου και απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων.

Είναι παιδαγωγικά ορθό, ο χρόνος ανάληψης τάξης ή τμήματος από εκπαιδευτικό να μην υπερβαίνει τη συνεχόμενη διατία, καθώς επίσης οι εκπαιδευτικοί να μην αναλαμβάνουν τμήματα στα οποία φοιτούν τα τέκνα τους. Η ανάληψη του ίδιου τμήματος από εκπαιδευτικό για τρίτη συνεχόμενη χρονιά γίνεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μετά από απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων, ειδικά αιτιολογημένη και παιδαγωγικά τεκμηριωμένη και με σύμφωνη γνώμη του Σχολικού Συμβούλου. Επισημαίνεται ότι δεν επιτρέπεται η ανάληψη τάξης από τον ίδιο εκπαιδευτικό πέραν της τριετίας συνεχόμενης ή μη.

Ερώτηση 15: «Ο Σύλλογος Διδασκόντων αποφασίζει, από την έναρξη του σχολικού έτους, τις πρακτικές κάλυψης εκπαιδευτικού που απουσιάζει εκτάκτως».

- Άρθρο 36 παρ.25 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, όπου αναφέρεται ότι:

25. Αντικαθιστούν εκπαιδευτικό ο οποίος λείπει και, ανάλογα με την περίπτωση, ή καλύπτουν το κενό ή απασχολούν τους μαθητές, σύμφωνα με τις υποδείξεις του Διευθυντή.

- Άρθρο 39, παρ. 4 της Υπουργικής Απόφασης Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, όπου αναφέρεται ότι:

4. (Ο Σύλλογος Διδασκόντων) Αποφασίζει από την αρχή της σχολικής χρονιάς τον τρόπο με τον οποίο θα γίνει η αναπλήρωση εκπαιδευτικών που ενδέχεται να λείψουν για μικρό χρονικό διάστημα.

Ερώτηση 19: «Ο εκπαιδευτικός αποχωρεί από το σχολείο με τη λήξη του εργασιακού του ωραρίου».

- Άρθρο 13 παρ. 8 του ν. 1566/85, όπου αναφέρεται ότι:

8. Όλοι οι εκπαιδευτικοί των σχολείων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης παραμένουν υποχρεωτικά στο σχολείο τους στις εργάσιμες ημέρες, πέρα από τις ώρες διδασκαλίας, για την προσφορά και άλλων υπηρεσιών που συνδέονται με το γενικότερο εκπαιδευτικό έργο, όπως συμμετοχή σε γιορταστικές, αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενημέρωση των γονέων και κηδεμόνων, τήρηση βιβλίων του σχολείου και εκτέλεση διοικητικών εργασιών. Κάθε εκπαιδευτικός παραμένει υποχρεωτικά στο σχολείο, στις εργάσιμες ημέρες πέρα από τις ώρες διδασκαλίας, για την εκτέλεση συγκεκριμένου έργου που του έχει ανατεθεί από τα όργανα διοίκησης του σχολείου όχι όμως πέρα από έξι (6) ώρες την ημέρα ή τριάντα (30) ώρες την εβδομάδα, με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 της περίπτωσης ΣΤ' του άρθρου 11. Από τις πρόσθετες αυτές υπηρεσίες απαλλάσσονται οι μητέρες παιδιών μέχρι δύο ετών.

- Άρθρο 36 παρ. 17 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, όπου αναφέρεται ότι:

17. Παραμένουν στο σχολείο κατά τις εργάσιμες ημέρες πέρα από το ωράριο διδασκαλίας τους, για να προσφέρουν και άλλες υπηρεσίες που συνδέονται με το γενικότερο εκπαιδευτικό έργο, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Οι προσφερόμενες υπηρεσίες από κάθε εκπαιδευτικό καθορίζονται με πράξη του Διευθυντή του σχολείου.

Ερώτηση 21: «Ο Σύλλογος Διδασκόντων συγκαλείται μετά από πρωτοβουλία του/της Διευθυντή/τριας».

- Στο Άρθρο 37, παρ. 4-6 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, σχετικά με τις τακτικές και τις έκτακτες συνεδριάσεις, αναφέρεται ότι:

4. Τακτικές συνεδριάσεις του Συλλόγου των Διδασκόντων γίνονται ύστερα από πρόσκληση του προέδρου:

α) Πριν από την έναρξη των μαθημάτων του διδακτικού έτους.

β) Στο τέλος κάθε τριμήνου ή τετραμήνου.

γ) Κατά την ημέρα έκδοσης των αποτελεσμάτων των προαγωγικών, απολυτηρίων, ή πτυχιακών εξετάσεων και

δ) Στο τελευταίο δεκαήμερο του διδακτικού έτους.

5. Έκτακτες συνεδριάσεις του Συλλόγου των Διδασκόντων συγκαλούνται για συγκεκριμένα θέματα:

α) Ύστερα από πρόσκληση του προέδρου και β) Ύστερα από γραπτή αίτηση προς το Διευθυντή τουλάχιστον από το ένα τρίτο των μελών του συλλόγου, στην οποία αναγράφονται το θέμα ή τα θέματα και ο εισηγητής.

6. Δε συγκαλείται συνεδρίαση του συλλόγου, αν το θέμα ή τα θέματα που προτείνονται για συζήτηση ανήκουν, σύμφωνα με το νόμο, στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Διευθυντή ή άλλου σχολικού φορέα ή όταν δεν είναι σύννομα.

Ερώτηση 22: «Ο Σύλλογος Διδασκόντων οφείλει να πειθαρχεί και στις προφορικές εντολές των προϊσταμένων του».

- Στο άρθρο 25 του Ν. 3528/09-02-2007 αναφέρεται ότι:

ο υπάλληλος οφείλει να πειθαρχεί στις εντολές των προϊσταμένων του.

Δε διαχωρίζονται οι προφορικές από τις γραπτές.

Ερώτηση 23: «Οι συνεδριάσεις του Συλλόγου Διδασκόντων πραγματοποιούνται σε ώρες εκτός διδακτικού ωραρίου».

- Άρθρο 37 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, όπου αναφέρεται ότι:

7. Ο Σύλλογος Διδασκόντων συνεδριάζει πάντοτε εκτός ωρών διδασκαλίας των μαθημάτων.

- Στο άρθρο 11 του ν. 1566/86 παρ.2 της περίπτωσης ΣΤ' , όπου αναφέρεται ότι:

2. Ο σύλλογος των διδασκόντων συνεδριάζει, ύστερα από πρόσκληση του προέδρου του, τακτικά τουλάχιστο μία φορά πριν από την έναρξη των μαθημάτων και μία φορά στο τέλος κάθε τριμήνου και έκτακτα, όταν το κρίνει σκόπιμο ο πρόεδρος ή το ζητήσει εγγράφως για συγκεκριμένα θέματα τουλάχιστον το ένα τρίτο των μελών του. Οι συνεδριάσεις γίνονται μέσα στο ωράριο εργασίας και σε καμιά περίπτωση σε ώρες διδασκαλίας των μαθημάτων.

3.2.2 Αντίθετες ερωτήσεις (5 προτάσεις)

Η δεύτερη ενότητα των ερωτήσεων περιελάμβανε τις πέντε προτάσεις του ερωτηματολογίου που αντίκεινται στην κείμενη εκπαιδευτική νομοθεσία. Εδώ οι εκπαιδευτικοί αναμενόταν, σύμφωνα με την κλίμακα Likert, να επιλέξουν προς το αρνητικό άκρο. Παρακάτω παρατίθενται οι *Αντίθετες* ερωτήσεις και καταγράφονται τα ακριβή εδάφια της νομοθεσίας που τις καταρρίπτουν.

Ερώτηση 1: «Ο Σύλλογος Διδασκόντων συγκαλείται μετά από εισήγηση των 2/3 του Συλλόγου Διδασκόντων της σχολικής μονάδας».

- Άρθρο 37, παρ. 4-6 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, που αναφέρεται στις τακτικές και τις έκτακτες συνεδριάσεις. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι:

4. *Τακτικές συνεδριάσεις του Συλλόγου των Διδασκόντων γίνονται ύστερα από πρόσκληση του προέδρου:*

- α) Πριν από την έναρξη των μαθημάτων του διδακτικού έτους.*
- β) Στο τέλος κάθε τριμήνου ή τετραμήνου.*
- γ) Κατά την ημέρα έκδοσης των αποτελεσμάτων των προαγωγικών, απολυτηρίων, ή πτυχιακών εξετάσεων και*
- δ) Στο τελευταίο δεκαήμερο του διδακτικού έτους.*

5. *Έκτακτες συνεδριάσεις του Συλλόγου των Διδασκόντων συγκαλούνται για συγκεκριμένα θέματα:*

- α) Ύστερα από πρόσκληση του προέδρου και β) Ύστερα από γραπτή αίτηση προς το Διευθυντή τουλάχιστον από το ένα τρίτο των μελών του συλλόγου, στην οποία αναγράφονται το θέμα ή τα θέματα και ο εισηγητής.*

6. *Δε συγκαλείται συνεδρίαση του συλλόγου, αν το θέμα ή τα θέματα που προτείνονται για συζήτηση ανήκουν, σύμφωνα με το νόμο, στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Διευθυντή ή άλλου σχολικού φορέα ή όταν δεν είναι σύννομα.*

Ερώτηση 12: «Ο εκπαιδευτικός αποχωρεί από το σχολείο με τη λήξη του διδακτικού του ωραρίου».

- Άρθρο 13 παρ. 8 του ν. 1566/85, όπου αναφέρεται ότι:

8. *Όλοι οι εκπαιδευτικοί των σχολείων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης παραμένουν υποχρεωτικά στο σχολείο τους στις εργάσιμες ημέρες, πέρα από τις ώρες διδασκαλίας, για την προσφορά και άλλων υπηρεσιών που συνδέονται με το γενικότερο εκπαιδευτικό έργο, όπως συμμετοχή σε γιορταστικές, αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενημέρωση των γονέων και κηδεμόνων, τήρηση βιβλίων του σχολείου και εκτέλεση διοικητικών εργασιών.*

Κάθε εκπαιδευτικός παραμένει υποχρεωτικά στο σχολείο, στις εργάσιμες ημέρες πέρα από τις ώρες διδασκαλίας, για την εκτέλεση συγκεκριμένου έργου που του έχει ανατεθεί από τα όργανα διοίκησης του σχολείου όχι όμως πέρα από έξι (6) ώρες την ημέρα ή τριάντα (30) ώρες την εβδομάδα, με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 της περίπτωσης ΣΤ' του άρθρου 11. Από τις πρόσθετες αυτές υπηρεσίες απαλλάσσονται οι μητέρες παιδιών μέχρι δύο ετών.

- Άρθρο 36 παρ. 17 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, όπου αναφέρεται ότι:

17. Παραμένουν στο σχολείο κατά τις εργάσιμες ημέρες πέρα από το ωράριο διδασκαλίας τους, για να προσφέρουν και άλλες υπηρεσίες που συνδέονται με το γενικότερο εκπαιδευτικό έργο, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Οι προσφερόμενες υπηρεσίες από κάθε εκπαιδευτικό καθορίζονται με πράξη του Διευθυντή του σχολείου.

Ερώτηση 16: «Οι συνεδριάσεις του Συλλόγου Διδασκόντων πραγματοποιούνται σε ώρες εντός του εργασιακού ωραρίου, στα διαλείμματα».

- Άρθρο 37 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, όπου αναφέρεται ότι:

7. Ο Σύλλογος Διδασκόντων συνεδριάζει πάντοτε εκτός ωρών διδασκαλίας των μαθημάτων.

- Στο άρθρο 11 του ν. 1566/86 παρ.2 της περίπτωσης ΣΤ' , όπου αναφέρεται ότι:

2. Ο σύλλογος των διδασκόντων συνεδριάζει, ύστερα από πρόσκληση του προέδρου του, τακτικά τουλάχιστο μία φορά πριν από την έναρξη των μαθημάτων και μία φορά στο τέλος κάθε τριμήνου και έκτακτα, όταν το κρίνει σκόπιμο ο πρόεδρος ή το ζητήσει εγγράφως για συγκεκριμένα θέματα τουλάχιστον το ένα τρίτο των μελών του. Οι συνεδριάσεις γίνονται μέσα στο ωράριο εργασίας και σε καμιά περίπτωση σε ώρες διδασκαλίας των μαθημάτων.

Τα διαλείμματα, που παρεμβάλλονται στις διδακτικές ώρες έχουν περιορισμένη διάρκεια, κατά την οποία απουσιάζουν οι εφημερεύοντες εκπαιδευτικοί και είναι χρόνος προορισμένος για την ξεκούραση των εκπαιδευτικών και την προετοιμασία τους για την επόμενη διδακτική τους ώρα. Είναι λοιπόν προφανές, παρ' ότι δεν αναφέρεται σαφώς στο νομοθετικό πλαίσιο, ότι δεν νομιμοποιούνται αποφάσεις των Συλλόγων Διδασκόντων που ελήφθησαν κατά τη διάρκεια διαλείμματος.

Ερώτηση 18: «Ο/Η διευθυντής/τρια της σχολικής μονάδας αναθέτει τις υπερωρίες στους εκπαιδευτικούς».

- Στις παρ. 16,18 και 19 του άρθρου 14 του Ν. 1566/1985, αναφέρεται

ότι:

Για την κάλυψη των ωρών του προγράμματος μπορεί να ανατεθεί προαιρετική υπερωριακή διδασκαλία μέχρι πέντε (5) ώρες την εβδομάδα σε εκπαιδευτικούς του ίδιου σχολείου με απόφαση του συλλόγου των διδασκόντων και σε εκπαιδευτικούς άλλου σχολείου με απόφαση του περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου. Η ανάθεση γίνεται με απόφαση του συλλόγου των διδασκόντων, αν πρόκειται για το ίδιο σχολείο, ή με απόφαση του περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου, αν πρόκειται για άλλο σχολείο και εφόσον και στις δύο περιπτώσεις δεν υπάρχει προσφορά για προαιρετική υπερωριακή διδασκαλία.

- Άρθρο 39, παρ. 4 της Υπουργικής Απόφασης Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, όπου αναφέρεται ότι:

4. (Ο Σύλλογος Διδασκόντων) Αποφασίζει από την αρχή της σχολικής χρονιάς τον τρόπο με τον οποίο θα γίνει η αναπλήρωση εκπαιδευτικών που ενδέχεται να λείψουν για μικρό χρονικό διάστημα.

Ερώτηση 20: «Στην κατανομή των τάξεων πρέπει να εφαρμόζεται η «διετία».

- Παρ 5. της Φ12/427/79844/Γ1/11-06-2013 Εγκύκλιος ΥΠΑΙΘΠΑ όπου αναφέρεται ότι:

Είναι παιδαγωγικά ορθό, ο χρόνος ανάληψης τάξης ή τμήματος από εκπαιδευτικό να μην υπερβαίνει τη συνεχόμενη διετία, καθώς επίσης οι εκπαιδευτικοί να μην αναλαμβάνουν τμήματα στα οποία φοιτούν τα τέκνα τους. Η ανάληψη του ίδιου τμήματος από εκπαιδευτικό για τρίτη συνεχόμενη χρονιά γίνεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μετά από απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων, ειδικά αιτιολογημένη και παιδαγωγικά τεκμηριωμένη και με σύμφωνη γνώμη του Σχολικού Συμβούλου. Επισημαίνεται ότι δεν επιτρέπεται η ανάληψη τάξης από τον ίδιο εκπαιδευτικό πέραν της τριετίας συνεχόμενης ή μη.

3.2.3 Αδιευκρίνιστες ερωτήσεις (11 προτάσεις)

Η τρίτη ενότητα των ερωτήσεων περιελάμβανε τις έντεκα προτάσεις του ερωτηματολογίου που αφορούν θέματα λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των ΣΔ που δεν καθορίζονται με σαφήνεια στη νομοθεσία. Αυτή η ενότητα των ερωτήσεων παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς ο τρόπος με τον οποίο απαντούν οι εκπαιδευτικοί, σύμφωνα με την κλίμακα Likert, είναι ενδεικτικός και των πρακτικών που εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση. Παρακάτω παρατίθενται οι Αδιευκρίνιστες ερωτήσεις και καταγράφονται τα εδάφια της νομοθεσίας, στα οποία γίνονται οι σχετικές αναφορές.

Ερώτηση 2: «Σε περίπτωση διαφωνίας έστω και ενός εκπαιδευτικού, η κατανομή των τμημάτων γίνεται με κλήρωση».

Δεν υπάρχει σχετική νομοθεσία. Ωστόσο, είναι μια πρακτική που συζητιέται και προτείνεται από τους ΣΔ.

Ερώτηση 3: «Οι εκπαιδευτικοί διαλέγουν ημέρα εφημερίας ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας τους».

Δεν υπάρχει σχετική νομοθεσία. Ωστόσο, είναι μια πρακτική που συζητιέται και προτείνεται από τους ΣΔ.

Ερώτηση 5: «Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στον επιστημονικό τομέα είναι απαραίτητη».

Δεν υπάρχει σχετική νομοθεσία και αποτελεί προσωπική επιλογή του/της εκπαιδευτικού.

Ερώτηση 7: «Οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στο σχολείο διαλέγουν ημέρα εφημερίας πριν από τους αποσπασμένους ή/και τους αναπληρωτές».

Δεν υπάρχει σχετική νομοθεσία. Ωστόσο, είναι μια πρακτική που συζητιέται και προτείνεται από τους ΣΔ.

Ερώτηση 8: «Ο εκπαιδευτικός οφείλει να αναζητά και άλλες πηγές επιμόρφωσης, εκτός της ενδοσχολικής (Σχολικός Σύμβουλος)».

Δεν υπάρχει σχετική νομοθεσία και αποτελεί προσωπική επιλογή του/της εκπαιδευτικού.

Ερώτηση 9: «Η κατανομή των τμημάτων γίνεται όταν είναι παρόντες όλοι οι εκπαιδευτικοί ΠΕ 70 που έχουν οργανική θέση ή έχουν αποσπαστεί στη σχολική μονάδα».

Αν και υπάρχει σχετική νομοθεσία, υπάρχει πρόβλημα με την ερμηνεία της.

Ερώτηση 10: «Οι εκπαιδευτικοί διαλέγουν ημέρα εφημερίας ανάλογα με το ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων».

Αν και δεν ορίζεται σαφώς από τη σχετική νομοθεσία, είναι μια πρακτική που συζητιέται και προτείνεται από τους ΣΔ.

- Άρθρο 13 παρ. 2 του ΠΔ 201/1998 όπου αναφέρεται ότι:

2. Εφημερεύοντες - Επιτήρηση μαθητών

α. Με πράξη του συλλόγου διδασκόντων ορίζονται οι εφημερεύοντες και καθορίζονται τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητές τους. Αντίγραφο του πρακτικού αναρτάται στο γραφείο του διευθυντή και στο γραφείο των εκπ/κών. Κατά τη σύνταξη των κανόνων εφημερίας δίνεται προτεραιότητα στην επιτήρηση και τη μέριμνα για την προστασία και τη σωματική ακεραιότητα των μαθητών, τον έλεγχο καθαριότητας των σχολικών χώρων και σε ό,τι έχει σχέση με την υγιεινή και την ασφάλειά τους. Επίσης ορίζεται ο χρόνος προσέλευσης των

εφημερευόντων, που δεν μπορεί να είναι μικρότερος των δεκαπέντε (15) λεπτών πριν την έναρξη των μαθημάτων, καθώς και ο χρόνος αναχώρησής τους.

β. Η κατάσταση με τα ονόματα των εφημερευόντων δεν υπόκειται σε έγκριση από τις προϊστάμενες αρχές του σχολείου, αλλά μπορεί να περιλαμβάνεται στο ωρολόγιο πρόγραμμα που υποβάλλεται στο σχολικό σύμβουλο για ενημέρωσή του. Κατάσταση εφημερίας μπορεί να γίνει για όλο το σχολικό έτος ή για μικρότερο χρονικό διάστημα.

γ. Η εφημερία δεν ανήκει στις πρόσθετες υπηρεσίες (παράγραφος 8, άρθρο 13 του Ν. 1566/85) και απ' αυτή απαλλάσσονται μόνο ο διευθυντής και ο υποδιευθυντής του σχολείου και όσοι αναφέρονται στο εδάφιο στ' αυτής της παραγράφου. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις με απόφαση του συλλόγου διδασκόντων, μπορεί να απαλλαγεί εκπ/κός από την εφημερία, όταν διαπιστώνεται ότι ειδικός λόγος δεν του επιτρέπει τα ειδικά αυτά καθήκοντα.

δ. Ο αριθμός των εφημερευόντων ορίζεται από το σύλλογο διδασκόντων. Για τον ορισμό του λαμβάνεται υπόψη η οργανικότητα του σχολείου, ο αριθμός των μαθητών, η έκταση και η ιδιομορφία του σχολικού χώρου, ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια των μαθητών.

ε. Σε περίπτωση που οι καιρικές συνθήκες δεν επιτρέπουν την έξοδο των μαθητών στο προαύλιο την ώρα των διαλειμμάτων, εφαρμόζεται ειδικό πρόγραμμα εφημερίας που περιλαμβάνει και επιτήρηση κατά όροφο.

Ερώτηση 13: «Είμαι ικανοποιημένος/η από την επιμόρφωση που είχα μέχρι τώρα».

Υπάρχει σχετική νομοθεσία. Ωστόσο, η απάντηση σε αυτή την ερώτηση υποδηλώνει τη στάση του εκπαιδευτικού για επιμόρφωση.

- Άρθρο 38 παρ. 2 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002, όπου αναφέρεται ότι:

2. Για την πραγματοποίηση των παραπάνω σκοπών ο Σύλλογος των Διδασκόντων πρέπει:

α) Να προγραμματίζει και να οργανώνει το έργο του, να το παρακολουθεί και, τέλος, να το αξιολογεί.

β) Να εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις, ώστε τα μέλη του να επιμορφώνονται διαρκώς, να ανανεώνουν τις γνώσεις τους στον επιστημονικό τομέα και στις επιστήμες της αγωγής (ψυχοπαιδαγωγική και διδακτική κατάρτιση), για να είναι πιο αποτελεσματικοί στο έργο τους.

Ερώτηση 14: «Οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στο σχολείο προηγούνται στην επιλογή τμήματος από τους αποσπασμένους και τους αναπληρωτές».

Δεν υπάρχει σχετική νομοθεσία. Ωστόσο, είναι μια πρακτική που συζητιέται και προτείνεται από τους ΣΔ.

Ερώτηση 17: «Ο/Η Διευθυντής/τρια σε συνεργασία με τον/τη Σχολικό/ή Σύμβουλο αναθέτει στους εκπαιδευτικούς τα τμήματα των τάξεων».

Αν και υπάρχει σχετική νομοθεσία (βλέπε ερώτηση 24), υπάρχει πρόβλημα με την ερμηνεία της.

Ερώτηση 24: «Τα τμήματα των τάξεων πρέπει να κατανέμονται σύμφωνα με την αρχαιότητα των εκπαιδευτικών».

Αν και υπάρχει σχετική νομοθεσία, υπάρχει πρόβλημα με την ερμηνεία της.

- Άρθρο 39, παρ. 4 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002 όπου αναφέρεται ότι:

4. Ο Σύλλογος Διδασκόντων αποφασίζει, ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή του σχολείου, την ανάθεση στο διδακτικό προσωπικό της διδασκαλίας των μαθημάτων στις τάξεις και τα τμήματα.

- Άρθρο 39, παρ. 15 της ΥΑ Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002 όπου αναφέρεται ότι:

15. Όταν ο Σύλλογος, για οποιονδήποτε λόγο, αδυνατεί να αναθέσει στους εκπαιδευτικούς τη διδασκαλία μαθημάτων ή την κατανομή τάξεων και τμημάτων, την απόφαση παίρνει ο Διευθυντής του σχολείου σε συνεργασία με τον αρμόδιο Σχολικό Σύμβουλο.

- Παρ 5. της Φ12/427/79844/Γ1/11-06-2013 Εγκύκλιος ΥΠΑΙΘΠΑ όπου αναφέρεται ότι:

5. Προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να έχουν τον απαραίτητο χρόνο για την οργάνωση των μεθοδολογικών-παιδαγωγικών ενεργειών τους, η κατανομή των τμημάτων των τάξεων για το επόμενο διδακτικό έτος γίνεται κατά κύριο λόγο, όπου είναι δυνατόν και εφόσον δεν υπάρχουν μεταβολές ή ελλείψεις διδακτικού προσωπικού, το δεύτερο δεκαήμερο του Ιουνίου μετά από εισήγηση του Διευθυντή του σχολείου και απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων.

Είναι παιδαγωγικά ορθό, ο χρόνος ανάληψης τάξης ή τμήματος από εκπαιδευτικό να μην υπερβαίνει τη συνεχόμενη διατία, καθώς επίσης οι εκπαιδευτικοί να μην αναλαμβάνουν τμήματα στα οποία φοιτούν τα τέκνα τους. Η ανάληψη του ίδιου τμήματος από εκπαιδευτικό για τρίτη συνεχόμενη χρονιά γίνεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μετά από απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων, ειδικά αιτιολογημένη και παιδαγωγικά τεκμηριωμένη και με σύμφωνη γνώμη του Σχολικού Συμβούλου. Επισημαίνεται ότι δεν επιτρέπεται η ανάληψη τάξης από τον ίδιο εκπαιδευτικό πέραν της τριετίας συνεχόμενης ή μη.

Η επιλογή των συγκεκριμένων ερωτήσεων – προτάσεων για την ενότητα των Αδιευκρίνιστων ερωτήσεων έγινε βάσει των πρακτικών που εφαρμόζονται στις σχολικές

μονάδες, όπως αυτές καταγράφονται στη βιβλιογραφία. Στη βιβλιογραφία καταγράφονται επίσης και επιστημονικές απόψεις πάνω στα συγκεκριμένα θέματα, ενώ, παράλληλα, διαπιστώθηκε η ασάφεια των νόμων σχετικά με αυτά.

Συγκεκριμένα, για την ερώτηση 2 *«Σε περίπτωση διαφωνίας έστω και ενός εκπαιδευτικού, η κατανομή των τμημάτων γίνεται με κλήρωση»*, ο Μπάκας (2011) αναφέρει ότι η κλήρωση εφαρμόζεται σε περιπτώσεις λήψης αποφάσεων από τους ΣΔ. Στο ίδιο άρθρο γίνεται αναφορά και για την ερώτηση 14 *«Οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στο σχολείο προηγούνται στην επιλογή τμήματος από τους αποσπασμένους και τους αναπληρωτές»*, την ερώτηση 17 *«Ο/Η Διευθυντής/τρια σε συνεργασία με τον/τη Σχολικό/ή Σύμβουλο αναθέτει στους εκπαιδευτικούς τα τμήματα των τάξεων»* και την ερώτηση 24: *«Τα τμήματα των τάξεων πρέπει να κατανέμονται σύμφωνα με την αρχαιότητα των εκπαιδευτικών»*.

Αναφορικά με τις ερωτήσεις που αφορούν την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και συγκεκριμένα για την ερώτηση 5 *«Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στον επιστημονικό τομέα είναι απαραίτητη»*, οι Ανδρέου και Μαντζουφάς (1999), Μαυρογιώργος (1999α), και Πουλίδης (2002) έχουν επισημάνει ότι υπάρχει ανάγκη για διαρκή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, λόγω των εφαρμοζόμενων διαφοροποιήσεων στα προγράμματα σπουδών, στις εκπαιδευτικές μεθόδους και τεχνικές και του ταχέως ρυθμού παλαίωσης της γνώσης.

Σχετικά με την ερώτηση 8 *«Ο εκπαιδευτικός οφείλει να αναζητά και άλλες πηγές επιμόρφωσης, εκτός της ενδοσχολικής (Σχολικός Σύμβουλος)»* και την ερώτηση 13 *«Είμαι ικανοποιημένος/η από την επιμόρφωση που είχα μέχρι τώρα»*, ο Μαρκόπουλος (1990) αναφέρει ότι οι επιλογές επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών διευθύνθηκαν με την εφαρμογή προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία έδωσαν την ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς να επιλέξουν προγράμματα επιμόρφωσης περισσότερο ελκυστικά και ενδιαφέροντα προς τις προτιμήσεις και τις δυνατότητές τους.

Σε άρθρο του, στην ιστοσελίδα της διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Χίου, ο Ρεξ (2013) αναφέρει σχετικά με την ερώτηση 9 *«Η κατανομή των τμημάτων γίνεται όταν είναι παρόντες όλοι οι εκπαιδευτικοί ΠΕ 70 που έχουν οργανική θέση ή έχουν αποσπαστεί στη σχολική μονάδα»*, ότι η κατανομή των τάξεων στους εκπαιδευτικούς γίνεται σε συνεδρίαση του Ιουνίου, αν δεν υπάρχουν μεταβολές ή ελλείψεις στο εκπαιδευτικό προσωπικό.

Τέλος, για το θέμα του τρόπου επιλογής της ημέρας εφημερίας, στο οποίο αναφέρεται η ερώτηση 3 *«Οι εκπαιδευτικοί διαλέγουν ημέρα εφημερίας ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας τους»*, η ερώτηση 7 *«Οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στο σχολείο*

διαλέγουν ημέρα εφημερίας πριν από τους αποσπασμένους ή/και τους αναπληρωτές» και η ερώτηση 10 «Οι εκπαιδευτικοί διαλέγουν ημέρα εφημερίας ανάλογα με το ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων», δεν υπάρχει καμία αναφορά στη νομοθεσία, η οποία παρατέθηκε παραπάνω.

3.3 Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Αμέσως μετά τον σχεδιασμό του ερωτηματολογίου ακολούθησε η πιλοτική χορήγησή του σε εκπαιδευτικούς σχολείου της Σπάρτης, ώστε να υπολογιστεί ο χρόνος που απαιτείται για τη συμπλήρωσή του, καθώς και να διερευνηθεί εάν ήταν απολύτως κατανοητές οι ερωτήσεις. Όλες οι ερωτήσεις ήταν κατανοητές και σαφείς, και ο χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου προσδιορίστηκε στα πέντε λεπτά. Τα σχολεία στα οποία διανεμήθηκαν τα ερωτηματολόγια ήταν διαφόρων τύπων: 6θέσια και άνω, αστικά και ημιαστικά και οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι έλαβαν μέρος στην έρευνα ήταν δάσκαλοι ΠΕ 70, καθώς και όλων των ειδικοτήτων που απασχολούνται στα δημοτικά σχολεία με οποιαδήποτε σχέση εργασίας και είναι μέλη των ΣΔ σε αυτά. Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών ήταν εθελοντική. Στο ερωτηματολόγιο είχε τονιστεί ότι είναι ανώνυμο και ότι τα στοιχεία θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς. Η συλλογή των ερωτηματολογίων διήρκησε 40 ημέρες, από την 15^η Μαΐου ως την 30^η Ιουνίου 2014.

3.4 Στατιστική ανάλυση

Για τη στατιστική επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πρόγραμμα IBM SPSS 21 (Statistical Package for Social Sciences). Οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών στις προτάσεις του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν ως εξαρτημένες μεταβλητές. Για τη διερεύνηση των διαφορών στο φύλο, το είδος της σχολικής μονάδας (αστική – περιφερειακή), την κατοχή ή όχι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών και την ειδικότητα των εκπαιδευτικών (ΠΕ 70 – άλλη) χρησιμοποιήθηκε ο παραμετρικός στατιστικός έλεγχος t- test για ανεξάρτητα δείγματα. Για τη διερεύνηση των διαφορών στα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών έγινε απλή ανάλυση διασποράς (One Way ANOVA) για ανεξάρτητα δείγματα. Για τον εντοπισμό των στατιστικά σημαντικών διαφορών στις τρεις κατηγορίες των ετών προϋπηρεσίας των εκπαιδευτικών εφαρμόστηκε η μέθοδος Bonferroni (Howitt & Cramer, 2011). Το επίπεδο της στατιστικής σημαντικότητας τοποθετήθηκε στο $p < .05$ για όλες τα στατιστικές αναλύσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα αποτελέσματα των ερωτήσεων της έρευνας παρουσιάζονται σε τρεις κατηγορίες: *Σύννομες*, *Αντίθετες προς τον Νόμο*, και *Αδιευκρίνιστες*. Οι στατιστικές αναλύσεις έγιναν για όλες τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ανάλογα με το φύλο, τα έτη υπηρεσίας, το είδος της σχολικής μονάδας (αστική – περιφερειακή), την κατοχή ή όχι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών και την ειδικότητα των εκπαιδευτικών (ΠΕ 70 – άλλη).

4.1 Σύννομες Ερωτήσεις

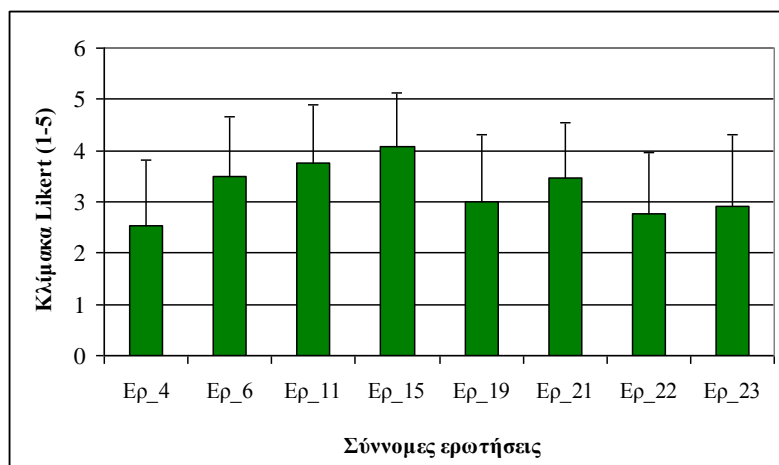
Από τις 8 ερωτήσεις – προτάσεις που ήταν *Σύννομες*, η μικρότερη μέση τιμή παρατηρήθηκε στην ερώτηση 4 «Σε περίπτωση έκτακτης απουσίας εκπαιδευτικού, ο/η διευθυντής/ντρια αναθέτει την αναπλήρωσή του σε εκπαιδευτικό που έχει κενό» ($M = 2.52$, $TA = 1.29$). Η μεγαλύτερη μέση τιμή παρατηρήθηκε στην ερώτηση 15 «Ο Σύλλογος Διδασκόντων αποφασίζει, από την έναρξη του σχολικού έτους, τις πρακτικές κάλυψης εκπαιδευτικού που απουσιάζει εκτάκτως» ($M = 4.07$, $TA = 1.07$).

Πίνακας 2. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Σύννομες* Ερωτήσεις (N= 280).

Ερώτηση		M	TA
4	Σε περίπτωση έκτακτης απουσίας εκπαιδευτικού, ο/η διευθυντής/ντρια αναθέτει την αναπλήρωσή του σε εκπαιδευτικό που έχει κενό.	2.52	1.29
6	Η ανάθεση των υπερωριών είναι αρμοδιότητα του Συλλόγου Διδασκόντων.	3.49	1.17
11	Οι τάξεις κατανέμονται με κριτήρια που ορίζει ο Σύλλογος Διδασκόντων.	3.77	1.14
15	Ο Σύλλογος Διδασκόντων αποφασίζει, από την έναρξη του σχολικού έτους, τις πρακτικές κάλυψης εκπαιδευτικού που απουσιάζει εκτάκτως.	4.07	1.07
19	Ο εκπαιδευτικός αποχωρεί από το σχολείο με τη λήξη του εργασιακού του ωραρίου.	3.01	1.31
21	Ο Σύλλογος Διδασκόντων συγκαλείται μετά από πρωτοβουλία του/της Διευθυντή/τριας.	3.47	1.08
22	Ο Σύλλογος Διδασκόντων οφείλει να πειθαρχεί και στις προφορικές εντολές των προϊσταμένων του.	2.76	1.19
23	Οι συνεδριάσεις του Συλλόγου Διδασκόντων πραγματοποιούνται σε ώρες εκτός διδακτικού ωραρίου.	2.91	1.39

Λαμβάνοντας υπόψη την 5/βάθμια κλίμακα Likert, παρατηρήθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί απάντησαν κάτω από το ουδέτερο 3 της κλίμακας (ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ) σε τρεις ερωτήσεις (4, 22, 23) που ήταν *Σύννομες* (εύρος μέσων τιμών απαντήσεων 2.52 – 2.91) και σε πέντε (6, 11, 15, 19, 21) πάνω από το ουδέτερο 3 (εύρος

μέσων τιμών απαντήσεων 3.01 – 4.26). Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων στις *Σύννομες* ερωτήσεις παρουσιάζονται στον Πίνακα 2 και απεικονίζονται στο Σχήμα 1.

Σχήμα 1. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Σύννομες* ερωτήσεις (N= 280).

Φύλο

Για τον έλεγχο στατιστικής διαφοράς μεταξύ ανδρών και γυναικών εκπαιδευτικών εφαρμόστηκε ο έλεγχος t-test για ανεξάρτητα δείγματα. Στατιστικά σημαντική διαφορά παρουσιάστηκε μόνο στην ερώτηση 11 «Οι τάξεις κατανέμονται με κριτήρια που ορίζει ο Σύλλογος Διδασκόντων» ($t_{278} = 2.34, p = .020$) όπου οι άνδρες είχαν υψηλότερη τιμή ($M_A = 4.04, TA = .93$) σε σχέση με τις γυναίκες ($M_T = 3.68, TA = 1.18$). Στις υπόλοιπες ερωτήσεις δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών ($p > .05$). Οι μέσες τιμές, οι τυπικές αποκλίσεις, καθώς και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 3. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων ανάλογα με το Φύλο απεικονίζονται στο Σχήμα 2.

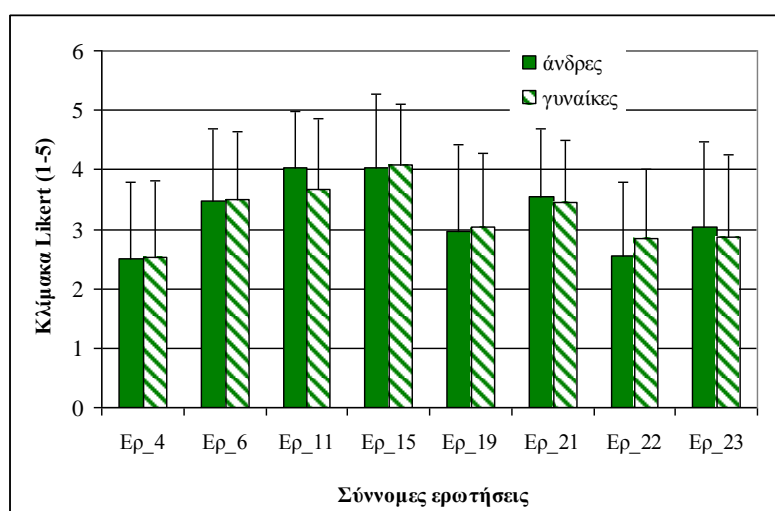
Έτη υπηρεσίας

Τα αποτελέσματα της απλής Ανάλυσης Διασποράς (One-Way ANOVA) σε ανεξάρτητα δείγματα για τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών (< 5, 6-15, > 16) στις *Σύννομες* ερωτήσεις παρουσίασαν στατιστικά σημαντικές διαφορές για την ερώτηση 4 - «Σε περίπτωση έκτακτης απουσίας εκπαιδευτικού, ο/η διευθυντής/ντρια αναθέτει την αναπλήρωσή του σε εκπαιδευτικό που έχει κενό» ($F_{2, 277} = 3.38, p = .035$), την ερώτηση 11 - «Οι τάξεις κατανέμονται με κριτήρια που ορίζει ο Σύλλογος Διδασκόντων», την ερώτηση 15 - «Ο Σύλλογος Διδασκόντων αποφασίζει, από την έναρξη του σχολικού έτους, τις πρακτικές κάλυψης εκπαιδευτικού που απουσιάζει εκτάκτως» ($F_{2, 277} = 5.48, p = .005$), και την ερώτηση 22 - «Ο Σύλλογος Διδασκόντων οφείλει να πειθαρχεί και

στις προφορικές εντολές των προϊσταμένων του» ($F_{2, 277} = 3.39, p = .035$). Στις υπόλοιπες ερωτήσεις δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των ετών υπηρεσίας των εκπαιδευτικών ($p > .05$). Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων στις *Σύννομες* ερωτήσεις ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας, καθώς και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.

Πίνακας 3. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα (p – 2 tailed) των απαντήσεων στις *Σύννομες* ερωτήσεις για άνδρες ($n_1 = 69$) και γυναίκες ($n_2 = 211$) εκπαιδευτικούς.

Ερώτηση	ΦΥΛΟ	M	TA	t	df	p (2-tailed)
4	Άνδρες	2.49	1.302	-.212	278	.832
	Γυναίκες	2.53	1.292			
6	Άνδρες	3.48	1.220	-.090	278	.929
	Γυναίκες	3.49	1.160			
11	Άνδρες	4.04	.930	2.341	278	.020*
	Γυναίκες	3.68	1.183			
15	Άνδρες	4.04	1.230	-.250	278	.803
	Γυναίκες	4.08	1.013			
19	Άνδρες	2.96	1.460	-.396	278	.692
	Γυναίκες	3.03	1.257			
21	Άνδρες	3.55	1.132	.736	278	.463
	Γυναίκες	3.44	1.060			
22	Άνδρες	2.55	1.231	-1.725	278	.086
	Γυναίκες	2.83	1.169			
23	Άνδρες	3.03	1.445	.815	278	.416
	Γυναίκες	2.87	1.369			

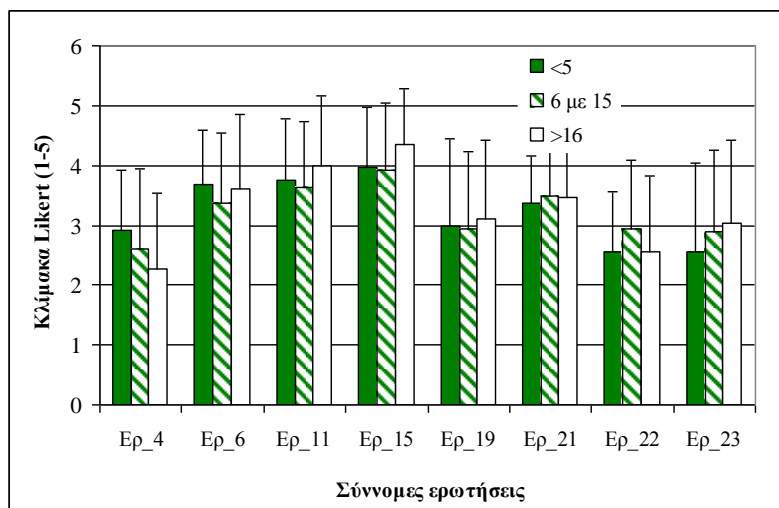

Σχήμα 2. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Σύννομες* ερωτήσεις για τους άνδρες και γυναίκες εκπαιδευτικούς.

Πίνακας 4. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές F, βαθμοί ελευθερίας (df), στατιστική σημαντικότητα (p) και Bonferroni συγκρίσεις των απαντήσεων στις *Σύννομες* ερωτήσεις για τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών.

Έτη Υπηρεσίας	N	Μέση Τιμή	Τυπική Απόκλιση	df	Τιμή F	p	Συγκρίσεις Bonferroni (p<0.05)	
4	<5	25	2.92	.997	2, 277	3.380	.035*	
	6-15	155	2.61	1.336				
	>16	100	2.28	1.256				
6	<5	25	3.68	.900	2, 277	1.706	.184	
	6-15	155	3.37	1.163				
	>16	100	3.62	1.237				
11	<5	25	3.76	1.012	2, 277	3.174	.043*	>16 με 6-15
	6-15	155	3.63	1.112				
	>16	100	3.99	1.176				
15	<5	25	3.96	1.020	2, 277	5.480	.005*	>16 με 6-15
	6-15	155	3.91	1.125				
	>16	100	4.35	.936				
19	<5	25	3.00	1.443	2, 277	.374	.688	
	6-15	155	2.95	1.286				
	>16	100	3.10	1.314				
21	<5	25	3.36	.810	2, 277	.142	.868	
	6-15	155	3.48	1.065				
	>16	100	3.47	1.159				
22	<5	25	2.56	1.003	2, 277	3.390	.035*	>16 με 6-15
	6-15	155	2.93	1.146				
	>16	100	2.56	1.266				
23	<5	25	2.56	1.474	2, 277	1.187	.307	
	6-15	155	2.89	1.375				
	>16	100	3.03	1.381				

Οι Bonferroni μετά-ANOVA συγκρίσεις για τα στατιστικά σημαντικά ευρήματα έδειξαν ότι: (α) για την ερώτηση 4, δεν εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις συγκρίσεις μεταξύ των κατηγοριών των ετών υπηρεσίας και αυτό μπορεί να οφείλεται στο σφάλμα Τύπου II, καθώς και στη συντηρητική δομή των διαδικασιών της μεθόδου Bonferroni, (β) για την ερώτηση 11, οι εκπαιδευτικοί με 16 και πάνω έτη υπηρεσίας είχαν υψηλότερες τιμές ($M = 3.99$, $TA = 1.17$) από τους εκπαιδευτικούς με έτη υπηρεσίας μεταξύ 6 με 15 ($M = 3.63$, $TA = 1.11$), (γ) για την ερώτηση 15, οι εκπαιδευτικοί με 16 και πάνω έτη υπηρεσίας είχαν υψηλότερες τιμές ($M = 4.35$, $TA = .936$) από τους εκπαιδευτικούς με μεταξύ 6 με 15 ετών υπηρεσίας ($M = 3.91$, $TA = 1.13$, αντίστοιχα), και (δ) για την ερώτηση 22, οι εκπαιδευτικοί με έτη υπηρεσίας μεταξύ 6 με 15 ($M = 2.93$, $TA = 1.15$) είχαν υψηλότερες τιμές από τους εκπαιδευτικούς με 16 και πάνω έτη υπηρεσίας ($M = 2.56$, $TA = 1.27$). Δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις υπόλοιπες αντιπαραθέσεις ζευγών. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων, ανάλογα με έτη υπηρεσίας, απεικονίζονται στο Σχήμα 3.

Σχήμα 3. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Σύννομες ερωτήσεις* ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών.

Είδος σχολικής μονάδας

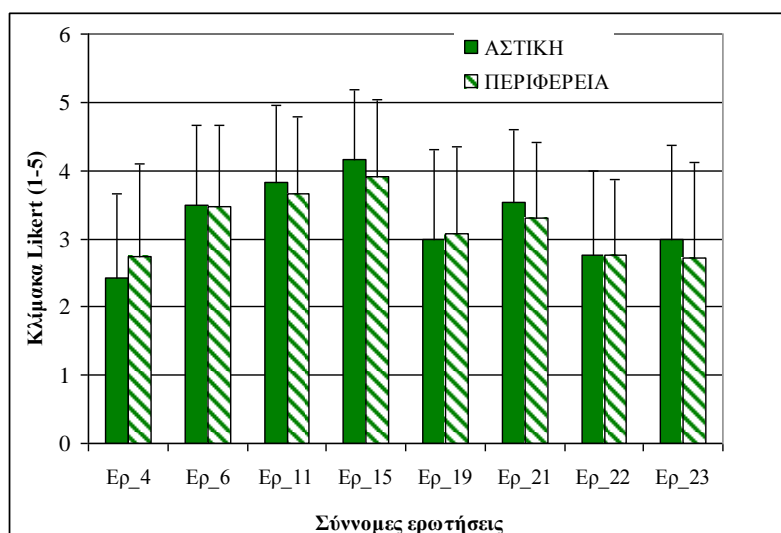
Σε ότι αφορά τη σχέση των σύννομων ερωτήσεων και το είδος των σχολικών μονάδων (αστικές, περιφερειακές), η υψηλότερη μέση τιμή παρατηρήθηκε στην ερώτηση 15 «Ο Σύλλογος Διδασκόντων αποφασίζει, από την έναρξη του σχολικού έτους, τις πρακτικές κάλυψης εκπαιδευτικού που απουσιάζει εκτάκτως» για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες ($M_A = 4.15$, $TA = 1.07$) σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς περιφερειακών σχολικών μονάδων ($M_{Π} = 3.91$, $TA = 1.13$). Ωστόσο, ο έλεγχος t για ανεξάρτητα δείγματα μεταξύ των αστικών και περιφερειακών σχολικών μονάδων δεν παρουσίασε στατιστικά σημαντικές διαφορές σε καμία από τις *Σύννομες ερωτήσεις* ($p > .05$). Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων στις *Σύννομες ερωτήσεις* ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας, καθώς και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 5. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων ανάλογα με το είδος της σχολικής μονάδας που υπηρετούν οι εκπαιδευτικοί, απεικονίζονται στο Σχήμα 4.

Πίνακας 5. Μέσες τιμές (Μ), τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα (p – 2 tailed) των απαντήσεων στις Σύννομες ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες ($n_1 = 193$) και για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε περιφερειακές σχολικές μονάδες ($n_2 = 87$).

Ερώτηση	ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ	Μ	ΤΑ	t	df	p (2-tailed)
4	Αστική	2.42	1.248	-1.871	278	.062
	Περιφέρεια	2.74	1.368			
6	Αστική	3.50	1.160	.282	278	.778
	Περιφέρεια	3.46	1.209			
11	Αστική	3.82	1.138	1.115	278	.266
	Περιφέρεια	3.66	1.129			
15	Αστική	4.15	1.036	1.724	278	.086
	Περιφέρεια	3.91	1.127			
19	Αστική	2.98	1.327	-.599	278	.550
	Περιφέρεια	3.08	1.269			
21	Αστική	3.54	1.065	1.648	278	.101
	Περιφέρεια	3.31	1.092			
22	Αστική	2.77	1.226	.053	278	.957
	Περιφέρεια	2.76	1.110			
23	Αστική	2.99	1.379	1.515	278	.131
	Περιφέρεια	2.72	1.395			

Κατοχή ή όχι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών

Τα αποτελέσματα του ελέγχου t για ανεξάρτητα δείγματα παρουσίασαν στατιστικά σημαντικές διαφορές: (α) για την ερώτηση 6 «Η ανάθεση των υπερωριών είναι αρμοδιότητα του Συλλόγου Διδασκόντων» ($t_{278} = -2.377$, $p = .018$), όπου οι εκπαιδευτικοί που κατείχαν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών είχαν χαμηλότερες τιμές ($M_N = 3.21$, $TA = 1.26$) σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς που δεν κατείχαν μεταπτυχιακό ($M_O = 3.59$, $TA = 1.13$), και (β) για την ερώτηση 23 «Οι συνεδριάσεις του Συλλόγου Διδασκόντων πραγματοποιούνται σε ώρες εκτός διδακτικού ωραρίου» ($t_{278} = -2.126$, $p = .034$), όπου οι εκπαιδευτικοί που κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών είχαν υψηλότερες τιμές ($M_N = 3.21$, $TA = 1.34$) από τους εκπαιδευτικούς που δεν κατείχαν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ($M_O = 2.81$, $TA = 1.39$).

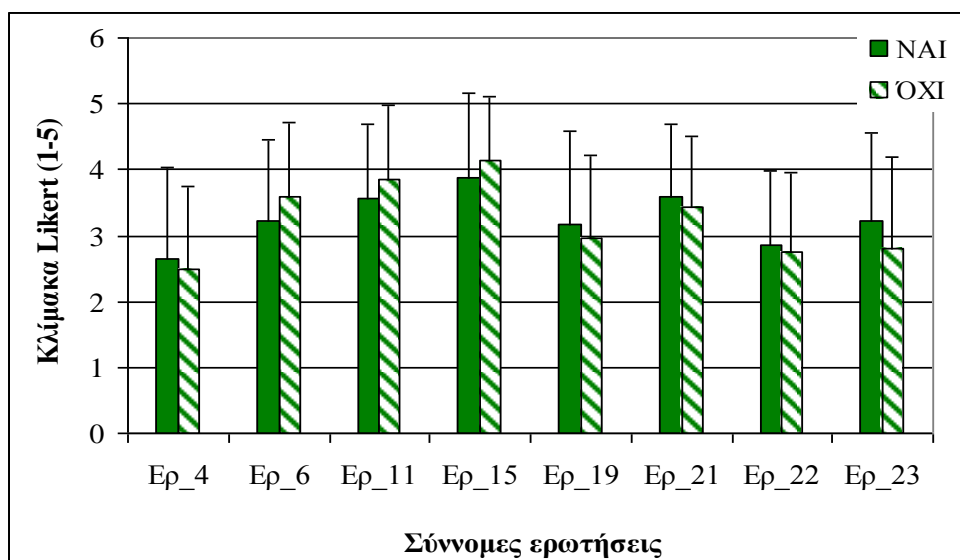

Σχήμα 4. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Σύννομες* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες και για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε περιφερειακές.

Οι μέσες τιμές, οι τυπικές αποκλίσεις και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων των απαντήσεων στις *Σύννομες* ερωτήσεις ανάλογα με την κατοχή ή όχι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών παρουσιάζονται στον Πίνακα 6, και οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων απεικονίζονται στο Σχήμα 5.

Πίνακας 6. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα ($p - 2$ tailed) των απαντήσεων στις *Σύννομες* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ($n_1 = 72$) και για τους εκπαιδευτικούς που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό ($n_2 = 208$).

Ερώτηση	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	M	TA	t	df	p (2-tailed)
4	NAI	2.65	1.396	1.001	278	.318
	OXI	2.48	1.255			
6	NAI	3.21	1.255	-2.377	278	.018*
	OXI	3.59	1.130			
11	NAI	3.57	1.124	-1.726	278	.085
	OXI	3.84	1.135			
15	NAI	3.89	1.262	-1.687	278	.093
	OXI	4.13	.988			
19	NAI	3.17	1.424	1.175	278	.241
	OXI	2.96	1.264			
21	NAI	3.58	1.097	1.056	278	.292
	OXI	3.43	1.070			
22	NAI	2.85	1.122	.686	278	.493
	OXI	2.74	1.213			
23	NAI	3.21	1.342	2.126	278	.034*
	OXI	2.81	1.391			

Σχήμα 5. Μέσες τιμές (Μ) και τυπικές αποκλίσεις (ΤΑ) των απαντήσεων στις *Σύννομες* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που κατέχουν και για τους εκπαιδευτικούς που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών.

Ειδικότητα

Ο έλεγχος t για ανεξάρτητα δείγματα στις *Σύννομες* ερωτήσεις ανάλογα με την ειδικότητα (ΠΕ70, άλλη) παρουσίασε στατιστικά σημαντικές διαφορές: (α) για την ερώτηση 4, «Σε περίπτωση έκτακτης απουσίας εκπαιδευτικού, ο/η διευθυντής/ντρια αναθέτει την αναπλήρωσή του σε εκπαιδευτικό που έχει κενό» ($t_{278} = -1.962, p = .050$), όπου οι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων είχαν υψηλότερη τιμή ($M_A = 2.77, TA = 1.35$) από τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 ($M_{70} = 2.43, TA = 1.26$), και (β) για την ερώτηση 6, «Η ανάθεση των υπερωριών είναι αρμοδιότητα του Συλλόγου Διδασκόντων», όπου οι εκπαιδευτικοί ΠΕ 70 είχαν υψηλότερη τιμή ($M_{70} = 3.61, TA = 1.14$) από τους εκπαιδευτικούς των άλλων ειδικοτήτων ($M_A = 3.18, TA = 1.20$). Στις υπόλοιπες ερωτήσεις δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των εκπαιδευτικών ΠΕ 70 και των εκπαιδευτικών άλλων ειδικοτήτων ($p > .05$). Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων στις *Σύννομες* ερωτήσεις ανάλογα με την ειδικότητα, καθώς και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 7. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων ανάλογα με την ειδικότητα, απεικονίζονται στο Σχήμα 6.

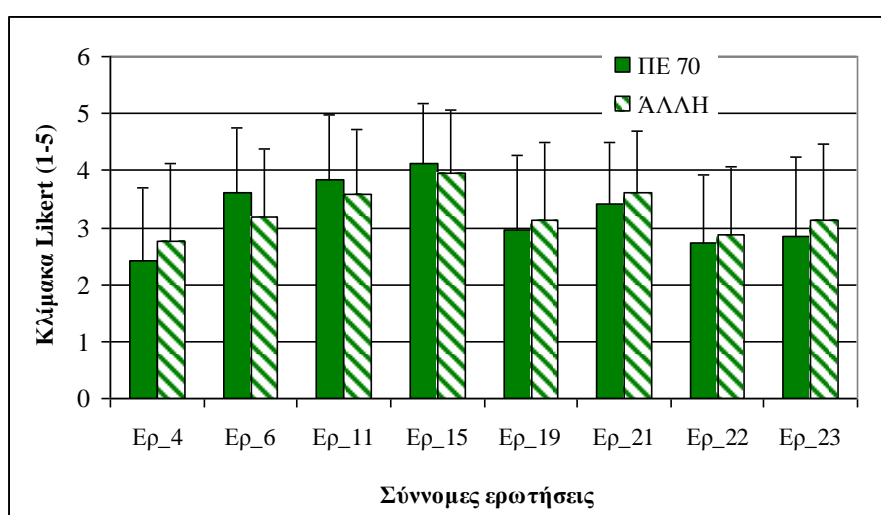
4.2 Ερωτήσεις Αντίθετες με τον Νόμο

Από τις 5 ερωτήσεις – προτάσεις που ήταν *Αντίθετες με τον Νόμο*, η μεγαλύτερη μέση τιμή παρατηρήθηκε στην ερώτηση 12 «ο εκπαιδευτικός αποχωρεί από το σχολείο με τη λήξη του διδακτικού του ωραρίου» ($M = 3.75, TA = 1.09$) και η μικρότερη στην

ερώτηση 18 «Ο/Η διευθυντής/τρια της σχολικής μονάδας αναθέτει τις υπερωρίες στους εκπαιδευτικούς» ($M = 2.46$, $TA = 1.24$).

Πίνακας 7. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα ($p - 2$ tailed) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 ($n_1 = 203$) και άλλων ειδικοτήτων ($n_2 = 77$).

Ερώτηση	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	M	TA	t	df	p (2-tailed)
4	ΠΕ 70	2.43	1.262	-1.962	278	.050*
	ΑΛΛΗ	2.77	1.346			
6	ΠΕ 70	3.61	1.144	2.732	278	.007*
	ΑΛΛΗ	3.18	1.200			
11	ΠΕ 70	3.84	1.129	1.670	278	.096
	ΑΛΛΗ	3.58	1.140			
15	ΠΕ 70	4.12	1.043	1.317	278	.189
	ΑΛΛΗ	3.94	1.128			
19	ΠΕ 70	2.97	1.283	-.939	278	.349
	ΑΛΛΗ	3.13	1.370			
21	ΠΕ 70	3.41	1.079	-1.491	278	.137
	ΑΛΛΗ	3.62	1.064			
22	ΠΕ 70	2.72	1.191	-.917	278	.360
	ΑΛΛΗ	2.87	1.185			
23	ΠΕ 70	2.83	1.394	-1.536	278	.126
	ΑΛΛΗ	3.12	1.357			

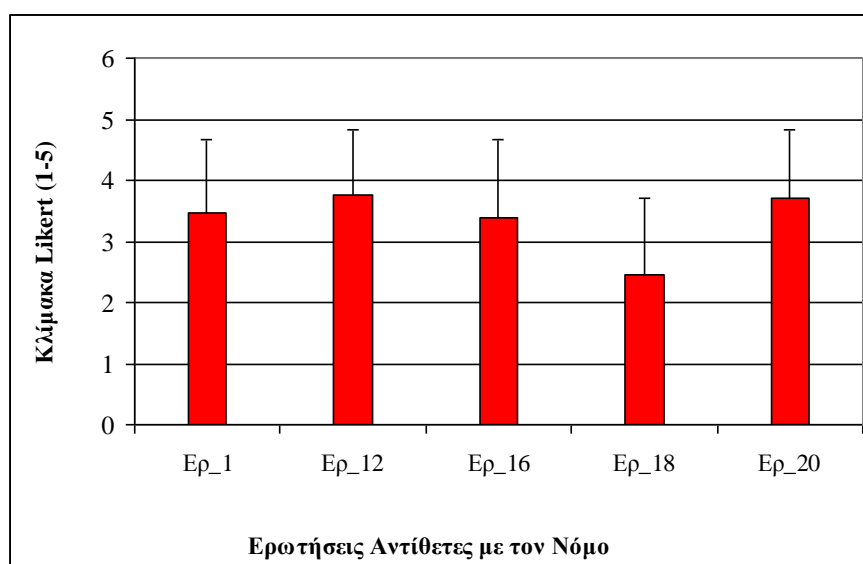
Σχήμα 6. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 και άλλων ειδικοτήτων.

Λαμβάνοντας υπόψη την 5/βάθμια κλίμακα Likert, παρατηρήθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί απάντησαν πάνω από το ουδέτερο 3 της κλίμακας (ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ) σε σχεδόν σε όλες τις ερωτήσεις αυτής της κατηγορίας (1, 12, 16, και 20)

που ήταν *Αντίθετες με τον Νόμο* (εύρος μέσων τιμών απαντήσεων 3.38 – 3.75) και μόνο σε μία (18) κάτω από το ουδέτερο 3. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων στις ερωτήσεις – προτάσεις *Αντίθετες προς τον Νόμο* παρουσιάζονται στον Πίνακα 8 και απεικονίζονται στο Σχήμα 7.

Πίνακας 8. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις ερωτήσεις *Αντίθετες με τον Νόμο* (N = 280).

Ερώτηση		M	TA
1	Ο Σύλλογος Διδασκόντων συγκαλείται μετά από εισήγηση των 2/3 του Συλλόγου Διδασκόντων της σχολικής μονάδας.	3.48	1.19
12	Ο εκπαιδευτικός αποχωρεί από το σχολείο με τη λήξη του διδακτικού του ωραρίου.	3.75	1.09
16	Οι συνεδριάσεις του ΣΔ πραγματοποιούνται σε ώρες εντός του εργασιακού ωραρίου, στα διαλείμματα.	3.38	1.30
18	Ο/Η διευθυντής/τρια της σχολικής μονάδας αναθέτει τις υπερωρίες στους εκπαιδευτικούς.	2.46	1.24
20	Στην κατανομή των τάξεων πρέπει να εφαρμόζεται η «διετία».	3.72	1.11

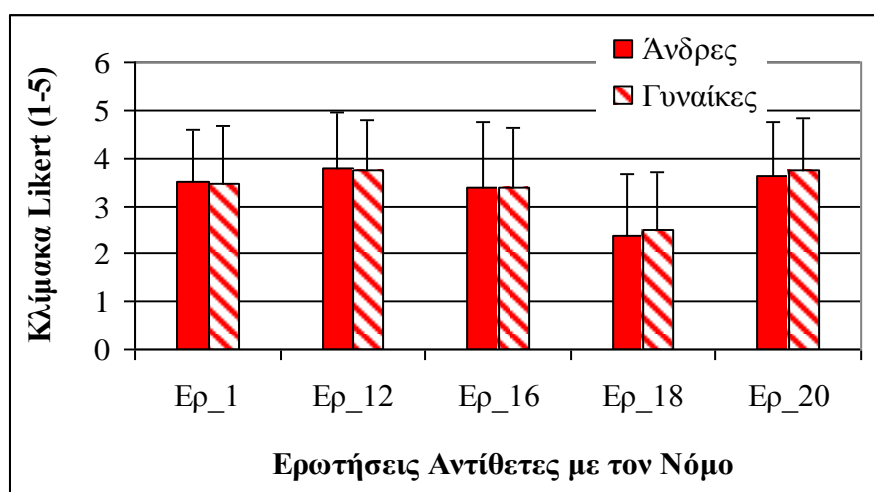
Σχήμα 7. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις (N = 280).

Φύλο

Για τον έλεγχο της στατιστικής διαφοράς μεταξύ των ανδρών και γυναικών εκπαιδευτικών χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος t-test για ανεξάρτητα δείγματα. Στις ερωτήσεις δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών ($p > .05$). Τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 9 και οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις απεικονίζονται στο Σχήμα 8.

Πίνακας 9. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα ($p - 2$ tailed) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τους άνδρες ($n_1 = 69$) και γυναίκες ($n_2 = 211$) εκπαιδευτικούς.

Ερώτηση	ΦΥΛΟ	M	TA	<i>t</i>	df	<i>p</i> (2-tailed)
1	Άνδρες	3.49	1.133	.143	278	.887
	Γυναίκες	3.47	1.208			
12	Άνδρες	3.77	1.202	.190	278	.849
	Γυναίκες	3.74	1.053			
16	Άνδρες	3.39	1.374	.068	278	.946
	Γυναίκες	3.38	1.268			
18	Άνδρες	2.39	1.263	-.565	278	.573
	Γυναίκες	2.49	1.228			
20	Άνδρες	3.64	1.124	-.692	278	.490
	Γυναίκες	3.74	1.104			

Σχήμα 8. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τους άνδρες και γυναίκες εκπαιδευτικούς.

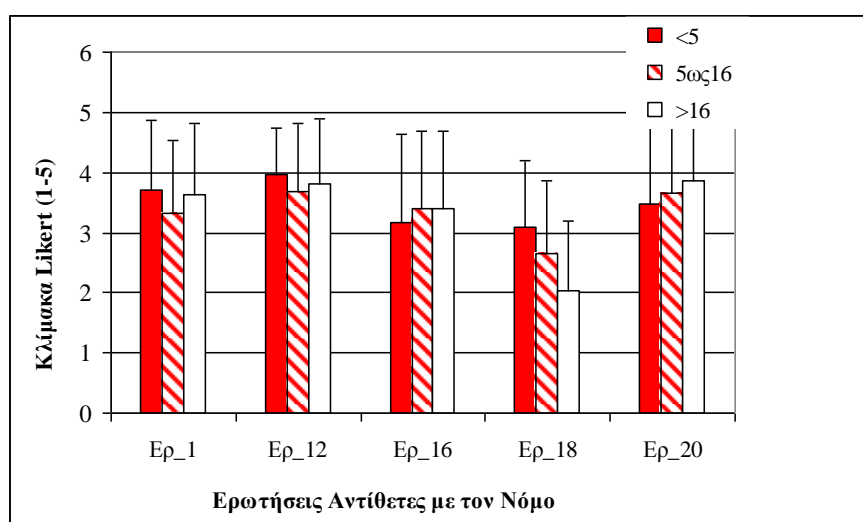
Έτη Υπηρεσίας

Τα αποτελέσματα της απλής Ανάλυσης Διασποράς (One-Way ANOVA) σε ανεξάρτητα δείγματα για τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών (< 5, 6-15, > 16) στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις παρουσίασαν στατιστικά σημαντική διαφορά μόνο για την ερώτηση 18 – «Ο/Η διευθυντής/τρια της σχολικής μονάδας αναθέτει τις υπερωρίες στους εκπαιδευτικούς» ($F_{2, 277} = 11.33, p < .001$). Στις υπόλοιπες ερωτήσεις δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των ετών υπηρεσίας των εκπαιδευτικών ($p > .05$). Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των ερωτήσεων *Αντίθετες με τον Νόμο* ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας, καθώς και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 10.

Πίνακας 10. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές F, βαθμοί ελευθερίας (df), στατιστική σημαντικότητα (p) και Bonferroni συγκρίσεις των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών.

Έτη Υπηρεσίας	N	Μέση Τιμή	Τυπική Απόκλιση	df	Τιμή F	p	Bonferroni (p<0.05)	
1	<5	25	3.72	1.137	2, 277	2.698	.069	
	6-15	155	3.33	1.190				
	>16	100	3.64	1.177				
12	<5	25	3.96	.790	2, 277	.912	.403	
	6-15	155	3.68	1.128				
	>16	100	3.80	1.092				
16	<5	25	3.16	1.463	2, 277	.404	.668	
	6-15	155	3.41	1.278				
	>16	100	3.40	1.279				
18	<5	25	3.08	1.115	2, 277	11.333	.000*	<5 με >16 και 6-15 με >16
	6-15	155	2.64	1.221				
	>16	100	2.04	1.163				
20	<5	25	3.48	1.327	2, 277	1.584	.207	
	6-15	155	3.66	1.089				
	>16	100	3.86	1.073				

Οι Bonferroni μετά-ANOVA συγκρίσεις στη στατιστικά σημαντικά διαφορά των ετών υπηρεσίας για την ερώτηση 18 έδειξε ότι οι εκπαιδευτικοί με 16 και πάνω έτη υπηρεσίας είχαν χαμηλότερες τιμές ($M = 2.04$, $TA = 1.16$) από τους εκπαιδευτικούς με λιγότερα των 5, και μεταξύ 6 με 15 ετών υπηρεσίας ($M = 3.08$, $TA = 1.12$; $M = 2.64$, $TA = 1.22$, αντίστοιχα). Δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις υπόλοιπες αντιπαραθέσεις ζευγών. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων, ανάλογα με έτη υπηρεσίας, απεικονίζονται στο Σχήμα 9.

Σχήμα 9. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών.

Είδος σχολικής μονάδας

Για τον έλεγχο της στατιστικής διαφοράς μεταξύ των απαντήσεων που έδωσαν οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες και οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε περιφερειακές χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος t-test για ανεξάρτητα δείγματα. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης δεν παρουσίασαν σε καμία ερώτηση στατιστικά σημαντική διαφορά. Η υψηλότερη μέση τιμή εντοπίζεται στην ερώτηση 20 του ερωτηματολογίου «Στην κατανομή των τάξεων πρέπει να εφαρμόζεται η «διετία» ($M_A = 3.80$, $TA = 1.08$) για τους εκπαιδευτικούς αστικών σχολικών μονάδων σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς σε περιφερειακές ($M_{\Pi} = 3.54$, $TA = 1.15$).

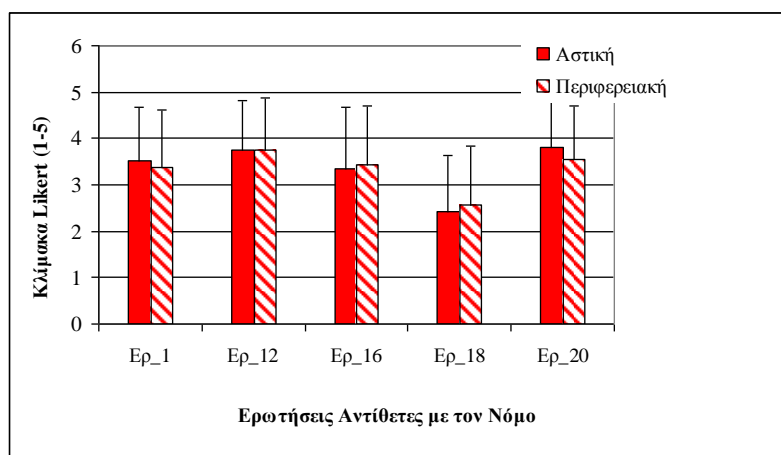
Πίνακας 11. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα (p – 2 tailed) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες ($n_1 = 193$) και για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε περιφερειακές σχολικές μονάδες ($n_2 = 87$).

Ερώτηση	ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ	M	TA	t	df	p (2-tailed)
1	Αστική	3.52	1.164	.905	278	.366
	Περιφέρεια	3.38	1.241			
12	Αστική	3.74	1.078	-.126	278	.900
	Περιφέρεια	3.76	1.120			
16	Αστική	3.36	1.312	-.474	278	.636
	Περιφέρεια	3.44	1.255			
18	Αστική	2.41	1.222	-.101	278	.316
	Περιφέρεια	2.57	1.263			
20	Αστική	3.80	1.083	1.81	278	.072
	Περιφέρεια	3.54	1.149			

Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των ερωτήσεων Αντίθετες με τον Νόμο ανάλογα με το είδος της σχολικής μονάδας, καθώς και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 11. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων ανάλογα με το είδος της σχολικής μονάδας που υπηρετούν οι εκπαιδευτικοί, απεικονίζονται στο Σχήμα 10.

Κατοχή ή όχι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών

Για τον έλεγχο της στατιστικής διαφοράς μεταξύ των απαντήσεων που έδωσαν οι εκπαιδευτικοί που κατέχουν και οι εκπαιδευτικοί που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος t-test για ανεξάρτητα δείγματα.

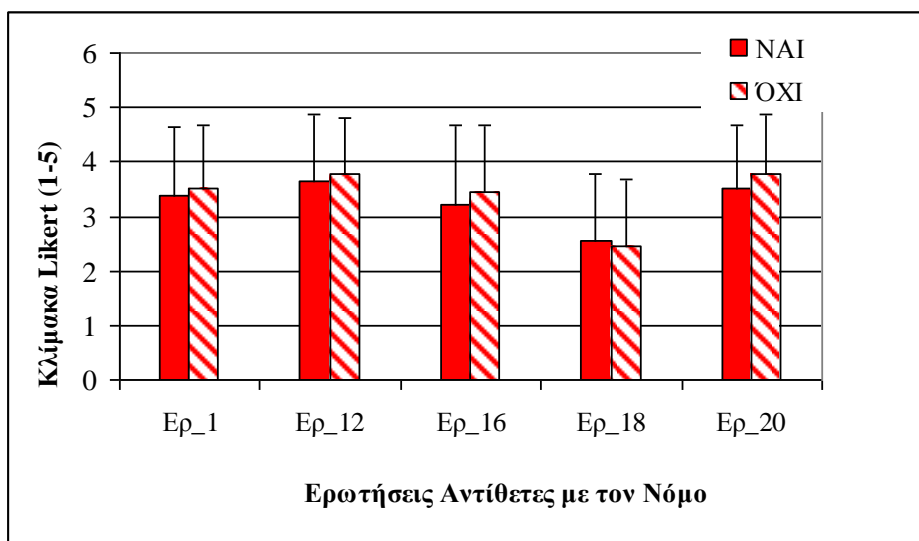

Σχήμα 10. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες και για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε περιφερειακές.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης δεν παρουσίασαν σε καμία ερώτηση στατιστικά σημαντική διαφορά. Η υψηλότερη μέση τιμή εντοπίζεται στην ερώτηση 20 του ερωτηματολογίου «Στην κατανομή των τάξεων πρέπει να εφαρμόζεται η «διετία» ($M_O = 3.79$, $TA = 1.09$) για τους εκπαιδευτικούς που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο ($M_N = 3.51$, $TA = 1.15$). Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των ερωτήσεων *Αντίθετες με τον Νόμο* ανάλογα με την *κατοχή ή όχι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών*, καθώς και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 12. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων ανάλογα με το εάν είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών που υπηρετούν οι εκπαιδευτικοί, απεικονίζονται στο Σχήμα 11.

Πίνακας 12. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα ($p - 2$ tailed) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ($n_1 = 72$) και δεν κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ($n_2 = 208$).

Ερώτηση	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	M	TA	t	df	P (2-tailed)
1	NAI	3.39	1.262	-.713	278	.476
	OXI	3.50	1.163			
12	NAI	3.65	1.235	-.846	278	.398
	OXI	3.78	1.035			
16	NAI	3.21	1.453	-1.33	278	.186
	OXI	3.44	1.230			
18	NAI	2.54	1.255	.616	278	.538
	OXI	2.44	1.230			
20	NAI	3.51	1.151	-1.82	278	.070
	OXI	3.79	1.087			

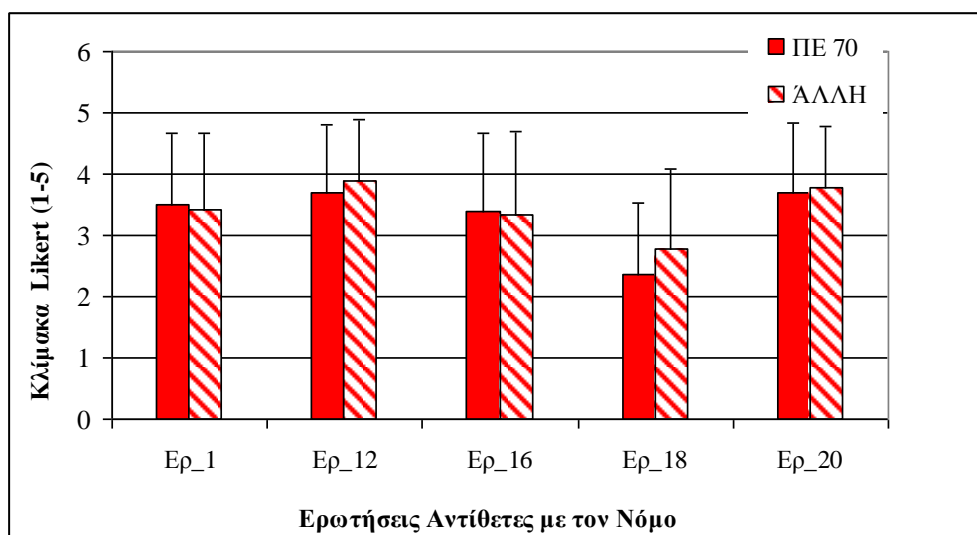
Σχήμα 11. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που κατέχουν και για τους εκπαιδευτικούς που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών.

Ειδικότητα

Για τον έλεγχο στατιστικής διαφοράς μεταξύ των εκπαιδευτικών ΠΕ 70 και των εκπαιδευτικών άλλων ειδικοτήτων χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος t-test για ανεξάρτητα δείγματα. Στατιστικά σημαντική διαφορά παρουσιάστηκε μόνο στην ερώτηση 18 του ερωτηματολογίου «Ο/Η διευθυντής/τρια της σχολικής μονάδας αναθέτει τις υπερωρίες στους εκπαιδευτικούς» ($t_{278} = -2.544$, $p = .012$), όπου οι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων είχαν υψηλότερη τιμή ($M_A = 2.77$, $TA = 1.31$) σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 ($M_{ΠΕ70} = 2.35$, $TA = 1.19$). Στις υπόλοιπες ερωτήσεις δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των εκπαιδευτικών ΠΕ 70 και των εκπαιδευτικών άλλων ειδικοτήτων ($p > .05$). Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας, καθώς και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 13. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων ανάλογα με την Ειδικότητα, απεικονίζονται στο Σχήμα 12.

Πίνακας 13. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα (p – 2 tailed) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 ($n_1 = 203$) και άλλων ειδικοτήτων ($n_2 = 77$).

Ερώτηση	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	M	TA	t	df	p (2-tailed)
1	ΠΕ 70	3.49	1.175	.402	278	.688
	ΑΛΛΗ	3.43	1.229			
12	ΠΕ 70	3.69	1.115	-1.30	278	.196
	ΑΛΛΗ	3.88	1.013			
16	ΠΕ 70	3.40	1.272	.354	278	.724
	ΑΛΛΗ	3.34	1.353			
18	ΠΕ 70	2.35	1.190	-2.54	278	.012*
	ΑΛΛΗ	2.77	1.307			
20	ΠΕ 70	3.69	1.155	-.691	278	.490
	ΑΛΛΗ	3.79	.978			

Σχήμα 12. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 και άλλων ειδικοτήτων.

4.3 Αδιευκρίνιστες ερωτήσεις

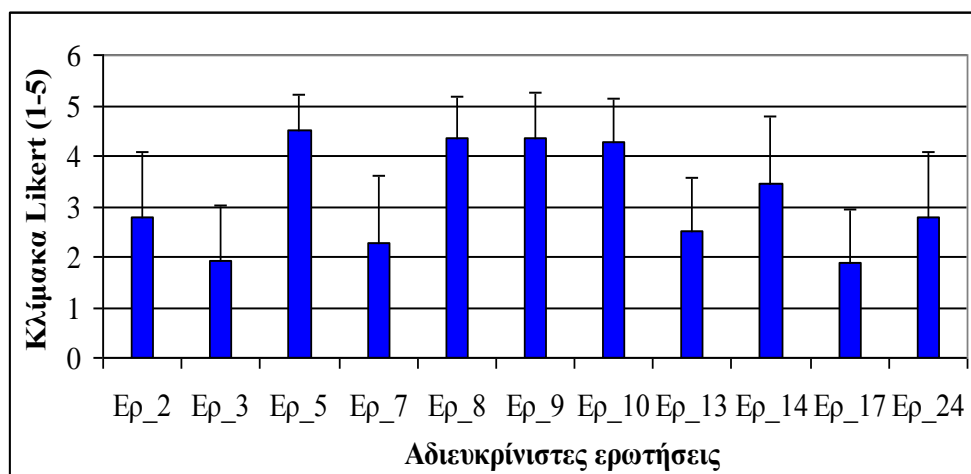
Από τις 11 ερωτήσεις – προτάσεις που ήταν *Αδιευκρίνιστες*, η μικρότερη μέση τιμή παρατηρήθηκε στην ερώτηση 17 «Ο/Η Διευθυντής/τρια σε συνεργασία με τον/τη Σχολικό/ή Σύμβουλο αναθέτει στους εκπαιδευτικούς τα τμήματα των τάξεων» ($M = 1.90$, $TA = 1.05$). Η μεγαλύτερη μέση τιμή παρατηρήθηκε στην ερώτηση 5 «Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στον επιστημονικό τομέα είναι απαραίτητη» ($M = 4.51$, $TA = .708$).

Σύμφωνα με την 5/θμια κλίμακα Likert, παρατηρήθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί απάντησαν κάτω από το ουδέτερο 3 της κλίμακας (ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ) σε έξι ερωτήσεις (2, 3, 7, 13, 17, 24) (εύρος μέσων τιμών απαντήσεων 1.90 – 2.77) από τις *Αδιευκρίνιστες* και σε πέντε (5, 8, 9, 10, 14) πάνω από το ουδέτερο 3 (εύρος μέσων

τιμών απαντήσεων 3.44 – 4.51). Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις – προτάσεις παρουσιάζονται στον Πίνακα 14 και απεικονίζονται στο Σχήμα 13.

Πίνακας 14. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις (N= 280).

Ερώτηση		M	TA
2	Σε περίπτωση διαφωνίας έστω και ενός εκπαιδευτικού, η κατανομή των τμημάτων γίνεται με κλήρωση.	2.77	1.32
3	Οι εκπαιδευτικοί διαλέγουν ημέρα εφημερίας ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας τους.	1.95	1.08
5	Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στον επιστημονικό τομέα είναι απαραίτητη.	4.51	0.71
7	Οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στο σχολείο διαλέγουν ημέρα εφημερίας πριν από τους αποσπασμένους ή/και τους αναπληρωτές.	2.29	1.32
8	Ο εκπαιδευτικός οφείλει να αναζητά και άλλες πηγές επιμόρφωσης, εκτός της ενδοσχολικής (Σχολικός Σύμβουλος).	4.34	0.85
9	Η κατανομή των τμημάτων γίνεται όταν είναι παρόντες όλοι οι εκπαιδευτικοί ΠΕ 70 που έχουν οργανική θέση ή έχουν αποσπαστεί στη σχολική μονάδα.	4.34	0.92
10	Οι εκπαιδευτικοί διαλέγουν ημέρα εφημερίας ανάλογα με το ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων.	4.26	0.87
13	Είμαι ικανοποιημένος/η από την επιμόρφωση που είχα μέχρι τώρα.	2.50	1.06
14	Οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στο σχολείο προηγούνται στην επιλογή τμήματος από τους αποσπασμένους και τους αναπληρωτές.	3.44	1.33
17	Ο/Η Διευθυντής/τρια σε συνεργασία με τον/τη Σχολικό/ή Σύμβουλο αναθέτει στους εκπαιδευτικούς τα τμήματα των τάξεων.	1.90	1.05
24	Τα τμήματα των τάξεων πρέπει να κατανέμονται σύμφωνα με την αρχαιότητα των εκπαιδευτικών.	2.77	1.30

Σχήμα 13. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις (N= 280).

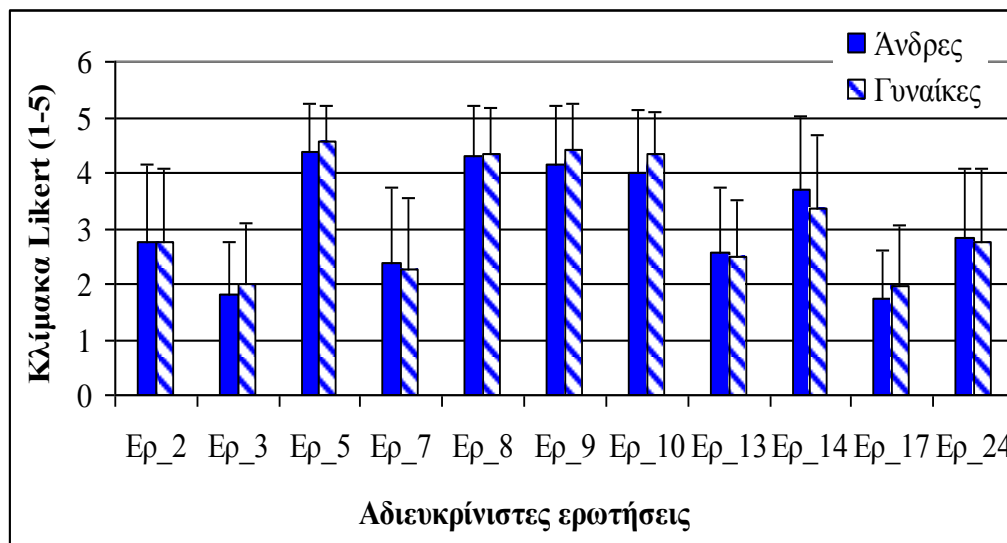
Φύλο

Για τον έλεγχο στατιστικής διαφοράς μεταξύ ανδρών και γυναικών εκπαιδευτικών εφαρμόστηκε ο έλεγχος t-test για ανεξάρτητα δείγματα. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης παρουσίασαν στατιστική σημαντικότητα για την ερώτηση 10 του ερωτηματολογίου «Οι εκπαιδευτικοί διαλέγουν ημέρα εφημερίας ανάλογα με το ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων» ($t_{278} = -2.79, p = .006$), όπου οι άνδρες είχαν χαμηλότερη τιμή ($M_A = 4.01, TA = 1.11$) σε σχέση με τις γυναίκες ($M_G = 4.35, TA = 0.76$). Επίσης, για την ερώτηση 14 του ερωτηματολογίου «οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στο σχολείο προηγούνται στην επιλογή τμήματος από τους αποσπασμένους και τους αναπληρωτές» ($t_{278} = 1.99, p = .048$), όπου οι άνδρες είχαν υψηλότερη τιμή ($M_A = 3.71, TA = 1.31$) σε σχέση με αυτή των γυναικών ($M_G = 3.35, TA = 1.33$). Στις υπόλοιπες ερωτήσεις δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών ($p > .05$). Οι μέσες τιμές, οι τυπικές αποκλίσεις, καθώς και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 15 και οι M και οι TA απεικονίζονται στο Σχήμα 14.

Πίνακας 15. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα ($p - 2$ tailed) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις για τους άνδρες ($n_1 = 69$) και γυναίκες ($n_2 = 211$) εκπαιδευτικούς.

Ερώτηση	ΦΥΛΟ	M	TA	t	df	p (2-tailed)
2	Άνδρες	2.77	1.374	.002	278	.998
	Γυναίκες	2.77	1.294			
3	Άνδρες	1.80	.948	-1.395	278	.164
	Γυναίκες	2.00	1.111			
5	Άνδρες	4.39	.844	-1.667	278	.097
	Γυναίκες	4.55	.655			
7	Άνδρες	2.39	1.364	.715	278	.475
	Γυναίκες	2.26	1.303			
8	Άνδρες	4.32	.899	-.189	278	.850
	Γυναίκες	4.34	.838			
9	Άνδρες	4.16	1.066	-1.877	278	.062
	Γυναίκες	4.40	.863			
10	Άνδρες	4.01	1.105	-2.785	278	.006*
	Γυναίκες	4.35	.761			
13	Άνδρες	2.55	1.170	.425	278	.671
	Γυναίκες	2.49	1.025			
14	Άνδρες	3.71	1.307	1.990	278	.048*
	Γυναίκες	3.35	1.323			
17	Άνδρες	1.72	.889	-1.639	278	.102
	Γυναίκες	1.96	1.090			

24	Άνδρες	2.83	1.236	.403	278	.688
	Γυναίκες	2.75	1.319			

Σχήμα 14. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις για τους άνδρες και γυναίκες εκπαιδευτικούς.

Έτη υπηρεσίας

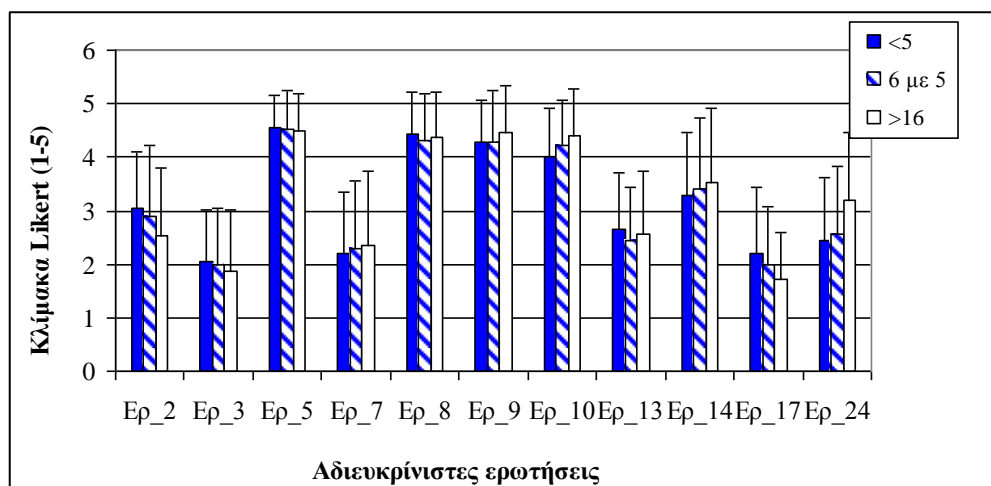
Τα αποτελέσματα της απλής Ανάλυσης Διασποράς (One-Way ANOVA) σε ανεξάρτητα δείγματα για τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών (< 5, 6-15, > 16) στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις παρουσίασαν στατιστικά σημαντικές διαφορές: (α) για την ερώτηση 17 - «Ο/Η Διευθυντής/τρια σε συνεργασία με τον/τη Σχολικό/ή Σύμβουλο αναθέτει στους εκπαιδευτικούς τα τμήματα των τάξεων» ($F_{2, 277} = 3.17, p = .043$), και (β) για την ερώτηση 24 - «Τα τμήματα των τάξεων πρέπει να κατανέμονται σύμφωνα με την αρχαιότητα των εκπαιδευτικών» ($F_{2, 277} = 9.06, p < .001$). Στις υπόλοιπες ερωτήσεις δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των ετών υπηρεσίας των εκπαιδευτικών ($p > .05$). Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των Αδιευκρίνιστων ερωτήσεων ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας, καθώς και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 16.

Οι Bonferroni μετά-ANOVA συγκρίσεις για τα στατιστικά σημαντικά ευρήματα έδειξαν ότι: (α) για την ερώτηση 17, δεν εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις συγκρίσεις μεταξύ των κατηγοριών των ετών υπηρεσίας και αυτό μπορεί να οφείλεται στο σφάλμα Τύπου II, καθώς και στη συντηρητική δομή των διαδικασιών της μεθόδου Bonferroni, και (β) για την ερώτηση 24, οι εκπαιδευτικοί με 16 και πάνω έτη υπηρεσίας είχαν υψηλότερες τιμές ($M = 3.20, TA = 1.27$) από τους εκπαιδευτικούς με λιγότερα των 5, και μεταξύ 6 με 15 ετών υπηρεσίας ($M = 2.44, TA = 1.19; M = 2.55, TA$

= 1.27, αντίστοιχα). Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων, ανάλογα με έτη υπηρεσίας, απεικονίζονται στο Σχήμα 15.

Πίνακας 16. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές F, βαθμοί ελευθερίας (df), στατιστική σημαντικότητα (p) και Bonferroni συγκρίσεις των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις για τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών.

Έτη Υπηρεσίας	N	Μέση Τιμή	Τυπική Απόκλιση	df	Τιμή F	p	Συγκρίσεις Bonferroni (p<0.05)	
2	<5	25	3.04	1.060	2, 277	2.972	.053	
	6-15	155	2.88	1.348				
	>16	100	2.52	1.283				
3	<5	25	2.04	.978	2, 277	.389	.678	
	6-15	155	1.99	1.063				
	>16	100	1.88	1.122				
5	<5	25	4.56	.583	2, 277	.202	.817	
	6-15	155	4.53	.724				
	>16	100	4.48	.717				
7	<5	25	2.20	1.155	2, 277	.136	.873	
	6-15	155	2.28	1.287				
	>16	100	2.34	1.409				
8	<5	25	4.44	.768	2, 277	.339	.713	
	6-15	155	4.30	.871				
	>16	100	4.36	.847				
9	<5	25	4.28	.792	2, 277	1.34	.264	
	6-15	155	4.27	.969				
	>16	100	4.46	.869				
10	<5	25	4.00	.913	2, 277	2.381	.094	
	6-15	155	4.23	.849				
	>16	100	4.39	.875				
13	<5	25	2.64	1.075	2, 277	.691	.502	
	6-15	155	2.44	.994				
	>16	100	2.57	1.157				
14	<5	25	3.28	1.173	2, 277	.479	.620	
	6-15	155	3.40	1.322				
	>16	100	3.53	1.374				
17	<5	25	2.20	1.225	2, 277	3.174	.043*	6-15 με >16
	6-15	155	1.98	1.102				
	>16	100	1.71	.880				
24	<5	25	2.44	1.193	2, 277	9.062	.000*	>16 με <5 και 6-15
	6-15	155	2.55	1.265				
	>16	100	3.20	1.271				

Σχήμα 15. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών.

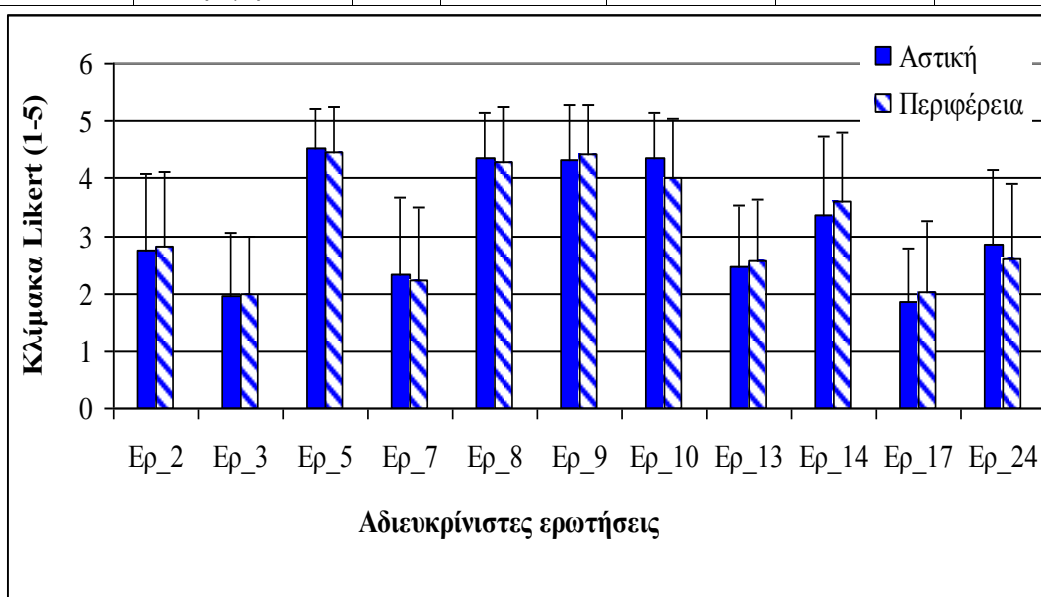
Είδος σχολικής μονάδας

Τα αποτελέσματα του ελέγχου t για ανεξάρτητα δείγματα ανάλογα με το είδος της σχολικής μονάδας παρουσίασαν στατιστικά σημαντική διαφορά στην ερώτηση 10 «Οι εκπαιδευτικοί διαλέγουν ημέρα εφημερίας ανάλογα με το ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων» ($t_{278} = 3.172, p = .002$), όπου οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούσαν σε αστικές σχολικές μονάδες ($M_A = 4.37, TA = .761$) είχαν υψηλότερες τιμές από αυτούς που υπηρετούσαν σε περιφερειακές σχολικές μονάδες ($M_{Π} = 4.02, TA = 1.03$). Δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις υπόλοιπες συγκρίσεις των Αδιευκρίνιστων ερωτήσεων. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των Αδιευκρίνιστων ερωτήσεων ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας, καθώς και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 17. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων ανάλογα με το είδος της σχολικής μονάδας που υπηρετούν οι εκπαιδευτικοί, απεικονίζονται στο Σχήμα 16.

Πίνακας 17. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα (p – 2 tailed) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες ($n_1 = 193$) και για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε περιφερειακές σχολικές μονάδες ($n_2 = 87$).

Ερώτηση	ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ	M	TA	t	df	p (2-tailed)
2	Αστική	2.75	1.315	-.314	278	.754
	Περιφέρεια	2.80	1.310			
3	Αστική	1.94	1.110	-.245	278	.807
	Περιφέρεια	1.98	1.000			
5	Αστική	4.54	.669	1.047	278	.296
	Περιφέρεια	4.45	.789			
7	Αστική	2.33	1.339	.635	278	.526
	Περιφέρεια	2.22	1.271			

8	Αστική	4.36	.793	.789	278	.431
	Περιφέρεια	4.28	.973			
9	Αστική	4.31	.969	-.908	278	.364
	Περιφέρεια	4.41	.857			
10	Αστική	4.37	.761	3.172	278	.002*
	Περιφέρεια	4.02	1.034			
13	Αστική	2.47	1.056	-.753	278	.452
	Περιφέρεια	2.57	1.074			
14	Αστική	3.37	1.375	-1.276	278	.203
	Περιφέρεια	3.59	1.206			
17	Αστική	1.84	.950	-1.406	278	.161
	Περιφέρεια	2.03	1.234			
24	Αστική	2.84	1.298	1.408	278	.160
	Περιφέρεια	2.61	1.288			

Σχήμα 16. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες και για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε περιφερειακές.

Κατοχή ή όχι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών

Τα αποτελέσματα του ελέγχου t για ανεξάρτητα δείγματα ανάλογα με την κατοχή ή όχι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στις *αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις έδειξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές: (α) για την ερώτηση 5, «Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στον επιστημονικό τομέα είναι απαραίτητη» ($t_{278} = -2.377, p = .007$), όπου οι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου είχαν υψηλότερες τιμές ($M_N = 4.71, TA = .54$) από τους εκπαιδευτικούς που δεν κατείχαν μεταπτυχιακό τίτλο ($M_O = 4.45, TA = .75$), και (β) για την ερώτηση 8, «Ο εκπαιδευτικός οφείλει να αναζητά και άλλες πηγές επιμόρφωσης, εκτός της ενδοσχολικής (Σχολικός Σύμβουλος)» ($t_{278} = -.319, p = .000$), όπου οι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου είχαν υψηλότερες τιμές ($M_N = 4.68, TA = .58$) από τους

εκπαιδευτικούς που δεν κατείχαν μεταπτυχιακό τίτλο ($M_0 = 4.22$, $TA = .90$). Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις ανάλογα με το αν κατέχουν ή όχι μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, καθώς και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 18. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων ανάλογα με την κατοχή ή όχι μεταπτυχιακού τίτλου, απεικονίζονται στο Σχήμα 17.

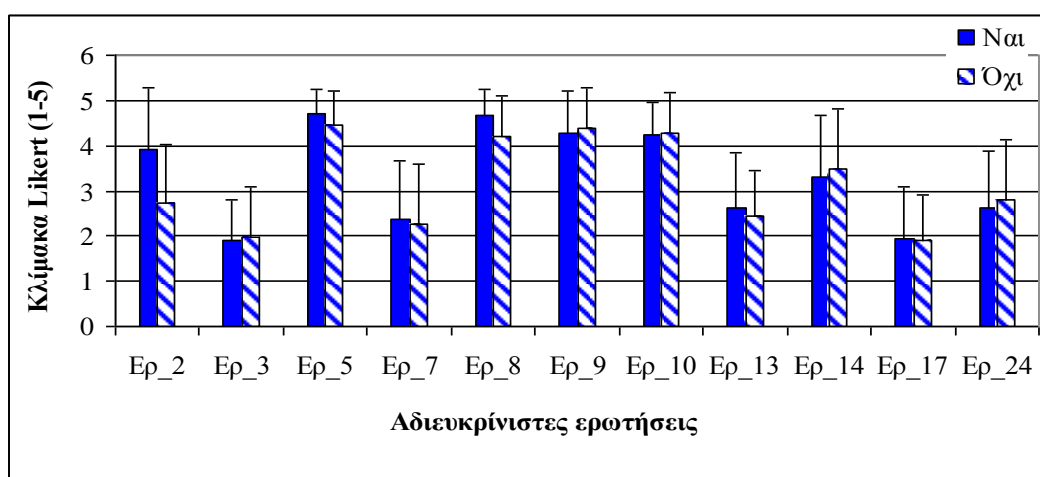
Πίνακας 18. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα (p – 2 tailed) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς που κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ($n_1 = 72$) και για τους εκπαιδευτικούς που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό ($n_2 = 208$).

Ερώτηση	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	M	TA	t	df	p (2-tailed)
2	NAI	3.92	1.371	1.118	278	.265
	OXI	2.72	1.290			
3	NAI	1.89	.912	-.592	278	.555
	OXI	1.98	1.127			
5	NAI	4.71	.542	-2.377	278	.007*
	OXI	4.45	.747			
7	NAI	2.36	1.293	.510	278	.611
	OXI	2.27	1.328			
8	NAI	4.68	.577	-.319	278	.000*
	OXI	4.22	.899			
9	NAI	4.26	.964	-1.726	278	.421
	OXI	4.37	.907			
10	NAI	4.24	.722	-.319	278	.750
	OXI	4.27	.915			
13	NAI	2.64	1.202	-1.687	278	.210
	OXI	2.46	1.006			
14	NAI	3.32	1.351	-.863	278	.389
	OXI	3.48	1.319			
17	NAI	1.94	1.137	.383	278	.702
	OXI	1.89	1.018			
24	NAI	2.63	1.261	-1.112	278	.267
	OXI	2.82	1.308			

Ειδικότητα

Ο έλεγχος t για ανεξάρτητα δείγματα στις *αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις σε σχέση με την ειδικότητα των εκπαιδευτικών (ΠΕ 70 και άλλη) παρουσίασε στατιστικά σημαντικές διαφορές: (α) για την ερώτηση 2, «Σε περίπτωση διαφωνίας έστω και ενός

εκπαιδευτικού, η κατανομή των τμημάτων γίνεται με κλήρωση» ($t_{278} = -2.144, p = .033$), όπου οι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων είχαν υψηλότερη μέση τιμή απαντήσεων ($M_A = 3.04, TA = 1.32$) από τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 ($M_{ΠΕ70} = 2.67, TA = 1.30$), (β) για την ερώτηση 5, «Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στον επιστημονικό τομέα είναι απαραίτητη» ($t_{278} = -2.732, p = .006$), όπου οι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων είχαν υψηλότερη τιμή ($M_A = 4.70, TA = .61$) από τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 ($M_{ΠΕ70} = 4.44, TA = .73$), (γ) για την ερώτηση 8, «Ο εκπαιδευτικός οφείλει να αναζητά και άλλες πηγές επιμόρφωσης, εκτός της ενδοσχολικής (Σχολικός Σύμβουλος)» ($t_{278} = -3.219, p = .001$), όπου οι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων είχαν υψηλότερη τιμή ($M_A = 4.60, TA = .63$) από τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 ($M_{ΠΕ70} = 4.24, TA = .90$), και (δ) για την ερώτηση 17, «Ο/Η Διευθυντής/τρια σε συνεργασία με τον/τη Σχολικό/ή Σύμβουλο αναθέτει στους εκπαιδευτικούς τα τμήματα των τάξεων», ($t_{278} = -3.44, p = .001$), όπου οι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων είχαν υψηλότερη τιμή ($M_A = 2.25, TA = 1.25$) από τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 ($M_{ΠΕ70} = 1.77, TA = 0.93$).

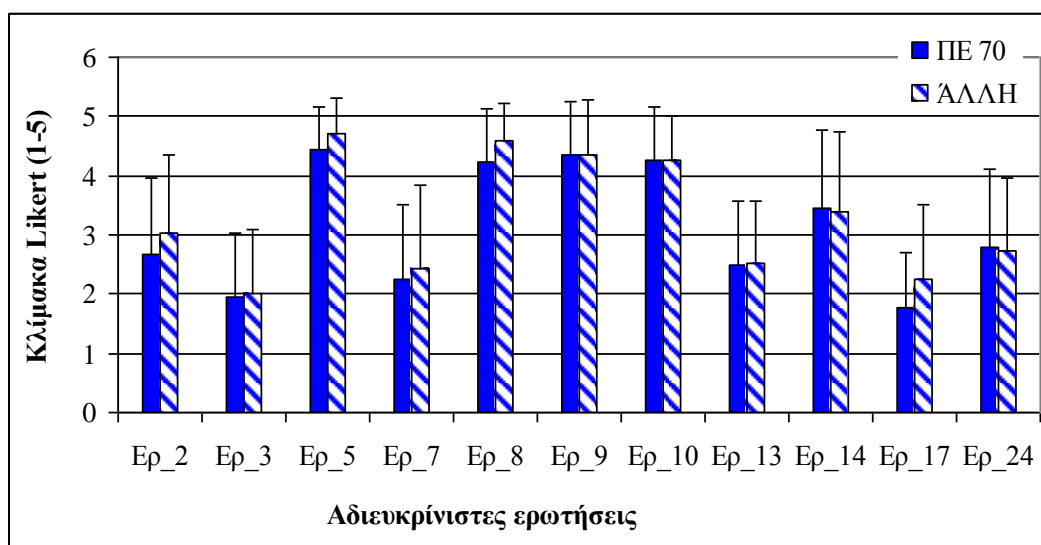
Σχήμα 17. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις ανάλογα με το αν κατέχουν ή όχι μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών.

Πίνακας 19. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (TA), τιμές t-test, βαθμοί ελευθερίας (df), και στατιστική σημαντικότητα (p – 2 tailed) των απαντήσεων στις *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 ($n_1 = 203$) και άλλων ειδικοτήτων ($n_2 = 77$).

ΕΡΩΤΗΣΗ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	M	TA	t	df	p (2-tailed)
2	ΠΕ 70	2.67	1.296	-2.144	278	.033*
	ΑΛΛΗ	3.04	1.322			
3	ΠΕ 70	1.94	1.077	-.444	278	.567
	ΑΛΛΗ	2.00	1.076			
5	ΠΕ 70	4.44	.732	-2.753	278	.006*
	ΑΛΛΗ	4.70	.608			
7	ΠΕ 70	2.24	1.279	-1.164	278	.245
	ΑΛΛΗ	2.44	1.409			

8	ΠΕ 70	4.24	.903	-3.219	278	.001*
	ΆΛΛΗ	4.60	.634			
9	ΠΕ 70	4.34	.922	.018	278	.986
	ΆΛΛΗ	4.34	.926			
10	ΠΕ 70	4.26	.910	-.100	278	.920
	ΆΛΛΗ	4.27	.755			
13	ΠΕ 70	2.50	1.064	-.028	278	.977
	ΆΛΛΗ	2.51	1.059			
14	ΠΕ 70	3.46	1.321	.458	278	.647
	ΆΛΛΗ	3.38	1.348			
17	ΠΕ 70	1.77	.932	-3.440	278	.001*
	ΆΛΛΗ	2.25	1.248			
24	ΠΕ 70	2.79	1.324	.350	278	.726
	ΆΛΛΗ	2.73	1.232			

Στις υπόλοιπες ερωτήσεις δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των εκπαιδευτικών ΠΕ 70 και των εκπαιδευτικών άλλων ειδικοτήτων ($p > .05$). Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων στις Αδιευκρίνιστες ερωτήσεις ανάλογα με την ειδικότητα, καθώς και τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 19. Οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων ανάλογα με την ειδικότητα, απεικονίζονται στο Σχήμα 18.

Σχήμα 18. Μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (TA) των απαντήσεων στις Αδιευκρίνιστες ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 και άλλων ειδικοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V- ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ και ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

5.1 Συζήτηση αποτελεσμάτων

Ο σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας ήταν να καθορίσει τον βαθμό στον οποίο οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται στην Πρωτοβάθμια Δημοτική Εκπαίδευση γνωρίζουν την εκπαιδευτική νομοθεσία, να εντοπίσει τα θέματα τα οποία αντιμετωπίζονται από τους συλλόγους διδασκόντων κατά συνήθεια και να προσδιορίσει τα ζητήματα που προβληματίζουν συχνότερα τους εκπαιδευτικούς, σε διοικητικό και υπηρεσιακό επίπεδο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν παραπάνω, αρχικά φαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί δε γνωρίζουν επαρκώς τη νομοθεσία για τα θέματα των προτάσεων – ερωτήσεων της έρευνας, παρά το γεγονός ότι πρόκειται για καθημερινά ζητήματα της λειτουργίας των ΣΔ. Στην κατηγορία *Σύννομες* ερωτήσεις υπήρξαν τρεις απαντήσεις στις οποίες οι εκπαιδευτικοί απάντησαν κάτω από το ουδέτερο 3 της κλίμακας Likert. Στην κατηγορία *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις απάντησαν σε όλες, πλην μίας, πάνω από το ουδέτερο 3. Σε απαντήσεις της κατηγορίας *Αδιευκρίνιστες* ερωτήσεις σημειώθηκαν οι χαμηλότερες και οι υψηλότερες μέσες τιμές, γεγονός που δηλώνει την αμηχανία των εκπαιδευτικών απέναντι στα θέματα που θίγουν οι συγκεκριμένες ερωτήσεις – προτάσεις.

5.1.1 Σύννομες ερωτήσεις

Στην κατηγορία *Σύννομες* ερωτήσεις οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών, στο σύνολο του δείγματος, κατέγραψαν τιμές πάνω από το ουδέτερο 3 σε 5 από τις 8 ερωτήσεις. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων φαίνεται ότι, στις *Σύννομες* ερωτήσεις, οι εκπαιδευτικοί διαφωνούν στην Ερ_4 «Σε περίπτωση έκτακτης απουσίας εκπαιδευτικού, ο διευθυντής αναθέτει την αναπλήρωσή του σε εκπαιδευτικό που έχει κενό», στην Ερ_22 «Ο Σύλλογος Διδασκόντων οφείλει να πειθαρχεί και στις προφορικές εντολές των προϊσταμένων του» και στην Ερ_23 «Οι συνεδριάσεις του Συλλόγου Διδασκόντων πραγματοποιούνται σε ώρες εκτός διδακτικού ωραρίου». Οι μέσες τιμές στις απαντήσεις που έδωσαν οι εκπαιδευτικοί έχουν μικρές διαφορές και στην πλειοψηφία τους κυμαίνονται κοντά στο ουδέτερο 3 της κλίμακας Likert, που σημαίνει ότι δεν έχουν απόλυτη βεβαιότητα για την απάντησή τους, παρ' όλο που πρόκειται για προτάσεις που ορίζονται σαφώς από την κείμενη νομοθεσία.

Το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί απαντούν αντίθετα στη νομοθεσία, μπορεί να δείχνει άγνοια του νόμου, αλλά μπορεί και να υποδεικνύει την αντίθεσή τους στην

διεύρυνση του ωραρίου τους και της παραμονής τους στο σχολείο. Ειδικά για το ζήτημα του χρόνου διεξαγωγής των ΣΔ, οι Κουσουλός και συνεργάτες (2004) σε έρευνά τους για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση απέδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί, παρά το γεγονός ότι υποστηρίζουν την ανάγκη του ρόλου αναβάθμισης του ΣΔ, αντιτίθενται στην πραγματοποίηση των συνεδριάσεων έξω από τον χρόνο διδασκαλίας. Επιπλέον, η έρευνα αποκάλυψε την προσπάθεια να παγιωθεί αυτό που είναι κοινό μυστικό, οι συνεδριάσεις των ΣΔ να πραγματοποιούνται ατύπως και με τη συνενοχή των εμπλεκόμενων στο πλαίσιο του κανονικού ωραρίου, κατά παράβαση της σχετικής νομοθεσίας (Κουσουλός και συν., 2004).

Τιμές πάνω από το 4 – Συμφωνώ, έχουν καταγράψει, σε όλες τις ανεξάρτητες μεταβλητές, μόνο οι απαντήσεις για την ερώτηση Ερ_11, που αφορά στην κατανομή των τμημάτων βάσει κριτηρίων που θέτει ο ΣΔ και για την Ερ_15 σχετικά με τις πρακτικές κάλυψης εκπαιδευτικού που απουσιάζει εκτάκτως. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει τη βούληση των εκπαιδευτικών να είναι ο ΣΔ το κυρίαρχο όργανο διοίκησης του σχολείου και οι ίδιοι να λαμβάνουν τις αποφάσεις που τους αφορούν.

Σε έρευνα των Γεωργιάδης και Παπαδόπουλος (2001) σχετικά με τις στάσεις των εκπαιδευτικών για τη λειτουργία των ΣΔ, έγινε επίσης φανερό ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών θέλει η διοίκηση του σχολείου να αποτελεί έργο συνεργασίας του ΣΔ και του Διευθυντή. Εξάλλου, και η Καραγιάννη (2011) στην έρευνά της για τον ρόλο του υποδιευθυντή στη διοίκηση του σχολείου, επεσήμανε την αναγκαιότητα αλλαγής κουλτούρας στα σχολεία που να προσδιορίζει τις συμπεριφορές του εκπαιδευτικού προσωπικού. Έμφαση δόθηκε στη σημασία του ομαδικού πνεύματος και στη συνεργασία της ηγεσίας με το ΣΔ, με στόχο την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού οργανισμού.

Προβληματίζει, όμως, ο τρόπος που απάντησαν οι εκπαιδευτικοί της παρούσας έρευνας στις ερωτήσεις 4, 22 και 23, που δείχνει την άγνοια των εκπαιδευτικών για τη νομοθεσία. Το γεγονός αυτό υπογραμμίστηκε και στην έρευνα της Καραγιάννη (2011), στην οποία οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι η ασάφεια των διοικητικών τους καθηκόντων τους δυσαρεστεί. Επιπλέον, παρατηρείται μια σαφής αντίφαση στην επιθυμία των εκπαιδευτικών να αναβαθμιστεί ο ρόλος του ΣΔ από τη μια, ενώ από την άλλη προτιμούν οι συνεδριάσεις να πραγματοποιούνται εντός του χρόνου διδασκαλίας, όπως επισήμαναν και στα αποτελέσματα της έρευνάς τους και οι Κουσουλός και συνεργάτες (2004).

Από τους στατιστικούς ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μεταβλητών, που είναι δυνατόν να

επηρεάζουν τις στάσεις και τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τη λειτουργία των ΣΔ. Οι ερευνητικές υποθέσεις επιβεβαιώνονται στις *Σύννομες* ερωτήσεις ως προς το φύλο, όπου φαίνεται ότι οι άνδρες εκπαιδευτικοί γνωρίζουν, σε μεγαλύτερο βαθμό από τις γυναίκες, την νομοθεσία για την κατανομή των τμημάτων. Ως προς τις υπόλοιπες ανεξάρτητες μεταβλητές τα ευρήματα της έρευνας είναι αντιφατικά.

Ως προς τα έτη υπηρεσίας, οι αρχαιότεροι εκπαιδευτικοί είναι περισσότερο ενήμεροι σχετικά με τις διατάξεις που αφορούν την κατανομή των τμημάτων και της κάλυψης εκπαιδευτικού που απουσιάζει εκτάκτως. Αντίθετα, στο ζήτημα της πειθαρχίας και σε προφορικές εντολές των προϊσταμένων, οι αρχαιότεροι εκπαιδευτικοί φαίνεται ότι διαφωνούν. Αυτή η στάση των έμπειρων εκπαιδευτικών αναδεικνύει το πρόβλημα της άγνοιας των νομικών διατάξεων, τόσο της εκπαιδευτικής νομοθεσίας, όσο και του δημοσιοϋπαλληλικού κώδικα.

Ως προς την κατοχή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών παρατηρήθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί χωρίς μεταπτυχιακό πιστεύουν ότι η ανάθεση υπερωριών είναι αρμοδιότητα του ΣΔ, ενώ για τον χρόνο διεξαγωγής των ΣΔ περισσότερο ενημερωμένοι εμφανίζονται οι εκπαιδευτικοί με μεταπτυχιακό.

Αντίστοιχα ως προς την ειδικότητα, οι εκπαιδευτικοί άλλης ειδικότητας πιστεύουν περισσότερο από τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70 ότι ο/η διευθυντής/ντρια μπορεί να αναθέσει την αναπλήρωση απόντος εκπαιδευτικού από συνάδελφό του, αλλά λιγότερο ότι η ανάθεση υπερωριών είναι αρμοδιότητα του ΣΔ.

5.1.2 Ερωτήσεις Αντίθετες με τον Νόμο

Οι εκπαιδευτικοί του δείγματος συμφωνούν με τις τέσσερις από τις πέντε προτάσεις στην κατηγορία *Αντίθετες με τον Νόμο* ερωτήσεις, και μάλιστα με σχετική βεβαιότητα, καθώς οι μέσες τιμές των απαντήσεών τους ξεπερνούν αρκετά το ουδέτερο 3 – ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ, της κλίμακας και πλησιάζει το 4 – συμφωνώ. Το γεγονός αυτό δείχνει ότι οι εκπαιδευτικοί αγνοούν τη νομοθεσία και απαντούν στις ερωτήσεις είτε σύμφωνα με τις προσωπικές τους επιθυμίες είτε βάσει των πρακτικών που έχουν βιώσει στους ΣΔ των σχολικών τους μονάδων. Οι εκπαιδευτικοί διαφωνούν μόνο με την ερώτηση 18 «Ο/Η διευθυντής/τρια της σχολικής μονάδας αναθέτει τις υπερωρίες στους εκπαιδευτικούς».

Από τη στατιστική ανάλυση στις ερωτήσεις *Αντίθετες με τον Νόμο* φάνηκε ότι οι χαμηλότερες τιμές σε όλες τις ανεξάρτητες μεταβλητές, του φύλου, των ετών υπηρεσίας, του είδους της σχολικής μονάδας, της κατοχής μεταπτυχιακού και της ειδικότητας καταγράφηκαν στη μοναδική ερώτηση της κατηγορίας, με την οποία διαφώνησαν οι εκπαιδευτικοί, δηλαδή στην ερώτηση 18, που αφορά την ανάθεση των υπερωριών στους

εκπαιδευτικούς από τον/την διευθυντή/ντρια του σχολείου. Οι μέσες τιμές στις απαντήσεις που έδωσαν οι εκπαιδευτικοί έχουν, στην πλειοψηφία τους μικρές διαφορές μεταξύ τους για όλες τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι σχεδόν όλες οι τιμές πλησιάζουν κοντά στο 4 της κλίμακας, που σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί στο σύνολό τους, σχεδόν συμφωνούν με τις προτάσεις της κατηγορίας *Αντίθετες με τον Νόμο*.

Αν αναλογιστεί κανείς ότι τα θέματα που τίγονται σε αυτές τις προτάσεις αφορούν καθημερινά ζητήματα λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των ΣΔ, τα ευρήματα της παρούσας έρευνας συμπίπτουν με αυτά της Στραβάκου (2001, αναφέρεται στη Στραβάκου, 2003β), η οποία είχε επισημάνει το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί δε γνωρίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό την εκπαιδευτική νομοθεσία. Περιορίζονται δε στη γνώση των πρακτικών που εφαρμόζονται στη δική τους σχολική μονάδα.

Την υψηλότερη μέση τιμή σε αυτήν την κατηγορία κατέγραψαν οι εκπαιδευτικοί με λιγότερα των 5 ετών υπηρεσία στην ερώτηση 12 που αναφέρει ότι ο εκπαιδευτικός αποχωρεί από το σχολείο με τη λήξη του διδακτικού του ωραρίου. Η έλλειψη ετών υπηρεσίας μπορεί, σε έναν βαθμό, να δικαιολογεί τη στάση αυτή, παρόλο που είναι περισσότερο πιθανό να ευθύνονται οι λανθασμένες πρακτικές που εφαρμόζονται στις σχολικές μονάδες. Επίσης, ενδιαφέρον προκαλεί η υψηλή μέση τιμή που παρουσίασαν οι έμπειροι εκπαιδευτικοί, με περισσότερα από 16 έτη υπηρεσίας στην ερώτηση 20, καθώς σύμφωνα με τις απαντήσεις τους, το κριτήριο της «διετίας» πρέπει να εφαρμόζεται στην κατανομή τμημάτων. Η νομοθεσία, όμως, αναφέρει ότι συνιστάται και δεν επιβάλλεται αυτό το κριτήριο (Εγκύκλιος Προγραμματισμού, 2014 - Φ. 12/390 /92065/Γ1/13-6-2014).

Οι στατιστικοί έλεγχοι που πραγματοποιήθηκαν ανέδειξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μεταβλητών σε δύο περιπτώσεις. Έτσι, οι ερευνητικές υποθέσεις επιβεβαιώνονται στις ερωτήσεις *Αντίθετες με τον Νόμο* ως προς τα έτη υπηρεσίας, όπου φαίνεται ότι οι αρχαιότεροι εκπαιδευτικοί διαφωνούν περισσότερο από τους νεότερους συναδέλφους τους στο ζήτημα της ανάθεσης υπερωριών στους εκπαιδευτικούς από τον διευθυντή. Ως προς την ειδικότητα, παρατηρήθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων διαφωνούν, επίσης περισσότερο από τους συναδέλφους τους ΠΕ 70 για το ίδιο θέμα. Από τις αναλύσεις αυτές των στατιστικά σημαντικών διαφορών φαίνεται ότι οι πιο έμπειροι εκπαιδευτικοί, καθώς και οι εκπαιδευτικοί ΠΕ 70 γνωρίζουν σε καλύτερο βαθμό τη νομοθεσία, σχετικά με την ανάθεση των υπερωριών.

5.1.3. Αδιευκρίνιστες ερωτήσεις

Στις *Αδιευκρίνιστες ερωτήσεις* οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών κατέγραψαν

υψηλές μέσες τιμές σε πέντε ερωτήσεις και χαμηλές στις υπόλοιπες έξι. Το εύρος των ερωτήσεων που απαντήθηκαν κάτω από το ουδέτερο 3 (1.90 – 2.77) δείχνει ότι οι εκπαιδευτικοί διαφωνούν σημαντικά με την πραγματοποίηση κλήρωσης και το κριτήριο της αρχαιότητας στην κατανομή των τμημάτων· επίσης με το κριτήριο της αρχαιότητας και της οργανικής θέσης στο σχολείο για την επιλογή ημέρας εφημερίας· τέλος, δήλωσαν ότι, στο σύνολό τους, δεν είναι ικανοποιημένοι από την επιμόρφωση που είχαν ως τώρα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην κατηγορία *Αδιευκρίνιστες ερωτήσεις* εντοπίζονται οι δυο προτάσεις που έλαβαν τις χαμηλότερες μέσες τιμές στις απαντήσεις των εκπαιδευτικών επί του συνόλου της έρευνας: η ερώτηση 3 «Οι εκπαιδευτικοί διαλέγουν ημέρα εφημερίας ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας τους», και η ερώτηση 17 «Ο/Η Διευθυντής/τρια σε συνεργασία με τον/τη Σχολικό/ή Σύμβουλο αναθέτει στους εκπαιδευτικούς τα τμήματα των τάξεων». Οι μέσες τιμές των ερωτήσεων αυτών, κάτω και από το 2 (- διαφωνώ) της κλίμακας, επιβεβαιώνουν την επιθυμία των εκπαιδευτικών για την ενίσχυση του ρόλου του ΣΔ στην κατανομή αρμοδιοτήτων, με συλλογικότητα και δικαιοσύνη. Η Κλειδαρά (2008), στην έρευνά της με θέμα «εσωτερική εκπαιδευτική πολιτική των εκπαιδευτικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στο Κιλκίς», υποστήριξε επίσης ότι οι εκπαιδευτικοί στην πλειοψηφία τους εργάζονται ισότιμα και με συλλογική διάθεση στους ΣΔ, ενώ ο Τζιρούδης (2008) διαπίστωσε ότι οι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης επιθυμούν η διοίκηση του σχολείου να ασκείται δημοκρατικά, μέσα από συλλογικές αποφάσεις.

Επίσης, στην κατηγορία αυτή εντοπίζονται και οι τρεις προτάσεις που έλαβαν τις υψηλότερες μέσες τιμές στην έρευνα: η ερώτηση 5 «Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στον επιστημονικό τομέα είναι απαραίτητη», η ερώτηση 8 «Ο εκπαιδευτικός οφείλει να αναζητά και άλλες πηγές επιμόρφωσης, εκτός της ενδοσχολικής (Σχολικός Σύμβουλος)» και η ερώτηση 9 «Η κατανομή των τμημάτων γίνεται όταν είναι παρόντες όλοι οι εκπαιδευτικοί ΠΕ 70 που έχουν οργανική θέση ή έχουν αποσπαστεί στη σχολική μονάδα» .

Αναφορικά με την επιμόρφωση και την επαγγελματική ανάπτυξη, οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν την αναγκαιότητά τους. Το εύρημα αυτό της παρούσας έρευνας έρχεται σε αντίθεση με την Παπαναούμ (2003) που υποστηρίζει ότι η συνεχής επιμόρφωση δεν έχει ενσωματωθεί ούτε στη λογική ούτε στην πρακτική του Έλληνα εκπαιδευτικού.

Σχετικά με την κατανομή των τμημάτων, οι εκπαιδευτικοί φαίνεται ότι συμφωνούν να πραγματοποιείται, όταν είναι παρόντες όλοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου, ακόμη και οι αποσπασμένοι και οι αναπληρωτές. Συχνά, όμως, συμβαίνει σε

σχολικές μονάδες η κατανομή των τμημάτων να γίνεται τις τελευταίες μέρες του Ιουνίου, ακόμη και με ελλείψεις προσωπικού. Αυτό οφείλεται στο ότι σε πολλούς ΣΔ εφαρμόζεται το κριτήριο της αρχαιότητας στην επιλογή των τάξεων, και πολλές φορές γενικά στην κατανομή των αρμοδιοτήτων στους ΣΔ, οπότε οι αρχαιότεροι και οργανικά τοποθετημένοι στο σχολείο επιλέγουν πρώτοι, αφήνοντας στους νεότερους, οργανικά τοποθετημένους, αποσπασμένους ή αναπληρωτές ό, τι έχει απομείνει (Λουκάς & Μπλέτσας, 2014).

Αυτή είναι μία πραγματικότητα, που βρίσκεται πίσω από φράσεις όπως «οι ΣΔ θέτουν ως κριτήριο την αρχαιότητα για την κατανομή των τάξεων στους εκπαιδευτικούς», όπως καταγράφεται στη βιβλιογραφία (βλέπε, Μπάκας, 2011; Ρεζ, 2013; Σαϊτής, 2005). Όπου, όμως, συμβαίνει, ακυρώνει κάθε έννοια δικαιοσύνης και συλλογικότητας. Αυτός είναι και ο λόγος που αυτό το ζήτημα προκαλεί συγκρούσεις και προστριβές στους ΣΔ, αφού καθιστά διάκριση ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και καταστρατηγεί την προϋπόθεση ότι όλες οι τάξεις ανήκουν σε όλους τους δασκάλους (Μπάκας, 2011). Η τακτική της αρχαιότητας στην κατανομή των τάξεων αποτελεί, ουσιαστικά, μια αυταρχική λύση επιβολής μιας τάξης, ειδικά στους νεότερους, αποσπασμένους ή αναπληρωτές δασκάλους, καθώς παρασκευαστικά, σιωπηρά και χωρίς κριτήρια έχει γίνει η κατανομή των τάξεων και συγκαλείται η συνεδρίαση του ΣΔ για τυπικούς λόγους, να επικυρώσει, δηλαδή, την προειλημμένη απόφαση (Μπάκας, 2011).

Ενισχυτικός των όσων αναφέρθηκαν παραπάνω είναι και ο τρόπος που απάντησαν οι αρχαιότεροι εκπαιδευτικοί στην ερώτηση 24, που αναφέρει ότι στην κατανομή των τμημάτων πρέπει να εφαρμόζεται η αρχαιότητα. Οι εκπαιδευτικοί με περισσότερα από 16 χρόνια υπηρεσίας πιστεύουν ότι πρέπει να εφαρμόζεται, σε αντίθεση με τους νεότερους συναδέλφους τους, που διαφωνούν με αυτό το κριτήριο. Το γεγονός αυτό προκαλεί έναν επιπλέον προβληματισμό, καθώς από τη στατιστική ανάλυση στην κατηγορία *Σύννομες* ερωτήσεις φάνηκε ότι οι αρχαιότεροι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν σε καλύτερο βαθμό τη νομοθεσία σχετικά με την κατανομή των τμημάτων (βλ. 5.1.1).

Αντίστοιχα, στην ερώτηση 2 οι δάσκαλοι διαφωνούν με την κλήρωση σε περίπτωση διαφωνίας στην κατανομή τάξεων, ενώ οι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων συμφωνούν. Και όμως η κλήρωση είναι μια μέθοδος που εξασφαλίζει την ισότητα και συνηθίζεται και σε άλλες περιπτώσεις στη λειτουργία των ΣΔ (όπως για παράδειγμα στην επιλογή σημαιοφόρων και παραστατών). Ταυτόχρονα, ο τρόπος που απάντησαν οι εκπαιδευτικοί ΠΕ 70 στην ερώτηση 2 δείχνει την κτητικότητα που νιώθουν για την τάξη τους, αντίληψη που δε στηρίζεται σε παιδαγωγικά κριτήρια (Μπάκας, 2011) και που δεν την έχουν οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων που διδάσκουν σε πολλές τάξεις και τμήματα.

Καταλήγοντας, αξίζει να τονισθεί, ότι οι ερευνητικές υποθέσεις επιβεβαιώνονται ως προς το φύλο, καθώς οι γυναίκες εκπαιδευτικοί γνωρίζουν καλύτερα τη νομοθεσία για τις εφημερίες. Ως προς τα έτη υπηρεσίας, για τις αδιευκρίνιστες ερωτήσεις, αναφέραμε ήδη και το ίδιο εμφανίζεται και στα στατιστικά σημαντικά ευρήματα, ότι οι νεότεροι εκπαιδευτικοί έχουν καλύτερη γνώση των διατάξεων των νόμων. Οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες συμφωνούν ότι το πρόγραμμα των εφημεριών καθορίζεται με βάση το ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων. Στο θέμα της επιμόρφωσης, όπως είναι αναμενόμενο, οι εκπαιδευτικοί με μεταπτυχιακό συμφωνούν με πολύ υψηλές μέσες τιμές στην ανάγκη της διαρκούς επιμόρφωσης, έναντι των συναδέλφων τους που δεν είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών.

Ως προς την ανεξάρτητη μεταβλητή της ειδικότητας, οι ερευνητικές υποθέσεις επιβεβαιώνονται σε τέσσερις ερωτήσεις. Από τα αποτελέσματα, λοιπόν, φαίνεται ότι οι δάσκαλοι διαφωνούν τόσο με την κλήρωση για την κατανομή των τμημάτων, όσο και με την ανάθεση των τμημάτων από τον/τη διευθυντή/ντρια σε συνεργασία με τον Σχολικό Σύμβουλο. Παράλληλα, θεωρούν την επιστημονική επιμόρφωση απαραίτητη σε μικρότερο βαθμό από τους συναδέλφους τους άλλων ειδικοτήτων και, επίσης, συμφωνούν λιγότερο ότι ο εκπαιδευτικός οφείλει να αναζητά κι άλλες πηγές επιμόρφωσης.

5.2 Συμπεράσματα

Τα τελευταία χρόνια η εκπαίδευση της χώρας μας βρίσκεται στο επίκεντρο μεταρρυθμίσεων. Το εκπαιδευτικό σύστημα υφίσταται αλλαγές και επηρεάζει άμεσα την επαγγελματική ζωή των εκπαιδευτικών λειτουργών, ο ρόλος των οποίων έγινε περισσότερο σύνθετος. Στην παρούσα εργασία επιδιώχθηκε να διερευνηθεί ο βαθμός γνώσης της εκπαιδευτικής νομοθεσίας από τους εκπαιδευτικούς και οι αντιλήψεις στα θέματα λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των ΣΔ, των οποίων είναι μέλη.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, συνολικά για όλο το δείγμα, απέδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί της δημοτικής εκπαίδευσης αγνοούν τη νομοθεσία που διέπει το ΣΔ. Συγκεκριμένα:

- 1) Οι εκπαιδευτικοί δε συμφωνούν ότι ο/η διευθυντής/ντρια μπορεί να αναθέσει σε εκπαιδευτικό να αναπληρώσει συνάδελφό του, που απουσιάζει εκτάκτως.
- 2) Οι εκπαιδευτικοί αγνοούν ότι οφείλουν να πειθαρχούν και στις προφορικές εντολές των προϊσταμένων τους.
- 3) Οι εκπαιδευτικοί δε συμφωνούν να πραγματοποιούνται οι συνεδριάσεις των ΣΔ σε ώρες εκτός διδακτικού ωραρίου.
- 4) Οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό τη νομοθεσία σχετικά με την

ανάθεση υπερωριών.

5) Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι δικαιούνται να αποχωρούν από το σχολείο με τη λήξη του διδακτικού τους ωραρίου.

6) Οι εκπαιδευτικοί δε θεωρούν την αρχαιότητα κατάλληλο κριτήριο για την κατανομή αρμοδιοτήτων από το ΣΔ.

Τα παραπάνω συμπεράσματα καταδεικνύουν την άγνοια ή την αντίθεση των εκπαιδευτικών σε διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, όμως φανερώνουν και την άποψή τους ότι επιθυμούν την αναβάθμιση του ρόλου του ΣΔ στη διοίκηση του σχολείου και επιδιώκουν την επικράτηση της δικαιοσύνης και της συλλογικότητας στη λειτουργία του.

Από τον στατιστικό έλεγχο για τη διερεύνηση σημαντικών σχέσεων μεταξύ των περιγραφικών χαρακτηριστικών του δείγματος και της γνώσης τους σχετικά με την εκπαιδευτική νομοθεσία προέκυψαν τα εξής συμπεράσματα:

α) ως προς το φύλο:

i) Οι άνδρες εκπαιδευτικοί γνωρίζουν σε καλύτερο βαθμό από τις γυναίκες τη νομοθεσία για την κατανομή των τμημάτων.

ii) Οι γυναίκες εκπαιδευτικοί γνωρίζουν σε καλύτερο βαθμό από τους άνδρες τη νομοθεσία για την ανάθεση υπερωριών.

β) ως προς τα έτη υπηρεσίας:

i) Οι εκπαιδευτικοί με περισσότερα από 16 χρόνια υπηρεσίας είναι περισσότερο ενημερωμένοι από τους νεότερους για τη νομοθεσία σχετικά με την κατανομή των τμημάτων, την ανάθεση υπερωριών και την κάλυψη απόντος εκπαιδευτικού που λείπει εκτάκτως. Επίσης, θεωρούν την αρχαιότητα κατάλληλο κριτήριο για την κατανομή των τάξεων.

ii) Οι νεότεροι εκπαιδευτικοί με προϋπηρεσία ως 15 έτη διαφωνούν με το κριτήριο της αρχαιότητας στην κατανομή των τμημάτων και γνωρίζουν, σε μεγαλύτερο βαθμό από τους αρχαιότερους, ότι οφείλουν να πειθαρχούν και σε προφορικές εντολές των προϊσταμένων τους.

γ) ως προς το είδος της σχολικής μονάδας που υπηρετούν:

Οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε αστικές σχολικές μονάδες πιστεύουν περισσότερο από τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε περιφερειακές, ότι η επιλογή των εφημεριών πρέπει να γίνεται βάσει του ωρολογίου προγράμματος των μαθημάτων.

δ) ως προς το αν είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών:

i) Οι κάτοχοι μεταπτυχιακού συμφωνούν περισσότερο από τους συναδέλφους τους που

δεν είναι, ότι οι συνεδριάσεις των ΣΔ πρέπει να γίνονται σε ώρες εκτός διδακτικού ωραρίου και θεωρούν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι η επιστημονική επιμόρφωση είναι απαραίτητη.

ii) Οι εκπαιδευτικοί που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό γνωρίζουν περισσότερο τη νομοθεσία σχετικά με την ανάθεση των υπερωριών.

ε) ως προς την ειδικότητα:

i) Οι εκπαιδευτικοί ΠΕ 70 γνωρίζουν καλύτερα τη νομοθεσία για την ανάθεση υπερωριών, αλλά δε συμφωνούν ότι ο διευθυντής μπορεί να αναθέσει την αναπλήρωση εκπαιδευτικού που απουσιάζει εκτάκτως, σε συνάδελφό του.

ii) Οι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων συμφωνούν με την επιλογή της κλήρωσης στην κατανομή τμημάτων, καθώς και με την ανάθεση των τμημάτων στους εκπαιδευτικούς από τον/τη διευθυντή/ντρια και τον Σχολικό Σύμβουλο. Επίσης, θεωρούν, περισσότερο από τους ΠΕ 70, την επιμόρφωση και την αναζήτηση πηγών αυτής και εκτός σχολείου απαραίτητη.

Η παρούσα έρευνα απέδειξε ότι οι εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας Δημοτικής Εκπαίδευσης της χώρας μας λειτουργούν άλλοτε βάσει των νόμων και άλλοτε βάσει ενός εθιμικού δικαίου, που έχει επικρατήσει στα σχολεία, και που διαφοροποιείται ανάλογα (Μπάκας, 2011). Η νομοθεσία της εκπαίδευσης, με βάση τον νόμο 1566/85 έχει αφήσει πολλά σημεία της καθημερινής λειτουργίας των ΣΔ ασαφή, προκαλώντας αμηχανία και τριβές, που συνεπάγονται φθορά του συνεργατικού κλίματος που πρέπει να επικρατεί στα σχολεία (Γεωργιάδης & Παπαδόπουλος, 2001; Σαΐτης, 2005). Η πολιτεία, προσπαθώντας να καλύψει τα κενά της εκπαιδευτικής νομοθεσίας εκδίδει κάθε χρόνο Υπουργικές Αποφάσεις και Εγκυκλίους σχετικά με τον προγραμματισμό και τη λειτουργία των σχολικών μονάδων.

Η σύγκριση που παρατηρήθηκε στον τρόπο που οι εκπαιδευτικοί απάντησαν στις ερωτήσεις – προτάσεις της παρούσας έρευνας δεν οφείλεται, όμως, μόνο στα νομοθετικά κενά και δεν αφορά μόνο τους εκπαιδευτικούς του δείγματος. Πολλές ανακοινώσεις συνδικαλιστικών σωματείων παρουσιάζουν τμήματα των νόμων ή τους ερμηνεύουν με τρόπο, που προκαλεί αυτήν τη σύγκριση στους εκπαιδευτικούς. Σε ανάρτηση του Συλλόγου Εκπαιδευτικών ΠΕ «Ο Αριστοτέλης» το 2015 στο διαδίκτυο, σχετικά με τα εργασιακά δικαιώματα των εκπαιδευτικών, αναφέρεται σαφώς ότι «δεν υπάρχει πουθενά στη νομοθεσία η έννοια της «απασχόλησης» των μαθητών», και «Προτροπές ή προφορικές εντολές που καλούν το εκπαιδευτικό προσωπικό να καλύψει εκπαιδευτικά κενά κάνοντας απασχόληση των μαθητών, χωρίς να υπολογίζονται οι ώρες αυτές στο διδακτικό του ωράριο, είναι απολύτως ανυπόστατες». Το νομοθετικό πλαίσιο

που παρατέθηκε στο κεφάλαιο ΙΙΙ της παρούσας εργασίας ορίζει τα ακριβώς αντίθετα.

Η μεμονωμένη και αυθαίρετη ερμηνεία των νόμων από τους εκπροσώπους των εκπαιδευτικών προκαλεί μια αλυσίδα κακής ενημέρωσης. Μέσα στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής μονάδας, οι παλαιότεροι εκπαιδευτικοί παρέχουν συμβουλές και καθοδήγηση στους νεοδιορισμένους για θέματα καθημερινής εκπαιδευτικής και υπαλληλικής πρακτικής (Γεωργιάδης και συν., 2005). Όταν, όμως, οι γνώσεις των μεντόρων προέρχονται από αναξιόπιστες πηγές, οι αποφάσεις των Συλλόγων Διδασκόντων λαμβάνονται με λανθασμένα κριτήρια. Η συνειδητοποίηση αυτού του φαύλου κύκλου μπορεί να λειτουργήσει ως εξωτερικό κίνητρο για τους εκπαιδευτικούς, ώστε να εμπλακούν και με δική τους πρωτοβουλία σε επιμορφωτικές δράσεις, που άλλωστε θα τους εφοδιάσουν και με τυπικά προσόντα, χρήσιμα για την επαγγελματική τους εξέλιξη.

Επίσης, ένα μεγάλο ζήτημα που ανέδειξαν τα αποτελέσματα της έρευνας είναι η αντίληψη που έχουν οι εκπαιδευτικοί με περισσότερα από 16 έτη υπηρεσίας σχετικά με το πλεονέκτημα που τους δίνει η αρχαιότητα, έναντι των νεότερων συναδέλφων τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι οι υψηλές μέσες τιμές που κατέγραψαν οι απαντήσεις στην ερώτηση 2 «Σε περίπτωση διαφωνίας έστω και ενός εκπαιδευτικού, η κατανομή των τμημάτων γίνεται με κλήρωση», στην ερώτηση 7 «Οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στο σχολείο διαλέγουν ημέρα εφημερίας πριν από τους αποσπασμένους ή/και τους αναπληρωτές», στην ερώτηση 14 «Οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στο σχολείο προηγούνται στην επιλογή τμήματος από τους αποσπασμένους και τους αναπληρωτές» και κυρίως στην ερώτηση 24 «Τα τμήματα των τάξεων πρέπει να κατανέμονται σύμφωνα με την αρχαιότητα των εκπαιδευτικών».

Το χαρακτηριστικό της αρχαιότητας, όταν επεκτείνεται ως *a priori* κριτήριο επιλογής σε θέματα της ευρύτερης καθημερινής σχολικής πρακτικής, θέτει τις βάσεις για διάκριση μέσα στον ΣΔ, καθώς αποδυναμώνει ή και εξαλείφει το δικαίωμα των νεότερων εκπαιδευτικών να επιλέγουν επί ίσοις όροις το τμήμα που θα διδάξουν ή την ημέρα εφημερίας τους. Σε καμία περίπτωση δεν εξυπηρετεί το τρίπτυχο της ισότητας, της δικαιοσύνης και της αποτελεσματικότητας του ΣΔ και προκαλεί δυσαρέσκεια και τριβές στην ομαδικότητα των εκπαιδευτικών (Μπάκας, 2011). Επίσης, αγνοεί παντελώς την κατεύθυνση του νόμου, ο οποίος αν και όχι σαφής για το ζήτημα της κατανομής των τμημάτων, αναφέρει ότι όλες οι τάξεις ανήκουν σε όλους και ότι στην κατανομή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μια σειρά παραμέτρων, όπως οι ιδιαίτερες απαιτήσεις μιας τάξης, τα προσόντα, οι κλίσεις και οι ιδιαίτερες ικανότητες του κάθε δάσκαλου (Λουκάς & Μπλέτσας, 2014).

Ενδιαφέρον έχει και η στάση των εκπαιδευτικών άλλων ειδικοτήτων, που φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν με διαφορετική αντίληψη τα παραπάνω ζητήματα, καθώς, από τις απαντήσεις τους, διαφοροποιούνται από τους εκπαιδευτικούς ΠΕ 70. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι πολλοί εκπαιδευτικοί μετατάχθηκαν από τη Δευτεροβάθμια στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση το 2013 και ότι διδάσκουν σε πολλά τμήματα της ίδιας ή και διαφορετικής σχολικής μονάδας, μπορούμε να κατανοήσουμε τη διαφοροποίησή τους πάνω στα συγκεκριμένα ζητήματα.

Η παρούσα έρευνα κατέδειξε το κενό των γνώσεων των εκπαιδευτικών σε βασικά θέματα της εκπαιδευτικής νομοθεσίας, που αφορούν ζητήματα της καθημερινής πρακτικής στους ΣΔ. Έχοντας οριοθετήσει το πλήρες νομικό πλαίσιο που τα διέπει θα μπορούσε να αποτελέσει έναν οδηγό για τη λειτουργία των ΣΔ της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Εξάλλου, σύμφωνα με τη ΔΟΕ (2014), είναι απαραίτητη η σύνταξη ενός κανονισμού λειτουργίας σχολείων και η σαφής οριοθέτηση της ευθύνης των εκπαιδευτικών, χωρίς δυνατότητα παρερμηνείας. Την ανάγκη συμπλήρωσης και καθορισμού των αρμοδιοτήτων του ΣΔ, καθώς και κατάρτισης εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας του ΣΔ υπογραμμίζει και το ΙΝΕ (2001), παράλληλα με την ανάγκη να δοθούν κίνητρα στα μέλη του ΣΔ, ώστε να καταστούν περισσότερο συμμετοχικά και δημιουργικά.

5.3 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Το θέμα της έρευνας είναι επίκαιρο και τα ευρήματα μιας τέτοιας έρευνας που καταγράφει τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τα ζητήματα που βιώνουν στην καθημερινή τους σχολική ζωή μπορούν να αξιοποιηθούν για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ΣΔ.

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι ένας εκπαιδευτικός μπαίνοντας στον χώρο της δημόσιας εκπαίδευσης δεν είναι ενήμερος των υποχρεώσεών του και των δικαιωμάτων του. Μαθαίνει από την καθημερινή πρακτική και, πολύ συχνά, υποπίπτοντας σε σφάλματα. Χρήσιμο, λοιπόν, θα ήταν σε μελλοντικές έρευνες να διερευνηθεί η γνώση που αποκτούν οι εκπαιδευτικοί κατά τη θητεία τους στην εκπαίδευση σε νομικά ζητήματα της εκπαιδευτικής νομοθεσίας. Παράλληλα, να εξεταστεί ο ρόλος, αφ' ενός, του ΣΔ στην απόκτηση αυτών των γνώσεων και, αφ' ετέρου, ο ρόλος του/της Διευθυντή/Διευθύντριας της σχολικής μονάδας ως καθοδηγητή και «εμπνευστή» του ανθρώπινου δυναμικού. Καταλήγοντας, αντικείμενο έρευνας θα μπορούσε να είναι η αυτονομία, η επαγγελματική του επάρκεια και οι προοπτικές ανάπτυξης, που μπορεί να δώσει στον εκπαιδευτικό η ολοκληρωμένη και συνεχής κατάρτισή του στα θέματα των υπηρεσιακών του υποχρεώσεων (Παπαναούμ, 2003).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ακριτίδης, Ν., Ανθόπουλος, Κ., & Παπαδόπουλος, Σ. (2005). Η διαπολιτισμική διάσταση στις διοικητικές δραστηριότητες της σχολικής μονάδας: η εμπειρία των διαπολιτισμικών σχολείων του Ν. Θεσσαλονίκης. *Πρακτικά 3^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Διοίκησης Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης*, Τόμος 4, 14-16 Μαρτίου, Άρτα.
- Albez, C., Sezer, Ş., Akan, D., & Ada, Ş. (2014). An examination related to the effectiveness of primary school teachers' committee meetings. *In the Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 7, 4-20.
- Ανδρέου, Α., & Μαντζούφας, Π. (1999). *Θέματα οργάνωσης και διοίκησης της εκπαίδευσης κα της σχολικής μονάδας*. Αθήνα: Νέα Σύνορα.
- Αντωνιάδη, Κ. (2013). *Η επαγγελματική ικανοποίηση και το εργασιακό άγχος των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης* (Μεταπτυχιακή διατριβή). Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λευκωσία, Κύπρος. Ανακτήθηκε από <http://kypseli.ouc.ac.cy/bitstream/handle/11128/1367/MBA-2013-00172.pdf?sequence=4>
- Baltar, F., & Brunet, I. (2012). Social research 2.0: virtual snowball sampling method using Facebook. *Internet Research*, 22(1), 57-74.
- Βάμβουκας, Μ. (2007). *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Bhutta, C. B. (2012). Not by the book: Facebook as a sampling frame. *Sociological Methods & Research*, 41(1), 57-88.
- Cohen, L., & Manion, L. (1994). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. R. B. (2000). *Research methods in education* (5th ed.). London: Routledge.
- Cozby, P. C., & Bates, S. C. (2012). *Methods in behavioral research*. New York: McGraw-Hill.
- Day, C. (2003). *Η εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Οι προκλήσεις της δια βίου μάθησης*. (Μτφ. Βακάκη, Α.). Αθήνα: Τυπωθήτω.
- ΔΟΕ (2014). *Εργασιακά δικαιώματα Εκπαιδευτικών ΠΕ*. Ανακτήθηκε στις 16.8.2015 από www.ekpaideutikoi.gr/wp-content/uploads/2014/09/δικαιώματα-2014.doc
- Ευρωπαϊκή Μονάδα «Ευρυδίκη» (2008). *Επίπεδα αυτονομίας και ευθύνες των εκπαιδευτικών στην Ευρώπη*. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πληροφόρησης για την Εκπαίδευση Ευρυδίκη, Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ανακτήθηκε από http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/094EL.pdf
- Έλληνας, Π. (2007). *Εκπαιδευτικοί και διευθυντές σε σχολεία της Καλόμνου: Ο ρόλος τους, απόψεις και προβλήματα*. (Διπλωματική διατριβή). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/20373>

- Felini, D. (2014). Quality media literacy education: A tool for teachers and teacher educators of Italian elementary schools. *Journal of Media Literacy Education*, 6(1), 28-43.
- Fullan, M., & Hargreaves, A. (Eds). (1992). *Teacher development and educational change*. London: Falmer Press.
- Γεωργιάδης, Ν., Παπαδόπουλος, Λ., & Τρίκος, Σ. (2005). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως παράμετρος του στρατηγικού και λειτουργικού προγραμματισμού της εκπαιδευτικής μονάδας. *Διοικητική Ενημέρωση*, 35, 106-118.
- Γεωργιάδης, Ν., & Παπαδόπουλος, Λ. (2001). Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα. Στάσεις και απόψεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για το σύλλογο διδασκόντων. *Ενημέρωση*, 68, 2-23.
- Γιασεμής, Χ. (2001). Τα χαρακτηριστικά του ιδεώδη διευθυντή στην Κυπριακή Δημοτική Εκπαίδευση σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 116, 86-100.
- Gillham, B. (2000). *Developing a questionnaire*. New York, NY: Continuum Publications.
- Γραμματικού, Κ. (2010). *Επαγγελματική ικανοποίηση εκπαιδευτικών, πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ως προς τις συνθήκες εργασίας* (Μεταπτυχιακή Διατριβή). Χαρακόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα. Ανακτήθηκε από <http://www.openarchives.gr/visit/486197>
- Γρηγορίου, Ι., Τραυλός, Α.Κ., & Γιαννόπουλος, Γ. (2012). Διερευνώντας την εκπαιδευτική επάρκεια εκπαιδευτικών διαφόρων ειδικοτήτων: Μία επισκοπική προσέγγιση. Στους Α. Κ. Τραυλός, Α. Κριεμάδης, και Δ. Γαργαλιάνος (Επιμ.), *Βιβλίο Πρακτικών Πανελλήνιου Συνεδρίου Διοίκησης Αθλητισμού και Αναψυχής "Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Αθλητισμό: Η Απάντηση στις Προκλήσεις του Σήμερα και του Αύριο"* (σελ. 60-61). Σπάρτη, Λακωνίας: Τμήμα Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.
- Γρηγορίου, Ι., Τραυλός, Α., Κουστέλιος, Α., Κριεμάδης, Α., & Γιαννόπουλος, Γ. (2011). *Οι ψυχολογικοί παράγοντες που μεγιστοποιούν την εργασιακή ικανοποίηση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής των νομών Αργολίδας, Αρκαδίας και Λακωνίας*. Παρουσίαση στο Επιστημονικό «Ερευνα και Εφαρμογές στην Αθλητική Επιστήμη». Αθήνα, 6 – 8 Μαΐου (Περίληψη, σελ. 76)
- Howitt, D., & Cramer, D. (2011). *Introduction to SPSS Statistics in psychology* (5th ed.). Harlow: Pearson Education.
- Ingersoll, R. M., & Alsalam, N. (1997). *Teacher professionalization and teacher commitment: A multilevel analysis*. (NCES 97-069). Washington, DC: US Department of Education.
- Iordanidis, G., Tsakiridou, H., & Sagiadinou, G. (2014). Greek teachers' views about their organizational commitment to primary school. *American Journal of Educational Research*, 2(8), 603-611.

- Καλαβρός, Β. (2007). *Οι αντιλήψεις και οι στάσεις των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σχετικά με τη συμμετοχή τους στο Σύλλογο Διδασκόντων. Η περίπτωση των εκπαιδευτικών του Δυτικού Πειραιά (Διπλωματική διατριβή)*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/20262>
- Καραγιάννη, Π. (2011). *Ο ρόλος του υποδιευθυντή και η συμβολή του στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Αττικής (Μεταπτυχιακή Διατριβή)*. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα. Ανακτήθηκε από <http://www.openarchives.gr/view/494110>
- Καραγεώργος, Χ., Κριεμάδης, Α., Τραυλός, Α., & Δουβής, Ι. (2011). Διοίκηση ολικής ποιότητας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: η περίπτωση της πόλης της Καλαμπάκας. Στον Α. Κουστέλιος (επ.), *Πρακτικά 3^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Αναψυχής – Ελεύθερου Χρόνου και Αθλητικού Τουρισμού* (σελ. 120-123). Τρίκαλα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Kassa, K. (2014). Attitude of postgraduate diploma in teaching (PGDT) Student teachers towards teaching profession in Ethiopian University College of teacher education. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 7, 44-57.
- Klecker, B. J., & Loadman, W. (1996). *Exploring the relationship between teacher empowerment and teacher job satisfaction*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 400 254).
- Κλειδαρά, Μ. (2008). *Η «εσωτερική» εκπαιδευτική πολιτική των εκπαιδευτικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του νομού Κιλκίς (Διπλωματική Διατριβή)*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/18765>
- Κοζ, Ε. S. (2015). An evaluation of the effectiveness of committees of teachers according to the teachers' views, Ankara province sample. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174, 3-9.
- Κουλουμπαρίτη, Α. (2008). Το Διοικητικό πλαίσιο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε τοπικό επίπεδο: Θεωρητική θεμελίωση και εμπειρικά δεδομένα. Στο *Η Ποιότητα στην Εκπαίδευση, Έρευνα για την αξιολόγηση ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης* (σελ. 84-89). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ανακτήθηκε από http://www.pi-schools.gr/download/programs/erevnes/ax_poiot_xar_prot_defit_ekp/poiot_ekp_erevn/s_71_88.pdf
- Κριεμάδης, Θ., & Θωμοπούλου, Ι. (2012). *Διοίκηση σχολικών μονάδων με έμφαση στην ποιότητα*. Αθήνα: Οικονομική Βιβλιοθήκη.
- Κουσουλός, Α., Μπούνιας, Κ., & Καμπουρίδης, Γ. (2004). Συμμετοχική διοίκηση και διαδικασία λήψης αποφάσεων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 9, 33 – 41.
- Κουτσιβίτου, Α., Αποστολόπουλος, Α., Κεφάλας, Χ., Λαιμός, Σ., Λιόλιος, Ν., Σκορίνης, Ν. & Σωτηρίου, Ι. (2007). *«Προσχολική Αγωγή και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση»*. Αθήνα: Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδας.

- Λαΐνας, Α. (2000). Διοίκηση και προγραμματισμός σχολικών μονάδων: Επιστημονικές προσεγγίσεις και ελληνική πραγματικότητα. Στον Ζ. Παπαναούμ (επ.), *Ο προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου στη σχολική μονάδα* (σελ. 11-21). Θεσσαλονίκη.
- Leithwood, K., & McAdie, P. (2007). Teaching working conditions that matter. *Education Canada*, 47(2), 42-45.
- Leithwood, K., Louis, K. S., Anderson, S., & Wahlstrom, K. (2004). *How leadership influences student learning: A review of research for the learning from Leadership Project*. New York: The Wallace Foundation.
- Λουκάς, Π. & Μπλέτσας, Χ. (2014) *Κατανομή σχολικών τάξεων, νομικό πλαίσιο και πρακτικές*. Ανακτήθηκε στις 20.7.2015 από www.alfavita.gr/
- Μαλακούδης, Ε. (2005). *Η διαμόρφωση «Εσωτερικής» Εκπαιδευτικής Πολιτικής από το Σύλλογο Διδασκόντων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Η περίπτωση των σχολικών μονάδων Διεύθυνσης Δυτικής Θεσσαλονίκης* (Διπλωματική διατριβή). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/20487>
- Μαρκόπουλος, Α. (1990). *Η εκπαιδευτική πολιτική των ευρωπαϊκών κοινοτήτων και τα εκπαιδευτικά συστήματα των κρατών μελών*. Θεσσαλονίκη: αυτοέκδοση.
- Marpsat, M., & Razafindratsima, N. (2010). Survey methods for hard-to-reach populations: introduction to the special issue. *Methodological Innovations Online*, 5(2), 3-16.
- Μαυρογιώργος, Γ. (1999α). Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και επιμορφωτική πολιτική στην Ελλάδα. Στους Α. Αθανασούλα-Ρέππα, Σ.-Σ. Ανθοπούλου, Σ. Κατσουλάκης, & Γ. Μαυρογιώργος, (επ.), *Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων, Τόμος Β΄, Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού* (Κεφάλαιο 2). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Μαυρογιώργος, Γ. (1999β). Η εκπαιδευτική μονάδα ως φορέας διαμόρφωσης και άσκησης εκπαιδευτικής πολιτικής. Στους Α. Αθανασούλα-Ρέππα, Μ. Κουτούζης Γ. Μαυρογιώργος Β. Νιτσόπουλος, & Δ. Χαλκιώτης (επ.), *Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων, Τόμος Α΄, Εκπαιδευτική Διοίκηση και Πολιτική* (Κεφάλαιο 4). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Μπάκας, Θ. (2011). Η κατανομή των τάξεων μεταξύ εκπαιδευτικών στο Δημοτικό Σχολείο. *Παιδαγωγική – Θεωρία και Πράξη*, 4, 91-96.
- Μπούνιας, Κ. (2010). *Η ύπαρξη συλλογικής – συμμετοχικής διοίκησης και η αποτελεσματικότητά της στα Δημοτικά Σχολεία της Αιγιάλειας* (Μεταπτυχιακή εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από <http://openarchives.gr/view/485890>
- Μπουραντάς, Δ., Βάθης, Α., Παπακωνσταντίνου, Χ., & Ρεκλείτης, Π. (1999). *Αρχές οργάνωσης και διοίκησης επιχειρήσεων και υπηρεσιών*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Oppenheim, A. N. (2000). *Questionnaire design, interviewing and attitude measurement*. Bloomsbury Publishing.

- Παναγιωτίδου, Μ., & Κόλλιας, Β. (2008). Είναι εφικτή στη σχολική μονάδα της ελληνικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης η εφαρμογή χαρακτηριστικών ηγεσίας που έχουν αναδειχθεί ως κρίσιμα για την εισαγωγή των ΤΠΕ σε αγγλοσαξονικές σχολικές μονάδες; Ανακτήθηκε στις 3.8.2015 από http://www.etpe.gr/files/proceedings/23/1236158055_63%2056%20p%20453_460.pdf
- Παπαναούμ, Ζ. (2003) *Για ένα καλύτερο σχολείο: ο ρόλος της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών*. Ανακτήθηκε στις 11.8.2015 από www.repository.edulll.gr/edulll/retrieve/369/105.pdf
- Παπαστεργίου, Α. (2007). Ο Σύλλογος διδασκόντων μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων: Η περίπτωση των σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Ν. Καβάλας (Διπλωματική διατριβή). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/20221>
- Πουλίδης, Α. (2002). Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην ευρωπαϊκή ένωση. Στους Β. Χατζηθεοδωρίδης & Ν. Γεωργιάδης, (επ.), *Τα εκπαιδευτικά συστήματα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης* (σελ. 238-254). Δράμα: Λογοπάντρεμα.
- Ρεσ, Γ. (2013). *Θεσμικό πλαίσιο κατανομής τάξεων στο Δημοτικό*. Ανακτήθηκε στις 7.8.2015 από http://dipe.chi.sch.gr/katanomi_taksewn.pdf
- Πιπίλης, Κ. (2006). Η διερεύνηση των απόψεων των στελεχών διοίκησης και των εκπαιδευτικών Β'βάθμιας εκπαίδευσης στο Ν. Πιερίας για τη διοίκηση των σχολικών μονάδων (Διπλωματική διατριβή). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/20740>
- Σαϊτή, Α., & Μιχόπουλος, Α. (2005). Η αναγκαιότητα ανάπτυξης ηγετικών στελεχών της εκπαίδευσης: Η περίπτωση των υποδιευθυντών σχολικών μονάδων. *Επιστήμη της Αγωγής*, 2, 43-55.
- Saiti, A., & Saitis, C. (2006), In-service training for teachers who work in full-day schools. Evidence from Greece. *European Journal of Teacher Education*, 29(4), 455-470.
- Σαϊτης, Χ. (2001). *Η λειτουργία του σχολείου μέσα από τις αποφάσεις του συλλόγου διδασκόντων* (ερευνητική μελέτη). Αθήνα: Ατραπός.
- Σαϊτης, Χ. (2005). *Οργάνωση και λειτουργία των σχολικών μονάδων*, Αθήνα: Σαϊτης.
- Σαϊτης, Χ. (2008α). *Ο Διευθυντής στο δημόσιο σχολείο*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Σαϊτης, Χ. (2008β). *Εκπαιδευτική πολιτική & διοίκηση*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης.
- Στιβακτάκης, Ε. (2006). *Ο διευθυντής του σχολείου ως φορέας και αντικείμενο αξιολόγησης. Συγκριτική μελέτη των απόψεων διευθυντών σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης* (Διδακτορική διατριβή). Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού. Ρόδος. Ανακτήθηκε από <http://search.lib.auth.gr/Record/913210>
- Στραβάκου, Π. (2003α). *Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας πρωτοβάθμιας και*

δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Θεωρητική ανάλυση και εμπειρική διερεύνηση. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.

Στραβάκου, Π. (2003β). *Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ως κινητήρια δύναμη λειτουργίας της – μια εμπειρική έρευνα*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.

Σύλλογος Εκπαιδευτικών ΠΕ «Ο Αριστοτέλης» (2015). *Εργασιακά Δικαιώματα*. Ανακτήθηκε στις 20.7.2015 από www.sylaristotelis.com

Τσαγκαρέλη, Β., & Σαββάκη, Χ. (2007). Η αναγκαιότητα για την υποδοχή νεοδιοριζόμενων εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στους Γ. Δ. Καψάλης & Α. Ν. Κατσίκης (επ.), *Πρακτικά Συνεδρίου για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και τις Προκλήσεις της Εποχής μας* (σελ. 403-409). Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Τζιρούδης, Π. (2008). *Ο ρόλος και η συμβολή του συλλόγου διδασκόντων στη λειτουργία της σχολικής μονάδας: Οι απόψεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης των πολυθέσιων σχολείων Αλεξανδρούπολης, Σερρών και Σαπών* (Διπλωματική Διατριβή). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/18787>

Τσώνος, Μ. (2006). *Ο προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου και η αποτελεσματικότητα της σχολικής μονάδας: Η περίπτωση σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Νομού Φθιώτιδας* (Διπλωματική διατριβή). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/20672>

Φωτεινός, Γ. (2006). *Διοίκηση και αποτελεσματικότητα στο σύγχρονο σχολείο: Συγκριτική διερεύνηση στάσεων και αντιλήψεων των διευθυντών και των εκπαιδευτικών Α' /θμιας εκπαίδευσης* (Διπλωματική διατριβή). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/20581>

Ιστοσελίδες στο διαδίκτυο

Συλλογικές Διαπραγματεύσεις 2003 – 2004. (2008, Μάιος, 6) Ανακτήθηκε στις 20.7.2015 από www.doe.gr/

Νομοθεσία

Νόμος 1566/1985 (ΦΕΚ 167, τ. Α', 30.9.1985). *Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις*.

Νόμος 3528/2007 (ΦΕΚ 26Α'/9-2-07). *Κύρωση του κώδικα κατάστασης δημοσίων διοικητικών πολιτικών υπαλλήλων και υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.*

Νόμος 2986/2002 (ΦΕΚ 24, τ. Α', 13.2.2002). *Αξιολόγηση εκπαιδευτικών*.

Νόμος 1599/1986 (ΦΕΚ Α' 75 19860611). *Δικαίωμα στην ενημέρωση*.

- Νόμος 2683/1999 (ΦΕΚ Αρ. Φ. 19/Τεύχος Α' /9-2-99). *Κύρωση του κώδικα κατάστασης δημοσίων διοικητικών πολιτικών υπαλλήλων και υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.*
- Νόμος 3027/2002 (ΦΕΚ Α' 152/28-6-2002) *Τροποποιήσεις άρθρων του Ν. 1566/1985 που αφορούν την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.*
- Προεδρικό Διάταγμα 201/98 (ΦΕΚ 167/85 τ.Α') *Οργάνωση και λειτουργία Δημοτικών Σχολείων*
- Υπ. Απόφαση Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002. *Σύνθεση και λειτουργία του Συλλόγου των Διδασκόντων.*
- Υπ. Απόφαση Φ353/1/324/105657/Δ1/08-10-2002. *Καθήκοντα και αρμοδιότητες του Συλλόγου των Διδασκόντων.*
- Υπ. Απόφαση Φ53/1222/οικ.20561/09-08-2007 , παράγραφος 1-3, (ΦΕΚ. 1613/17-08-2007 τ. Β'). *Χορήγηση διευκόλυνσης στους υπαλλήλους για την παρακολούθηση της σχολικής επίδοσης των τέκνων τους.*
- Εγκύκλιος Γ1/567/7-5-1998 ΥΠΕΠΘ. *Συμπλήρωση διδακτικού ωραρίου εκπαιδευτικών.*
- Εγκύκλιος Φ. 12/390/92065/Γ1/13-6-2014 ΥΠ.ΠΑΙ.Θ. *Προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου για το σχολικό έτος 2014 – 15.*

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ**

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ & ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Τμήμα Οργάνωσης & Διαχείρισης Αθλητισμού
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Ορθίας Αρτέμιδος και Πλαταιών, Σπάρτη, 23100

Σπάρτη 15 5 2014

Αγαπητή/έ εκπαιδευτική,

Σας ζητώ να συμπληρώσετε το παρακάτω ερωτηματολόγιο, το οποίο αποτελεί τμήμα της ερευνητικής διπλωματικής εργασίας που εκπονώ στο πλαίσιο των μεταπτυχιακών μου σπουδών. Ο σκοπός της έρευνάς μου είναι να καθορίσει τις πρακτικές που ακολουθούνται από τους Συλλόγους στη λήψη αποφάσεων.

Το ερωτηματολόγιο αυτό αφορά στη μέχρι τώρα εμπειρία σας, σχετικά με τον ρόλο σας ως μέλος του Συλλόγου Διδασκόντων της σχολικής μονάδας στην οποία υπηρετείτε. Παρακαλώ διαβάστε με προσοχή το ερωτηματολόγιο και απαντήστε με τη μεγαλύτερη δυνατή **ειλικρίνεια**, τοποθετώντας ένα **κύκλο** στην απάντηση που σας εκφράζει. Οι απαντήσεις σας θα δίνονται σύμφωνα με μια πενταβάθμια κλίμακα (1= Διαφωνώ Απόλυτα, 5= Συμφωνώ Απόλυτα). Δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις. Αυτό που ζητάμε από εσάς είναι η **προσωπική σας άποψη**. Μην σκέφτεστε πολύ για κάθε πρόταση. Απαντήστε **αυθόρμητα**.

Το ερωτηματολόγιο είναι **ανώνυμο** και η επεξεργασία των δεδομένων από τις απαντήσεις σας θα είναι **απόλυτα εμπιστευτικές**. Κατά τη συμμετοχή σας στην έρευνα δεν καταγράφεται κανένα στοιχείο που να σας προσδιορίζει. Πρόσβαση στα αποτελέσματα της έρευνας (ηλεκτρονική ή συμβατική) θα μπορέσουν να έχουν όλοι οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν σε αυτή, αρκεί να το ζητήσουν. Παρακαλώ είναι εξαιρετικά σημαντικό να **απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις**. Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι **προαιρετική**.

Σας ευχαριστώ, εκ των προτέρων, για τη συνεργασία σας
Κοτινοπούλου Μελανία

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ηλικία: ____/____ (χρόνια/ μήνες)	Φύλο: Άνδρας	Γυναίκα
Έτη συνολικής υπηρεσίας	<5 έτη ☐	6-15 έτη ☐ >16 έτη ☐
Έτη υπηρεσίας στην ίδια σχολική μονάδα	<5 έτη ☐	6-15 έτη ☐ >16 έτη ☐
Σχολική μονάδα που υπηρετείτε	Αστική ☐	Περιφερειακή ☐
Το σχολείο που υπηρετείτε είναι:	_____/θέσιο	
Ειδικότητα	ΠΕ 70 ☐	Άλλη: _____
Κατέχετε μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών:	Ναι ☐	Όχι ☐
Κατέχετε θέση ευθύνης:	Ναι ☐	Όχι ☐
Σπουδάσατε αυτό που επιθυμούσατε;	Ναι ☐	Όχι ☐

Παρακάτω υπάρχει μια σειρά από προτάσεις με τις οποίες θέλουμε να δηλώσετε κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε. Κάθε αριθμός αντιστοιχεί σε άλλη απάντηση. Η επεξήγηση για την αντιστοιχία αυτή δίνεται παρακάτω. Επιλέξτε την απάντηση που σας εκφράζει.

Διαφωνώ Απόλυτα 1	Διαφωνώ 2	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ 3	Συμφωνώ 4	Συμφωνώ Απόλυτα 5
------------------------------------	----------------------------	---	----------------------------	------------------------------------

1.	Ο Σύλλογος Διδασκόντων συγκαλείται μετά από εισήγηση των 2/3 του Συλλόγου Διδασκόντων της σχολικής μονάδας.	1	2	3	4	5
2.	Σε περίπτωση διαφωνίας έστω και ενός εκπαιδευτικού, η κατανομή των τμημάτων γίνεται με κλήρωση.	1	2	3	4	5
3.	Οι εκπαιδευτικοί διαλέγουν ημέρα εφημερίας ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας τους.	1	2	3	4	5
4.	Σε περίπτωση έκτακτης απουσίας εκπαιδευτικού, ο διευθυντής αναθέτει την αναπλήρωσή του σε εκπαιδευτικό που έχει κενό.	1	2	3	4	5
5.	Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στον επιστημονικό τομέα είναι απαραίτητη.	1	2	3	4	5
6.	Η ανάθεση των υπερωριών είναι αρμοδιότητα του Συλλόγου Διδασκόντων.	1	2	3	4	5
7.	Οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στο σχολείο διαλέγουν ημέρα εφημερίας πριν από τους αποσπασμένους ή/και τους αναπληρωτές.	1	2	3	4	5
8.	Ο εκπαιδευτικός οφείλει να αναζητά και άλλες πηγές επιμόρφωσης, εκτός της ενδοσχολικής (Σχολικός Σύμβουλος).	1	2	3	4	5
9.	Η κατανομή των τμημάτων γίνεται όταν είναι παρόντες όλοι οι εκπαιδευτικοί ΠΕ 70 που έχουν οργανική θέση ή έχουν αποσπαστεί στη σχολική μονάδα.	1	2	3	4	5
10.	Οι εκπαιδευτικοί διαλέγουν ημέρα εφημερίας ανάλογα με το ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων.	1	2	3	4	5
11.	Οι τάξεις κατανέμονται με κριτήρια που ορίζει ο Σύλλογος Διδασκόντων.	1	2	3	4	5
12.	Ο εκπαιδευτικός αποχωρεί από το σχολείο με τη λήξη του διδακτικού του ωραρίου.	1	2	3	4	5
13.	Είμαι ικανοποιημένος/η από την επιμόρφωση που είχα μέχρι τώρα.	1	2	3	4	5
14.	Οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στο σχολείο προηγούνται στην επιλογή τμήματος από τους αποσπασμένους και τους αναπληρωτές.	1	2	3	4	5
15.	Ο Σύλλογος Διδασκόντων αποφασίζει, από την έναρξη του σχολικού έτους, τις πρακτικές κάλυψης εκπαιδευτικού που απουσιάζει εκτάκτως.	1	2	3	4	5
16.	Οι συνεδριάσεις του Συλλόγου Διδασκόντων πραγματοποιούνται σε ώρες εντός του εργασιακού ωραρίου, στα διαλείμματα.	1	2	3	4	5
17.	Ο/Η Διευθυντής/τρια σε συνεργασία με τον/τη Σχολικό/ή Σύμβουλο αναθέτει στους εκπαιδευτικούς τα τμήματα των τάξεων.	1	2	3	4	5
18.	Ο/Η Διευθυντής/τρια της σχολικής μονάδας αναθέτει τις υπερωρίες στους εκπαιδευτικούς.	1	2	3	4	5
19.	Ο εκπαιδευτικός αποχωρεί από το σχολείο με τη λήξη του εργασιακού του ωραρίου.	1	2	3	4	5
20.	Στην κατανομή των τάξεων πρέπει να εφαρμόζεται η «διετία».	1	2	3	4	5
21.	Ο Σύλλογος Διδασκόντων συγκαλείται μετά από πρωτοβουλία του/της Διευθυντή/τριας.	1	2	3	4	5
22.	Ο Σύλλογος Διδασκόντων οφείλει να πειθαρχεί και στις προφορικές εντολές των προϊσταμένων του.	1	2	3	4	5
23.	Οι συνεδριάσεις του Συλλόγου Διδασκόντων πραγματοποιούνται σε ώρες εκτός διδακτικού ωραρίου.	1	2	3	4	5
24.	Τα τμήματα των τάξεων πρέπει να κατανέμονται σύμφωνα με την αρχαιότητα των εκπαιδευτικών.	1	2	3	4	5